

ARGIA

ELKARRIZKETA

IPARRETARRAK 20 URTEREN BURUAN

ERRUSIA

Boris Ieltsin,
mendebaldeko
potentzien semea

EKONOMIA

Hitzarmen soziala
akordio
instituzional
bihurtu da

ENDRIKE KNORR

«Euskarari
dagokionez, gurea
errealismo falta
izugarria da»

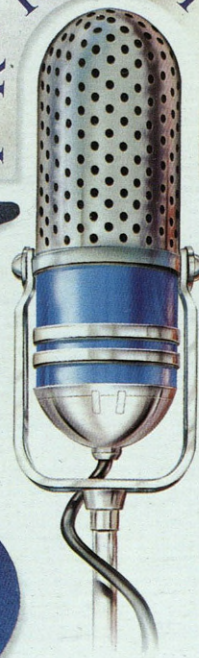
GIZARTEA

LSD-25a, mende
erdiz dirauen
bidaia

UREA, ZE
UREA, ZE
UREA, ZE
UREA, ZE
UREA, ZE

I · R · A · T · I · A

eggn

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

IRAKUR- LEAK MINTZO

Etika eta politika

PASA den astean «ARGIA ez da damutu» Garbiñe Ubedak idatziriko artikuluan nire joera etikoari buruz azaltzen dituen zalantzak erantzuna ematera behartzen nau.

Hasteko «damutu» horrekin dudak hase-
rrea begibistakoa da, ez damutu delako,
kolaboratu duelako baizik. Baina egia da
ere «damutu» bati elkarrizketa bat egitea eta
horren aurrean ezadostasuna agertzea ez
dela etikaren kontua, politikaren kontua
baizik. Egin irratiko antena saboteatzea,
Inestrillas kalean uztea, HBko egoitzan
sartzea. «Egin» eta «Euskaldunon Egun-
karia»-ri boikot ekonomikoa egitea, eta abar
etika kontua ez den bezalaxe, gustatu ala
ez, damutu bat itauntzea eta zuen errepor-
tariari buruz nire ezadostasuna agertzea po-
litika kontua da. Nire etikaren eza salatzen
didazu. Zapalduak, irainduak, laidotuak,
ekonomikoki itoak eta zuk, kritika bat egi-
ten dizudalako etikaren eza salatzen dida-
zu. Bikain. Barkatu baina oso urduri igeri-
tzen zaitut. Mezularia deslegitimatzeko me-
zua neutraltzeko oso teknika zaharra da.
Horregatik ez dizut esango zu etikarik ga-
keko pertsona zarela, zu eta bion artean
alde politikoa dagoela baizik, ez besterik.

Zuzendari andrea, ARGIAren ekipa
osoaren izenean erantzuten duzula diozu,
nik ordea nire izenean idazten dut, ez dut
inor ordezkatzeko. Hala ere, Senideak-ek
antolatzen dituen enkatedetan eta elkar-
rizzketa pribatueta ARGIA defendatu

behar izan dut. Presoen senide askorentzat
zuen jarrera ulertezina da. Are gehiago, ar-
tikulu horren kontura zoriondua izan naiz
inoiz ez bezala. Behar bada denok gara
«etikarik» gabeko pertsonak.

Gero, beste kasuetan ixildu naizela esa-
nez Mujika Herzog eta besteri egindako
elkarrizketak aipatzen dituzu. Barkatu be-
rriro: edo ez duzu ezer ulertzen edo ez duzu
ulertu nahi. Orain gutxi arte kartzeletako
errepresioa pertsonalizatua zegoen zenbait
kasutan, militante ospetsuen kasuan alegia;
baina orain errepresioa pertsonalizatu egin
da erabat. Jaenen dagoen nire arrebaren
kasuan, espetxe berberean dagoen mutil
preso bati bidalitako postal bat, adibidez.
Herreran dagoen nire koinatuari iritsi zaio,
ez bere destinatarioari. Eta hau ez da kasu
isolatu bat. Duela urte batetik hona jasane-
zina bihurtzen ari da eta guzti hori damutze
politikan izandako garaipen ezagunei lepo-
ratzen diegu. Mujika Herzog Euskal Herria-
ren etsai bat izan da eta da, eta beraren-
gandik edozein gauza espero dezakegu.

Neretzat sakabanatze politika etsaiek bu-
rutzen duten ezohizko guda baten ekintza
bat da, besterik gabe. Kolaboratzaileak or-
dea ez, jende askorentzat, ni tartean, trai-
doreak dira: beren burua salbu ikusteko
lagunak lohian sartu dituztenak.

Maltzurra ere omen naiz. Zenbat *ohore*
gutun motz batean! Zure ustez ez dut ain-
tzakotzat hartzen dohainik presoetara bidal-
tzen dizkiezuen ARGIA aleak. Barkatu, ez
nuen horren berri. Nire senideei dagokie-
nez behinik behin, ez dute inoiz jaso eta
oraintxe bertan ez dute jasotzen. Dena dela
nire esker beroenak ekintza horrengatik,
iritsi ez bazaie ziur ez dela zuen errua izan,
hemen ere arazoa ez da etikoa baizik eta
politikoa.

Komunikabide zabal eta independente
bat maite ez dudala esaten duzu. Egia hau
ere, zaila da munduan existitzen ez dena
maitatzea. Ondo dakizu informazio alo-
rrean bakoitzak bere «txartela» duela nahi-
tanahiez. Eta hemen ere gakoa ez da on-
dradu eta gaiztoen arteko kontua, jarrera
politikoan datza.

Dena dela «damutze» politikaren lorpena
ez da txantxetakoak: mugimendu abertzalea
nahastuta eta orain ARGIA eta bere harpi-
dedun zenbaiten artean hobi bat irekia. Ez
da emaitza txarra ez. Zorionak Barne Mi-
nisterioari, garaipen ederrak lortzen ari dira
madarikatuak!

Jose Ignazio Lopez de Luzuriaga
(Donostia)

H I R U G A R R E N B E G I A

Fausto bat behar dugu

ESPERO dezagun kontu
hau, ziklikoa omen dena,
maizegi ez etortzea, **Ha-**
lleyren moduko maizta-
sun epea izatea. Ezin du-
gula bi astean behin horre-
la ibili, zeren eta bestela
hasi beharko baikinakeke
izena aldatuz, **Itzala** edo
horrelako zerbait jarritz.
Sailak errespetatu genitzake,
fenomenoak denetan bai-
tu azalpenik. Itxura eral-
datu beharko genioke ja-
rraia, kolore beltza na-
barmenduz. Azkenik, lo-

re-sorta biribil horietakoez
hornitu beharko genuke
aldizkaria, aingerutxo eta
kerubinez jantzi, grafikoki
ere legokiokeen solemni-
tatea erantsiz.

Itxura batean zailena
izan litekeena, hots, gure
kazetari gazte eta alaiak
antzaldatzea, hori aise lor-
tuko dugu. Areago, egin
dago. **Dutournier, Zaba-**
leta, Jakakortajarena,
Lazkao Txiki. Obituario
eta nekrologikoak. Eta tar-
tean, gortzainak, azken or-

duan ematen diren horiek
emateko edo, izpirituaren
zaindari gisa. Alaia etorri
zaigu azken alea. Garai-
rako propio egin edo
(nahiz eta gaur egungo
modernitateak egun sei-
nalatuoi izaera berezkoa
kutsatu).

Jakina hirugarrenekook
patua izena duen eta la-
ranjaz jaten ez den hori
ezagutzen dugula, eta
onartu guztiek merezi
zutela eman zaien tokia,
edo handiagoa. Nolanahi

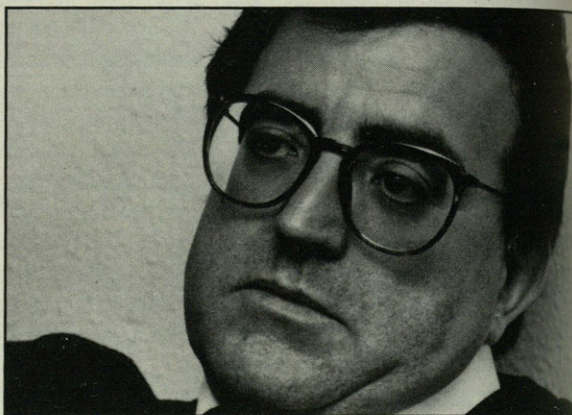
ere, bat-batean irensteko
gehiegitzo iruditu zaigu,
kontrako eztarritik joan
zaizkigu batzuk. **He-**
riorekin dadotan edo
musean egin beharko du-
gu, epeen kontua nego-
ziatuz. Edo hobe, *euskal*
Mefistofeles abarkadun bat
sortu. Badugu zerekin
negoziatu, arestian aipa-
tutako laukoteko batek
bazioen zerbait *berexia*
den euzko endaz...

MIKEL ELORZA

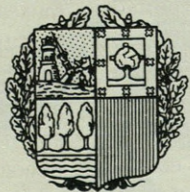
- 7.** Politika kronika. AITZIBER YARZA.
- 8.** Apirilaren 10eko prentsaurrekoa baino lehenago mintzatu zitzaigun Iparretarrak: «Borrokaren ildoak bateratzeko urratsak zehaztu behar dira». IXABEL ETXEBERRIA. **12.** Politika ttantaka.
- 14.** Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** Boris Ieltsin, mendebaldeko potentzien seme errusiarra. MYRIAM GARTZIA.
- 18.** Nazioarte ttantaka.
- 20.** Pedro Aurennetxe, Aurman agentziako nagusia: «Bi urte barru agentzia kate baten barruan egongo gara». PELLO ZUBIRIA.
- 22.** Hitzarmen soziala instituzionala bihurtu da. AMAGOIA IBAN.
- 27.** LSD-25ak berrogeita hamar urte bete ditu apirilaren 16an. Mende Erdiko bidaia. AMAIGOIA IBAN.
- 30.** Hamaika ikasle Lezaman euskararen gol bila. AINHARA ZUAZABEITIA.
- 34.** Endrike Knörr: «Euskarari dagokionez, gurea errealismoa falta ikaragarria da». RITXI LIZARTZA.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** Argitaratu da Sorotan Bele taldearen diskoa. Bele beltzaren doinu alaia. AINHARA ZUAZABEITIA.
- 44.** Euskal antzerkiaren drama. J.J. PETRIKORENA.
- 48.** Arozenatarrak, hazten ari den Nafarroako bertsolaritzan puntako. JOXI GOIKOETXEA.
- 51.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura ttantaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Super-Lopez. MANU ALVAREZ.

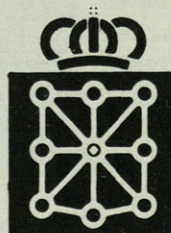
POLITIKA: Iparretarrak erakundeak hogeitaz bete dituzten honetan, erakundeko bozeramaileekin hitz egiteko aukera izan dugu. Apirilaren 10ean egin zuten prentsaurrekoa baino lehenagoko elkarrizketan hizlari bakarra izan zen, inguruan beste bost kideak isilik mantendu baitziren. Elkarrizketan IK erakundeaz gain, Hego nahiz Ipar Euskal Herriko hainbat arazo ditugu mintzagai./8

ENDRIKE KNÖRR: Euskaltzaina, EHuko irakaslea, hizkuntzalaria... Lan eta kargu ugari bete izan ditu Tarragonan, jaioetako gasteiztarrak, beti ere euskararen munduan, eta urteak ematen dioten esperientzia oinarriturik, bere iritzia eman digu gaurkotasan handiko hainbat gairi buruz: euskalduntzea, euskal eskola publikoa, Euskaltzaindiaren azken arauen inguruko polemika.../34

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

ANTZERKIA: Azken bi urteotan gogorki erasotu du krisiak antzerkia. Are gordinago, instituzioetatik egoera normaltzeko ahaleginik ikusten ez den neurrian. Guzti honen aurrean, diagnosia egin eta etorkizunerako pausoak zehaztera jo dugu orrialdeotan. Horretarako, hamar ordezkarekin solastu gara, zirkuitu iraunkorraren falta, euskararen ahulezia, taldeen barruko aldaketa eta bestetan arakatuz./44

LANDAREAK GEHIGARRIKO ZOZKETA

ARGIA astekariaren 1428. zenbakiarekin banatutako gehigarriko zozketan parte hartu duzuen guztioi mila esker. Irakurle asko ditugu zale eta jakitun, izan ere 674 gutun jaso baititugu.

Argazkietan ikus zitezkeen arbolak, eta beraz, erantzun zuzenak hauexek ziren: *otsalizarra, ametza, gaztaina*. Zozketan irabazle suertatutakoak Nikon F-400 argazki makina dauka sarizat. Gutun guztien artean zozketa eginik, saria jaso du:

AITZIBER JAUREGI SORAZUK (Beasain)

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, Iratxeko Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

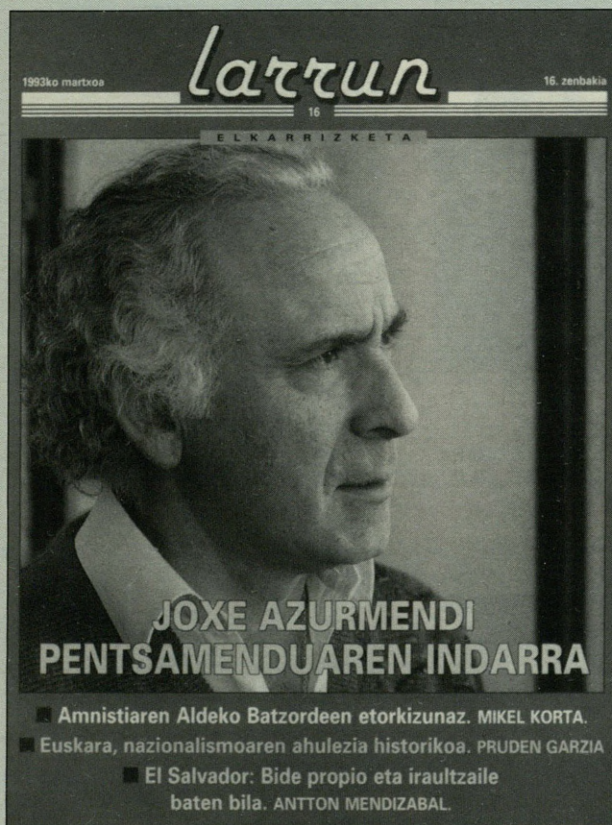
Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

16 garren zenbakia
KALEAN

LARRUN

16

JOXE AZURMENDI:

«ETA da gure azken historiak duen daturik inportanteena»

AMNISTIA

Amnistiaren Aldeko Batzordeen etorkizunaz

EL SALVADOR

Bide propio eta iraultzaile baten bila

EUSKARA

Nazionalismoaren ahulezia historikoa

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA Tel.:

HERRIA K.P.

HERRIALDEA K.P.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBKIA

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, Tel: 37 15 45 Fax: 36 10 48 Lasarte Oria 20160

Madriren itzalpean

HEGO Euskal Herriko biztanle eta politikariak ez ziren harritu Felipe Gonzalezek hauteskundeak aurrera-tu zituenean, eta ondorioz, berehala jakin izan da zein den talde bakoitzaren helburua. Askorentzat, hauteskunde hauen garrantzia Madriren dago, hemen ezer berezirik gertatuko ez delakoan edo.

PSOEk bere barne egoera konpon-tzen nahikoa lan badu, Hego Euskal Herriko arazoetaz gehiegi arduratu gabe. PSEko idazkari nagusi den Ramon Jauregi PSOeko krisia konpon-tzeko elementu garrantzitsu bihurtu da ustekabean, eta PSEko kideak la-ritzen hasiak dira Ramon Jauregi

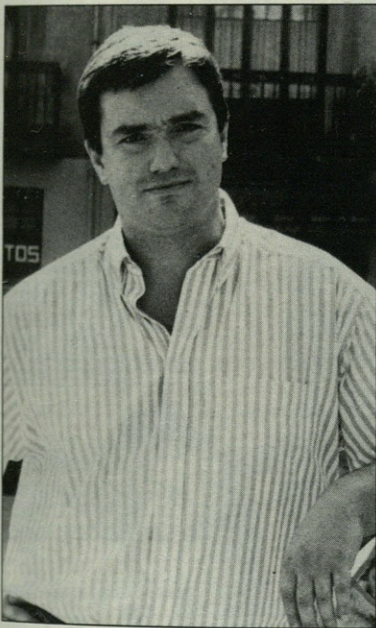
Madrilera joango delakoaren beldu-rraz. Baina, PSEk ere bere lehenta-sunei amore eman beharko die eta argi dago gaur egun lehentasun ho-riek Madriren daudela. Alderdiaren egonkortasuna lortu eta PPri aurre egiteko indar guztiak bildu beharko baitira.

PPk, inkestek ematen dizkioten emaitza onak sinestuta, boterea lortzeko lasterketari ekin dio. EAEn botoak lortzeazgain, Espainiarekiko lotura azpimarratzeko edo, Marcilino Oreja aukeratu dute Arabako zerrendaburu. Esperantza gehiagorekin baina betiko eskaera eta pertsonekin jarraitzen du Aznarren alderdiak.

BAINA ez dira Espainia mailako alderdiak Madriren pentsatzen duten bakarrak. EAJk, alderdi handiek gehiengo lortzen ez badute, PP edo PSOerekin negoziatzearekin egiten du amets. Aste osoan EAJ balizko akordioetaz aritu da, eta gainera alde aurretik, laguntasunak alde batera utziko dituztela azaldu dute, eskaintzarik onenarekin joateko. Hala ere, Madriren ministerio bat baino Euskal Herriarekiko konpromezuak lortzea nahiago duela azaldu du EAJk. Egiten dizkioten eskaintzen arabera ikusi beharko ministerioari, orain azaltzen duen bezala, muzin egiteko indarrak ba al dituen.

EA-EUE koalizioa baikor aurkezten da hauteskunde hauetara, lehenengo aldiz elkarrekin doazelako. Alderdi hauek, HBrekin batera, izan dira Euskal Herriaren arazoari garrantzi gehiago eman diotenak, Madrili hainbeste oinarritu gabe.

HAUTESKUNDE giroan sartzen ari gara, baina ez dira alderdi politikoak beraien ideiak azaltzen dituzten bakarrak. ETA erakundeak ere «Egin» egunkariari emaniko elkarrizketa batean bere barne eztabaida eta gaur egungo egoera politikoa aztertzen du. Urte eta erdi elkarrizketarik eman gabe egon da erakundea, eta azken hilabeteetan politikariek behin eta berriro kaleratu dituzten ETARI buruzko berriei buruz hitz egiten du. Baina politikariek, Egibar kasu, ETak esandakoa, ETaren barne zatiketaren teoria bultzatzeko erabili dute, ETak azaldutakoari garrantzirik eman gabe.

Elkarri taldeak akordioa bultzatzeko sinadura bilketa bati hasiera eman zion, 500.000 sinadura lortzeko asmoz. Kanpaina honen berri izan ondorez, Bakea Orain taldeak beste sinadura bulketa bat hasi du, eta bertan ETak bere ekintzak usteazgain, negoziazioaren aurkako jarrera azaltzen da. Bakea lortzeko, bi kanpaina kontrajarri elkarren arteko gudan.

Aitziber Yarza

UTS

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

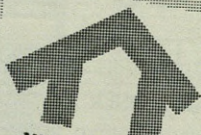
AUTOSERVICIO GORA-BE
Agerreke Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

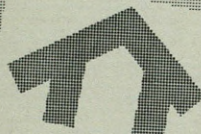
MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

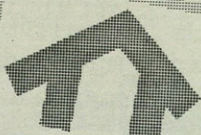
EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa / Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jalebarean atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etzaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Apirilaren 10eko prentsaurrekoa baino lehenago mintzatu zitzaigun Iparretarrak:

«Borrokaren ildoak bateratzeko urratsak zehaztu behar dira»

Borrokan hogeit urte egin berri dituela eta, Iparretarrak erakundearen bozeramaileekin hitz egiteko parada izan genuen. Hizlari bakarra zegoen mahaiaren gibelean, oso lasai. Abantzu oren bat iraun zuen elkarrizketak eta zutik zeuden lagunak hitzik egin gabe egon ziren.

«IK-ko militanteek, Ipar Euskal Herriaren biziarazteko sortuak eta haziak diren ekintza, egitura eta urrats guztietan osoki parte hartzen dute eta akuilatzaileak dira».

ARGIA. Zer egoeratan sortu zineten, zer helbururekin eta orain mantentzen ote dira?

IK. Iparretarrak erakundea 1973an sortu zen, oharpen

politiko baten ondotik. Borrokaren legez eramatea beharrezkoa zela ikusten zen, baina argi genuen ere legezko bideak, berez, mugatuak zirela eta hala dirautela gaur ere. Horregatik erabakia hartu genuen: erakunde politiko-militar bat antolatzea, jadanik bizi ziren borroken osagarri, borroken lagungarri eta kontzientzia abertzalearen akuilu. Sortarazi gaituen asmoa, eta gaur ere bultzatzen gaituena, esaldi honetan islatzen eta gauzatzen da: «Herriak bizi behar du». Hori dela eta, nahi genuke azpimarratu, IK, 20 urte guzti hauetan ekintza armatuen bitartez azaldu egin dela noski, baina bere militanteak, Ipar Euskal Herriaren biziartzeko sortu eta hazi diren ekintza, egitura eta urrats guztietan akuilatzaile eta osoki parte hartzaile ere izan direla.

A. Nola ikusten duzue EMaren sortzea eta hauteskundeetan partehartzeko ezker abertzalearen asmoa?

IK. IK-k betidanik borrokan osagarritasunaren ildotik jokatu du, eta argi daukagu hauteskunde alorra ere erabili behar dela abertzaleen mezu politikoa zabaltzeko eta guk gure herriaren aitzina bideez ditugun ikuspegiak herriari aurkezteko.

Hauteskundeetan bitartez, 1986an bezala gaur ere, garrantzitsua iruditzen zaigu herritarren baitan «Herria gure gain» kontzeptuak bide egin dezan.

A. Autonomia aipatzen duzue zuen agirietan; ezker abertzaleak ez du eskakizun hori berea egiten. Zergatik?

IK. Ez, guk alderantzizko iritzia daukagu. Izan ere, gaur egun, Ipar Euskal Herriko abertzale indar eta sen-

tsibiltate guztiek bat egiten dugu egitura politiko berezi baten eskakizunaren premiarekin. Hori bera ere aurrerakuntza handi bat da. Alabaina, urrats berri baten egiteko garaia zela pentsatu

A. Autodeterminazioaz zer diozue?

IK. Hasieratik autodeterminazioa da guretzat, gure iritzian, gure eguneroko bizian, gure gaitasunaren ahalak eta tresnak eraikitzea

«Euskal gizarte zuzenago eta aurrerakoi bat eraikitzeko, beharrezkoa iruditzen zaigu ezker abertzale indartsu bat» ●

dugu eta honengatik, egun hauetan, aurkeztu dugu zinezko autonomia hori gorpuzteko xedea duen aitzin proiektu bat. Eta gure asmoa da, herritarrek eztabaidatu, osatu eta hobetu egin dezaizen.

eta bideratzea. Horregatik guretzat argi da, gure borroka autodeterminazio prozesu batean kokatzen dela.

A. Patxa-Oldartzene n proposamenaz zer?

IK. Eguneroko borroka

«PSk orokorki Estatu frantsesean eraman politika ikusita, ez gaitu harritzen gaur bizi duen porrot izugarriak».

konkretu batzuetan, Iparraldeko ezker abertzalea berritzen elkartzen da jadanik. Hala ere, espero dugu geroan, eremu horiek areagotuz joanen direla.

A. Sozialistak botere egon dira 12 urtez. Ez duten politikaren azterketa zer da zuentzat?

IK. Hitz batez soilik egin dugu azterketa. Hitzak jartzea dute! Funtsezko aterabide politikoko bati uko egin dion errepresioa azkartuz, ez porroskaren politika hutsa bat eramanez. Eta funtsezko PSk orokorki estatu frantsesean eraman politika ikusita, ez gaitu harritzen gaur bizi duen porrot izugarriak.

A. Azken epaiketaren ondoren dena zigorrak oso gogorra izan dira; nola hartu duzue mezua?

IK. Guretzat ez da mezu berezirik auzi horretan. Bereziki eta, aitzinean erran daiteke, ez da mezu berezirik gun bezala, errepresio politikoa baten segida. Itsuarekin politikaren jarraipena besterik ez. Preso dauden gure borrokakideek ongi dakite ez dutela inongo eskuzabiltasunik igurikatzerik agintar politikaren esku makila hutsak diren auzitegi honetatik.

A. Zuen borroka eta lan kritikatzen dutenei, begiak eman ETaren borroka sustengatzen dutelarik, zer erran nahi zeniekete?

IK. Guretzat kontu hori irragana da. Espero dugu batzuen borrokan egiaztatutako duen garaian sartu garelako eta bide horretatik aurrera joko dugula.

A. Kostaldean egin diren eraikuntzek eta lurralde jabetasunaren galtzeak mugimendu asko sortu dituzte. Borroka borrokatzen duzuen ekarpena nola dago?

nitzen duzue?

IK. Gogorarazi nahi nizu-ke, hain zuzen arazo honi dagokionez, borroka armatuak duela abertzale mugimenduaren eta herriaren zati handi baten kontzientziazioa bultzatu eta beto-
natze eta etxegintza basati sail horretan ere herri borro-
kak hazi.

A. Bayrouk euskararekiko irekidura bat erakusten du, Parisek Seaskarekin nego-
ziazten du... mezu bat ote da borren gibelean?

IK. Gure herriak dauzkan eskubideei begira, jaun horrek erranak erabat gutxie-nekoak dira eta gainera oraindik obratzekoak dira. Funtzari heltzeko argi eta garbi dago sail horretan, euskararen ofizialtasuna eta honen aplikapena izango direla zinezko urratsak. Orain, hain zuzen agintera iritsi baita, behin baino gehiagotan berak erabili izan duen erran zahar bat oroitaraziko diogu: «Erranak egin, eginak erran». Geroak epaituko du.

A. Zer baldintza jarriko ze-nukete borroka armatua uzteko?

IK. Hasiera hasieratik, frantses agintearen gain dago zapalkuntzaren bidetik baztertzeko eta bahiturik dauzkan borrokakideak askatzea. Prozesu horren bar-ne dago, halaber, gure oinar-ziko eskubideei erantzun egokiak ekar ditzan hala no-la euskararen ofizialtasuna obratzeko, ekonomia bide berri bat finkatzeko, turismo politika itotzaileari gelditze bat emanez eta herriaren ha-zleak diren ekoizpen sailei lehentasuna emanez; baita Ipar Euskal Herriarentzat autonomia egituraketa ba-ten bideari eustea ere. Pro-
zesu orokor horretan sar-
tzen ez gareino, orain be-

«Agintera iritsi baita, behin baino gehiagotan berak erabili izan duen erran zahar bat oroitaraziko diogu Bayrouri: «Erranak egin, eginak erran»; geroak epaituko du».

zala, geroan ere borroka ar-
matua tresna baliagarritzat
daukagu.

A. Fronte abertzale baten
beharra ikusten al duzue?

IK. «Herriak bizi behar du»
helburu politikoan, aber-
tzale bakoitzak badu bere
zeregina. Gaur egun, Ipa-
rraldean, indarrak biltzea

eraikiko den Europa, po-
puluaren eskubideen elkarta-
sun eta justizia sozialean oi-
narritutakoa izango da edo
ez da benetako Europa izan-
go.

A. Hegoaldeko egoera po-
litikoa ez da asko aldatu.
Nola ikusten dituzue azken
urteak?

■ «Guretzat argi da Euskadiren askapen prozesua bakarra dela, nahiz eta Hegoaldean eta Iparraldean erritmo ezberdinetan garatu» ●

premiatzeko da. Baina, eus-
kal gizarte zuzenago eta
aurrerakoi bat eraikitzeko,
beharrezkoa iruditzen zaigu
ezker abertzale indartsu bat.

A. Zer ekartzen du Europak
Euskal Herriari, abertzale
batzuen apustuekin (al-
dekoak) bat egiten duzue?

IK. Herrien eta populuen
eskubideak ukatzen dituen
Europa merkatari hori ez
dugu nahi. Edozein gisaz,

IK. Egin nahi dugun lehen
oharpena hauxe da: Estatu
espainiarrak ez dio Hego
Euskal Herriari zor zaion
autodeterminaziorako es-
kubidea onartzen, nahiz eta
abertzaletasuna nagusi den.
Gasteizko gobernuak hau-
tatu duen ezker abertzalee-
kiko konfrontazio bidea oso
euskal populuaren kaltean
dagoela iruditzen zaigu. Ez
ote litzateke gobernuan da-
goen eta bere burua hain

abertzaletzat daukan alderdi
politiko baten eginbidea,
aterabide negoziatu bati la-
guntza ekartzea?

A. ENAMek eta zuek dara-
mazuen borrokaren artean
enfrentamendurik ba al da?

IK. Gai honi dagokionez,
eta jadanik aipatu bezala,
gero eta gehiago iragantzat
daukagu borroka frontearen
bi kontzeptuen enfren-
tamentua. Argi daukagu
fronte bakarraren kontzep-
tuak porrot egin duela eta
fronteen arteko elkartasun
prozesu batean sartu behar
dugula. Guretzat argi da
Euskadiren askapen proze-
sua bakarra dela, nahiz eta
Hegoaldean eta Iparraldean
erritmo ezberdinetan garatu.

Geroari begira, beharrez-
kotzat daukagu borrokaren
ildoan bateratzeko eman
behar diren urrats batzu
zehaztea. Behin betikotz
gogoan argi eduki behar ge-
nuke herri bat garela, mugi-
mendu abertzalea garela,
euskaldunak eta kitto!

Ixabel Etxeberria

E Z P A L A K

■ BROUARD KASUKO EPAIKETA MAIATZAREN 3AN HASIKO DA

BILBOKO Auzitegian maiatzaren 3tik 8ra bitartean burutuko da Brouard kasuko epaiketa. Epaiketa goiz eta arratsaldez izango da, eta epaia idatzi eta argitaratzeko maiatzaren 15era arteko epae izango dute. Epaia maiatzaren 15a baino lehenago kaleratzen ez bada, Brouard hiltzeaz salatu dagoen bakarra aske geratuko da, epaiketarik gabe espetxean egin daitekeen gehieneko denbora betea duelako.

Epaitegiaren planak betez gero, lehenengo egunean salatuak, forentseak eta balistika adituek deklaratu dute. Lekukoak hurrengo hiru egunetan mintzatuko dira, eta azken bi egunetan fiskalak, akusazio partikularrak

eta defentsak txostenak aurkeztuko dituzte.

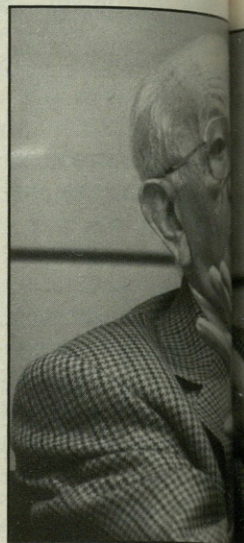
Epaiketako sumarioak 4.000 orrialde ditu, eta lekukoaren zerrenda 60 izenera mugatuko da. Lekuko hauen artean Poliziako buru batzuk daude eta GAL taldeari loturikoak ere, Jose Amedo eta Philippe Labade besteak beste.

Fiskalak eta akusazio partikularrak 27 urteko espetxe zigorra eskatzen dute Rafael Lopez Ocañarentzat, Brouard hiltzeagatik; eta 8 urte armen erabilpenagatik. Juan Jose Rodriguez Diazentzat zigorrak eskatzean ez datoz bat fiskala eta akusazio partikularra. Akusazio partikularrak, armak eskuratzea leporatzeaz gain, «ezinbesteko laguntza» egotzi nahi dio.

■ GOARDIA ZIBIL BAT MEHATXUENGATIK ZIGORTUA

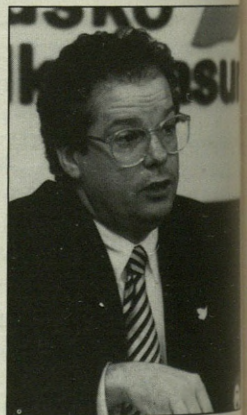
ARTURO Rodriguez Olmos goardia zibila 15.000 pezeta (750 libera) ordaintzera zigortu zuen Bergarako Epaitegiak. Epaiaren azaltzen denez, goizaldeko 1.30ak inguru, goardia zibilak gazte koadrila batekin topo egin zuen Oñatiko taberna batean. Epaiak dioenez, goardia zibila urduri jarri zen eta alkoholadun edariak ere edanak zituen, ikaratu eta arma atera zuen.

Gazteek mehatxurik edo irainik egin ziotenik frogatu ez bada ere epaileak kontuan izan du «goardia zibilek Euskal Herrian bizi duten egoera sozial eta pertsonala. Askotan beraien jarraitza normala aldarazten duen presio psikologikoa jasaten baitute».

«UAKoek boterea galdu izanaren pena dute; eta batera nabiz bestera betidanik faxismo arabarrarekin loturik egon diren pertsonak dira. Baita pertsona asko beraien tranpan erortzen dira».

Jesus Insausti, «Uzturren Sabino Arana fundazioaren lehendakaria. Deia, 93-IV-11

«Nire jarduna onesten ez dutenen artean ez nuke aipatuko. Uste dut 'Diario de Navarra' egunkariaren kontua dela, hasieratik egon delako nire kontra».

Estebe Petrizan, EAKO Nafarroako senadorea. Egunkaria, 93-IV-15

G O R D E T Z E K O A K

ERTZAINZAKO HAUTESKUNDE SINDIKALEN AURKAKO ERREKURTSOA

CCOOk maiatzaren 25ean Ertzaintza barnean izango diren hauteskundeetan erabiliko den sistemaren aurkako errekurtsoa jarri du. Ordezkaritzaren zati bat hauteskunde bidez aukeratuko da, baina beste zati bat afiliazioaren bidez. Sistema honek afiliatu gabekoak guztiz baztertzen ditu CCOOren ustez, eta dirudienez, ez da sistema honen aurka dagoen sindikatu bakarra.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Gu gorroto gaituzte herri boni egonkortasuna eskaintzeko gai izan garelako».

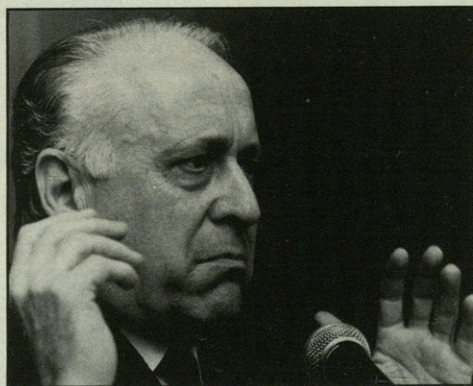
Joseba Egibar, EBBko bozeramailea. Deia, 93-IV-14

«Arzalluzi, Felipe Gonzalezek Filesa kasuaren inguruan harturiko erabakia zuzena irudituta zaio. Hau, agian izan daiteke EAEn ere badaudelako nabiko ikertu ez diren zenbait afera, txanponjaleen kontua edo Max-Center kasu. Gai hauei buruz bere gobernuakide den PSEk gehiagi jakiteak beldur ematen dio».

Javier Peon, EAEko PPko idazkari nagusia. ABC, 93-IV-14

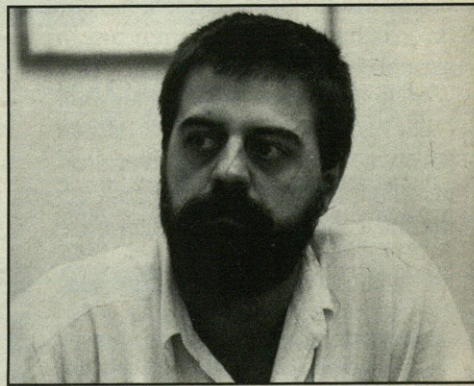
«KASekoak 25 urteko gaztetxoak dira, inolako esperientziarik gabeak. Hauetara orain arteko prozedura atsegin zaie eta sistema bori mantentzen jarraitu nahi dute, ez dira demokratikoak».

Jose Manuel Martiarena, Eusko Jaurlaritzako Barne Saileko kontseilariordea. El Diario Vasco, 93-IV-11

XABIER ARZALLUZ

EBBko lehendakariak Aberri Egunean kritika gogorrak jaurtiki zituen KAS eta HBren aurka. Erakustazokan bilduriko EAjren jarraitzaileen aurrean HBk Aberri Eguna Barakaldon industriaren birrintzearen aurka egitea gogor kritikatu zuen. «Benetan uleritezina da Jon Idigoras bera ere ekonomiari buruz hitz egiten hastea, orain dela urte gutxi KAS eta bere sindikatuaren tesia apurtzea, langabezia sortzea eta haserre kolektiboa sortzea baitzen, beraien iraultza egiteko, beraien Albania lortzeko». Arzalluzen ustez, «KAS eta bere inguruko sektoreak oportunistak butsak dira, Euskadiko industriaren egoera txarraren erantzule nagusiak baitira. Orain manifestaldiaren buruan jartzen dira, beraien nabetara makurtzen ez ziren enpresariei belaunetan tiroak botatzen zizkieten pertsonak» ●

XABIER ALEGRIA

Berehala erantzun zien KASEko bozeramaileak Arzalluzek esandakoei. «Arzalluzen koartel nagusian kezkatutik egon behar dute, bere tropa zabarkitua moralara goian mantentzeko erreflexio baina zentzugabeak erabili behar dituzten». Xabier Alegriaren ustez, «Arzalluzen jarrerak, Albaniaren kontua bere jendearen aurrean berriro aitatzuz eta esandako beste gauzen arabera, abertzalearen gainean EAjko burukideek duten buru gaixotasuna azaltzeaz gain, hainbestetan barregarri jartzen duten ENAMekiko lehia agertzen du». Alegriaren esanetan, «orain arte egin dituzten ekintzak ikusirik, Barne ministro nazia bezala dabilen Atutxarekin, Arzalluzek darabilen pentsamoldea erabiliz, EAjko Euskal Herria baitiar erako batzoki bat biburtu nahi duela esan dezakegu» ●

«Ieltsin edo gorriak»: gezurraren estrategia

KOSTATU zaio baina azkenean Boris Ieltsinek bere erreferenduma lortu du. Ordaina bere botere bereziei uko egin behar izatea izan da. Bere dekretuarekin autokolperako oinarriak jarri zituen Ieltsinek, baina gero atzera egitean, besteok uste genuena baino indar gutxiago agertu zuen. Eremu instituzionalean bai behintzat. Ikusi behar orain herritarren artean zer nolako arrakasta erakusten duen apirilaren 25eko erreferendumean. Garai batean heroien aintzak dastatu bazituen, berak bultzatutako erreforma ekonomiko erradikalek gose eta miseria gehiegi ekarri dizkiete erru-

siarrei.

Alabaina, herritarrentzat, eskuarki, erreformek zailtasun izugarriak ekarri badituzte ere, aldaketa gogoak sus-traituta bide daude errusiar gizartearen. Herritarren babesa ikusteke dago, ez ordea mendebaldekoarena. Zazpi Handiek diru zaparrada galanta botako diote Ieltsini, besteek irabazten badute, oster, infernu gordinenean, erre bitez.

Beste leku askotan ere gertatu izan da: beldurraren estrategia deitzen zaio Ieltsinek eta mendebaldeko erraldoiek erabiltzen duten horri: ni edo 'iragan gorria' berriro. Baina,

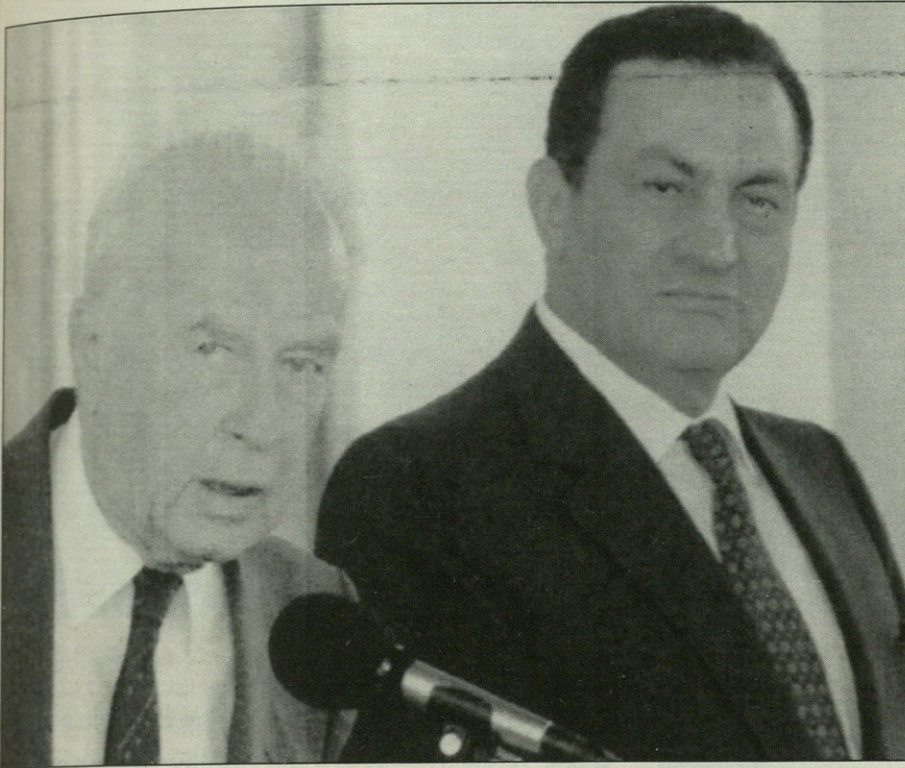
mendebaldean behintzat, oro har mezua sustraitzen ari da zalantza berririk. Hala ere, ez da oso sinesgarria Errusia lehengo egoerara itzul daitekeenik, ezta mundua gerra hotzaren sasoirara ere. Ieltsinez gain, beste gutxiatik erreformen aurkakoak eta lehengo erregimen komunistara itzuli gundutela saltzen da. Gezur biribila, ordea. Erreformen aurkakoak ez, baina ezta Ieltsin eta bere kontseilariak erreformen astakerien alde.

MEDEBALDEAREN TAT

Ieltsin, gutxi gorabehera, kontrolatzeko modukoa da. Batipa, Ieltsinek

Hegoafrikako zuriei ez zaie komeni beltzak gobernura berehala hel daitezen. Aurretik badute zer lotu aurrerantzean zenbait botere guneri nola eutsi prestatzeko. Eta bitartean beltzen artean borrokatzen badira, are eta hobeto. Chis Hani ANCKo (Afrikako Kongresu Nazionala) buruzagia txuri batek tiroz hil ondoren, eguneroko biolentzia biziki areagotu da Hegoafrikan. Haniren omenaldi egunean 17 hildako izan ziren. Poliziaren errepresioaz gain, Inkhataren erasoak jaso behar izan zituzten ANCzaleek. Argi dago hauteskundeak ahalik eta azkarren burutu behar direla, ANCK eskatzen duen gisa. Beltzei dagokie oraindik zuriak duten boterea, baina hegoafrikarrek beltzen artean legitimitatea nori ematen dioten erabaki behar dute ahalik eta azkarren.

Israelek azkenean ofizialki onartu du NBERen 242. ebazpena. Honen arabera, Israel Gaza eta Zizjordaniako lurralde okupatuetatik erretiratu behar da. Rabin lehen ministro israeldarra gobernura iritsi zenean agindutakoa da, «bakea lurraren truke» hain zuzen. Oraingoz ebazpena onartu du baina ikusi behar nola erretiratzen den lurralde horietatik eta, batez ere, zer gertatzen den bertan dauden kolono juduekin. Horrez aparte, ezin esan bake elkarrizketei begira borondate handiegirik erakusten duenik. Deportatu palestinarren ausia konpontzeko bere jarrera egoskorrekin jarraitzen du eta bere agintaldian armada eta Poliziaren erantzuna nagusi izan da lurralde okupatuetan.

berak bere erreformak aurrera eramateko mendebaldeko diru zaparrenden behar erabatekoa duelako. Izaera gogorreko gizona omen da Ieltsin, baina diruak eta beharrak —beti ez bada ere gehienetan— gogorrenak ere eraldatzen ditu.

Bi datu airean geratzen zaizkigu oraindik: Rutskoi lehendakariordearekin zer gertatuko den eta erreferendumean emaitzak nola neurtuko di-

ren: Legebiltzarrak nahi duen errolda osoa kontuan hartuz, ala Ieltsinek nahi duen modura, bozkatu dutenak bakarrik kontuan hartuz. Era batera zein bestera, errusiarrek garai latzak bizitzen jarraituko dute aurrerantzean ere. Alabaina, historikoki erakutsi duen legez, pertsona zein lehengaien aldetik baliabide ugari dituen estatua da, eta badirudi hori ahortzi egiten dela.

TERMINOLOGIA

Superrespioitza. Beste norbaiti kontatzeko, kontu bandiarekin inguruan so egiten duenaren jardura izugarri ona.

Ez dakit euskaldunok historiara zerbaiten kontura pasatuko garen ala ez. Orain arte behintzat espioitzagatik ez gara ezagunak egin. Baina historiak akaso egingo digu lekutxoren bat espioitzaren erraldoien artean. Eta guzti hori nori esker? Dagoeneko izena ere ahortzi dudan 'Superlopez' izendatzen duten superrespioiari esker. Eta eskolan irakatsiko zaie haurrei nola garai batean, euskaldun batek munduko auto konpainia onenaren sekretu guztiak kontatu zizkion beste konpainia onenetariko bati. Eta nola egiten zuten borrokan munduko enpresa garrantzitsuenek bere zerbitzuak eskuratzearen. Eta irakasleak, 'Superlopez'en aurkako kriptonitarik ez zegoela azalduko die harro. Akaso guzti hori gerta liteke General Motorsen lege salaketa aurrera ateratzen bada: hots, 'Superlopez'ek bere konpainiaren sekretuak kontatuko dizkiola Volkswageni.

ITALIAN ere krisi instituzionala gero eta sakonagoa da. Demokristauen ia mende erdiko botere garaia on-doren, haiek eta haien inguruan ibilitakoen ustelkeriak gero eta gehiago agertzen dira lehendik lohitutako ur gaintara. Giulio Andreotti lehen ministro ohiak mafiarekin ustez izan dituen harremanak dira azken kapitulua.

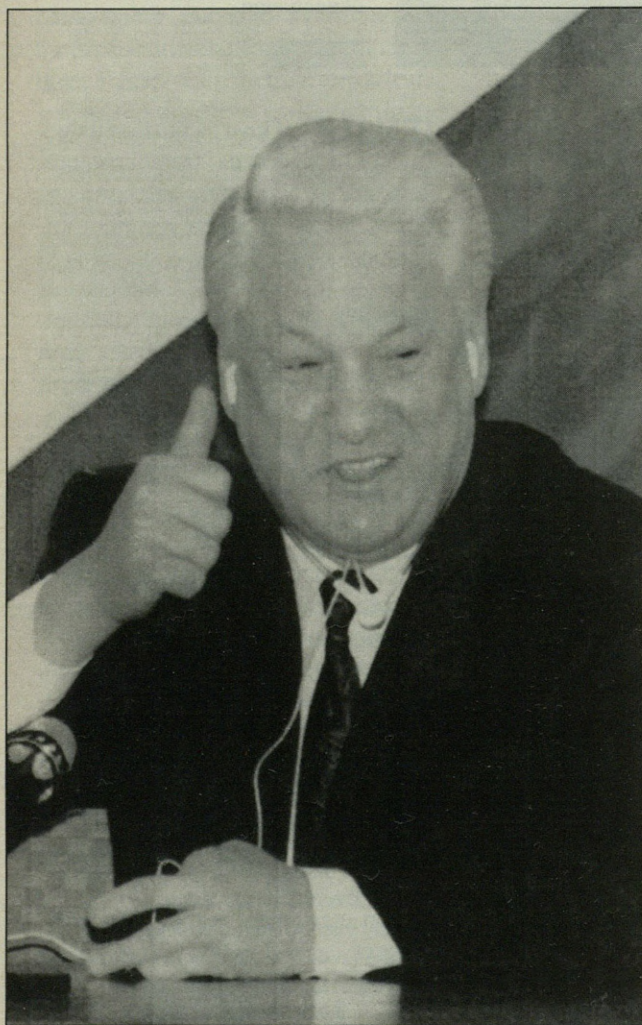
Zazpi bider lehen ministro izandako Andreotti gerra osteko Italiako politikorik esanguratsuena izan da. Damututako mafiakide ohien salaketei erantzunez, bera ez da inoiz mafiako buruzagiekin elkarrizketatu eta guztia bere aurkako muntaia hutsa besterik ez da. Betikoa izan arren, horrela izan liteke. Baina Italian Alderdi Demokristaua eta mafiaren artean harremanak izan direla —eta agian egon daudela— ezaguna denean, inozoena litzateke herritarrek Andreottiren berbak horren sinpleki sinestea.

Non eta Italian, eta garai hauetan gainera.

Lukas Martinez

Apirilaren 25eko erreferendumak erreformen bidea zehaztuko du

Boris Ieltsin, mendebaldeko potentzien seme errusiarra

Alexander Rustkoiari kargua utziarazi dio Ieltsinek.

Datorren apirilaren 25ean errusiarrek hauteskontzietara hurbilduko dira Boris Ieltsinek aurrera eramandako erreforma ekonomikoekin jarraitzea nahi duten erabakitzeko. Mendebaldeko potentziek, dirudienez, badute zer esanik erreferendum honi buruz, Ieltsinen erreformen aldekoak baitira, jasotzen dituen diru laguntzak ikusita behintzat.

LAGUNTZA ekonomikoa eskatzera abiatu zen Boris Ieltsin Vancouverera, Bill Clintonekin izandako bilerara. Ez zuen hori bakarrik lortu. Datorren apirilaren 25ean Errusian burutuko den erreferendumerako, Ieltsinek bere erreformak aurrera eramateko jaso dezakeen edozein laguntza ongi etorria delako. Laguntza hau —politikoa zein ekonomikoa— mendebaldeko potentzietatik baldin badator batez ere. Aurreko asteen Tokion izandako bileran ere, Mendebaldeko Zazpi Handiak Clintonekin ados jarri ziren. Ieltsinen erreformekin jarraituz gero,

printzipioz, 11 bilioi pertsona (550 miliar libera inguru) dirulaguntza jasotzeko du Errusiak, nahiz eta maitasunaz azpiko arrazoiak desberdinak izan potentzia bakoitzaren kasuan.

Erreformen bidea eztabaidatuak

Otoen % 57rekin, Sobiet Batasuneko Errusiar Federazioaren lehendakari izan heldu zen Boris Ieltsin 1991ko ekainean. Handik hila bitartean, Ieltsinek abiatutako kolpearen kontrako mugimendua burutu zuen, eta abenduan Gorbatschow

Ieltsini ahanzi egin zaio Legebiltzarrean dituen aurkakorik gogorrenak abuztuko kolpearen ondorioz berak aukeratutako gizonak direla. Hau da, Zorkin Auzitegi Konstituzionaleko lehendakaria eta Jasbulatov Legebiltzarreko lehendakaria.

bidea. Ahanzi du da goeneko, legebiltzar-kideen artean bere aurkakorik gogorrenak abuztuko kolpearen ondoren berak jarritako gizonak direla. Hau da, Ruslan Jasbulatov Legebiltzarreko lehendakaria, Valeri Zorkin, Auzitegi Konstituzionaleko lehendakaria eta Alexander Rutskoï, lehendakariordea. Dena den, Rutskoïk argi eta garbi utzi du ez duela dimitituko, areago, borroka instituzional honetan airean utzi du berak ala Ieltsinek irabaziko ote duen. Bestetik Ieltsinek ahaztu bide du hiru gizon hauek be-

rak izendatu zituela eta erreformazaleak direla. Ez daude ados, hala ere, mendealdeko potentziek eta Ieltsinek jarritako modu eta epeetan.

Mendealdeko sistema kapitalistak mendeak behar izan baditu merkatu liberalizazioarako urratsak ematen, posible izango du Errusiak bat-batean sistema sozialistatik kapitalismora pasatzea? Boris Kagarkitski, pentsalari marxistak ez du hain garbi ikusten. «Nola hitz egin dezakegu pribatizazioaz sustraitu gabeko ekonomia duen herrian, legeek funtzionatzen ez duten herri batean, merkatu zuzenbiderik ez dagoen herri batean, eta batez ere, burgesia zibilizatu eta arduraduna ez dagoen herrian? Baldintza onenetan ere, beharrezkoak dira belaunaldi batzuk burgesia hori sortzeko, eta beste hainbat zibilizatua bilaka dadin».

Myriam Gartzia

txoan, Legebiltzarra eta lehendakariaren arteko tirabirak gogortu egin ziren botere legegileak Ieltsinek dituen botere batzuk murriztea eta erreferenduma errefusatzearabaki zue-nean. Martxoaren 20an Ieltsinek telebistatik igorritako hitzaldiaren ondotik, egoera berezia ezarri zuen eta

«renan?» galderari zer erantzungo duen herriak. Eta horregatik, Legebiltzar-rrak gehiengo nagusia —eroldaren erdia gehi bat— mantentzea nahi badu ere, Ieltsinek bozkatzaren duten erdia gehi bat nahikoa dela irabazle ateratzeko esaten du.

Ieltsinek botatako «Lege-

■ 'Beldur gorriaren' estrategian oinarritzen du Ieltsinek hauteskundeetarako bidea, Legebiltzarra 'gorrien zulotzat' aurkeztuz ●

botere guztiak bereganatuko, apirilaren 25erako erreferendum deialdia kaleratuz. Nahiz eta hurrengo egunean Legebiltzar-rrak Ieltsinen hitzaldia Konstituzioaren aurkakotzat jo, ez du Ieltsin bere kargutik kendu. Erreferendumari dagokionez, Ieltsinek ez du batere argi «Ba al duzu konfiantzarik lehendakaria-

biltzarra ala ni» erronkak gizartea banatu du eta armada ere ez da egoera honetan salbuespena. Hala eta guztiz ere, Ieltsinek zein mendealdeko komunikabide gehienek erabili duten jakaldia zera izan da: Legebiltzarra 'gorrien zulotzat' aurkezte. 'Beldur gorriaren' estrategian oinarritzen du Ieltsinek hauteskundeetarako

dimititzera behartu, Estatu Independenteen Komunitatearen sorrera bultzatuz.

Gertaera honen ondorioz, 1992ko urtarrilean erreforma ekonomiko erradikalak jarri zituen martxan, Egor Gaidar lehen ministro eta ekonomistaren gomen-dioen pean. Orduan hasi ziren Ieltsin eta Legebiltzar-rraren arteko tirabirak. Apirilean Legebiltzarra abuztuko kolpearen ondorioz Ieltsinek hartutako botere guztiak murrizten saiatu zen eta lehendakariaren erreforma ekonomiko erradikalen aurkako lehen ahotsak entzun ziren. Zenbait hilabeteren ondoren, eta Legebiltzar-rrak Ieltsini egindako presioen ondorioz, Egor Gaidarrek lehen ministro kargua utzi zuen, 1992ko abenduan.

Babes bila, Ieltsinek erreferenduma proposatu zuen apirilaren 11rako, Errusian nork eta nola gobernatuko duen erabakitzeko, hots, berak ala Legebiltzar-rrak. 1993ko mar-

HISTORIA ETA GERO

■ IASIR ARAFAT ETA MICKEY MOUSE

KOLORETARAKO gusturik ez zegoela esan zuen hark ez zuen arrazoi faltarik. Sarritan burutik pasatzen ez zaizkigun gustuak eta pertsonak bat egiten dute eta, auskalo, baina zentzu horretan normalean arabiar eta amerikar sinboloak bat egitea ez zaigu oso normala egiten. Korrika egitea gustuko du, xakea ere bai, eta... Mickey Mouse arratoia ere bai. Bere emazteak adierazitakoaren arabera, arratoiaren zale amorratua da. Zeini eta Palestinaren Askapenerako Erakundearen buruzagiari.

■ EEBB-ETATIK KUBARAINO IGERIAN

NEGARRIK ez da munduan falta baina umore eta adorerik ere ez. Estatu Batuetatik Kubara dagoen itsaso 'tartetxo' igeri igarotzeko saioa egingo du Skeep Storch estatubatuarrak. Skeeppek, «Bakearen aldeko igerialdia»-ren lemapean, Floridako estugunetik Kubara heltzen saiatuko da. Estatu bien arteko harreman normalak bultzatzearen egingo du ahalegina eta horretarako Kubako gobernuak bere

laguntza guztia eskaini dio. Ez du samurra izango lortzea, EEBB eta Kubaren arteko harreman normalduak ere oraindik urruti ikusten diren moduan. Alabaina, keinu galanta Skeepena, zalantza barik.

■ JAPONIARRAK FUTBOLZALE AMORRATU BERRIAK

EGUZKI Gorriaren Inperioan bizio gutxi dutela esaten badute ere, iraultza teknologikoaz gain, beste iraultza batzuk ere ezagutzen bide dituzte. Japoniarrak futbolzale amorratuak dira. Datorren maiatzaren 15ean japoniar liga profesionala hasiko da eta Tokio-ko Estadioak 40.000 eserleku izan arren, Japoniar Federazioak 300.000 eskaera jaso ditu azken bi hilabeteetan. Bazkide bakoitzak hiru sarrera eskuratzeko eskubidea du; horrek esan nahi du 900.000 japoniar Verdy Kawasaki eta Yokohama Marinos futbol taldeek jokatu duten partidua zuzenean ikusi nahi dutela. Federazioak erabaki du sarrerak bazkideen artean zozketatzea, nahiz eta zorionekoek sarrera bakoitzagatik 10.000 pe-zeta (500 libera inguru) ordaindu beharko dituzten.

E L E M E N T E

«Dagoeneko serbiarrak enbrazatzen erantzukizunaren aurrean jarri behar ditugu».

Philippe Morillon, Bosnien kasku urdinen buruzagien frantziar jenerala.

«Batzen duena baino banatzen duenaren atzetik dabilen nazionalismo batzuk agertzen ari dira hemen eta hori, gutxienez, arriskutsua eta ezin txarragoa da».

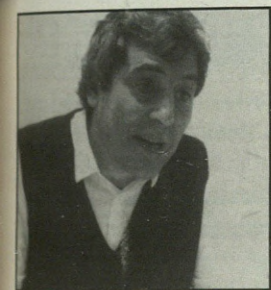
Abel Barahona, armada espainiarreko jenerala.

«PSOeko idazkari nagusia naizenetik PPko zenbait buruzagi pasatzen ikusi ditut. Aznar ere pasatzen ikusiko dut».

Felipe Gonzalez, Espainiako gobernu lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

BRITAINIARRAK IPAR IRLANDAREN INDEPENDENTZIAREN ALDE

GERO eta gehiago dira Ipar Irlanda independentea izan behar duela pentsatzen duten britainiarrak. «The Sunday Telegraph» igandetako egunkariak Gallup enpresari agindutako inkesta baten arabera, Ipar Irlanda Erresuma Batutik banatzea nahi dute britainiar gehienek, eta horretarako gobernuak IRArekin zuzenean negoziatzea dezan. Datuak zehatzago eskainiz, % 41 Ipar Irlandaren independentziaren aldekoa da, % 27 aurkakoa eta % 15entzat Hego Irlandarekin bat egin beharko luke. Ipar Irlandatik britainiar indarrek alde egiteari buruzko iritzia honakoak dira: % 27ren ustez, armada eta segurtasun indar britainiarrak berehala erretiratu beharko liriteke; % 18ren ustez, akordioak lortuko ez balitz, hemendik bost urtera joan beharko liriteke; % 44 akordioa topatu arte geratzearen aldekoa da eta, eta % 6 behar den denborarako geratzearen aldekoa.

«Eguno egoeran, alemanak eta turkiarrak euren inbasio historikoen prozesuetara itzultzen ari direnean, serbiarrek begoko herri eslaboen askapenerako eragile izaten jarraitzen dute».

Tomas Andonegi Glisich,
serbiar-euskaldun herritarra.

ERTEUROPAN EKONOMIA ZABALTZEN ARI DIRA AUSTRIARRAK

BERLINEKO Harresiaren erorketaren ondoren, Austriak inbertsio handiak egin ditu Erteuropako zenbait herritan. Austriak 1992an munduan ia 1.300.000 milioi pezeta (65.000 milioi libera inguru) inbertitu bazituen, horietatik 150.000 milioi pezeta inguru (% 23 gutxi gora behera) Hungarian, Txekiar Errepublikan, Eslovakia eta Polonian inbertitu zituen. Baina herrialde hauetatik ere Hungaria ateratzen da banaketaren zati handienarekin: guztira 15 banatzen baditu, esaterako, 11 Hungarian inbertitzen du eta besteetan gainerakoa. Garai bateko inperioaren oroimenaz gain, austriarrek errentabilitateari begiratzen diote zalantza barik. Izan ere, herrialde horietako langile bat austriar bat baino 10 bider merkeago ateratzen zaie.

«Maastricht ez da herri edota estatuen proiektua, kapitalismoaren beharretarako sortutako proiektu ekonomikoa da (...) Independentista garenontzat, autonomia baten barruan dagoen autonomia bat izatea biltzeko modukoa izan behar du».

Jordi Cliville, ekonomilari katalana.

Pedro Aurtenetxe, Aurman agentziako nagusia

«Bi urte barru agentzia kate baten barruan egongo gara»

Edozein euskal herritarrek ezagutzen du Pedro Aurtenetxe Bilboko Athleticen lehendakaria izan zelako. Publizitatearen munduko gizona da Aurtenetxe, Bilboko Aurman agentziako nagusia.

ARGIA. Aldera dezagun publizitatearen egoera iazko udan eta aurtengo udaberrian.

PEDRO AURTENETXE.

Aurrikusia genuen urte oso ona ez zela izango 1992a, eta ikusi denez % 3 bakarrik hazi da publizitatearen fakturazioa. Igoera handiek ez gaituzte hainbeste ukitzen enpresa tiki eta ertainak, eta krisiak ere gu baino gogorrago kolpatu ditu multinazionalak. Auto enpresa handi batek bakarrik 7-8.000 milioi pezeta faktura ditzake, eta horien salmentak aurtengo urtarrilean % 50 jaitsi badira, ikusten duzu zein ondorio jasango dituen bere publizitatea daramanak.

Aurtengoa iazkoaren tankerakoa ikusten dut nik, eta zerbait aldatzekotan mundu guztiak 'negar' gehiago egitea dela esango nuke. Denak jarri dira ados aurtengoa urte txarra izango dela erabakitzeko, eta komunikabideok gauzen bes-

te irudi bat eman beharko zenukete. Madril eta Bartzelonan jende pila ari da kaleratzen agentzietatik, fakturazio-langile kuota mantentzearen.

A. Ekonomilari guztiek aurtengo kostuen kontrola areagotzea proposatu dute, eta publizitateak nozitu behar du hori.

P.A. Enpresa batetik bestera aldatzen da. Oinarrizko industria, tailer handiak eta abar, krisiak gogor erasotu ditu eta horiek egiten zituzten *mailing*-ak, zuzeneko marketina, aldizkari teknikoetan gastatzen zutena... hor nabaritu da. Inprimategietan nabaritzen den legez. Baina beste enpresa askok beren produktu bakoitzaren prezioan dute publizitate kostua sartuta, saltzeko beharrezkoa dutelako. Eta hauek publizitatea egiten jarraitu beharra daukate.

A. Aurtengo eta hurrengo urterako nola aurrikusten dituzue zuen etxean gau-

zak?

P.A. Guk eskaintzen duguna zerbitzua da, eta honetan gauzak garbi eduki beharra dago: iaz 100 egin didan bezero batek beretzat hainbat ordu dedikatzea eskatzen dit, eta aurtun kontu hori 70era jaisten bazait ezin dizkiot horregatik ordu gutxiago eskaini. Bezero horrek egin didan jaitzierak zenbait mozketara behartu nau —orri gutxiago edo medio gutxiagotan eta abar— baina gauzak ikertu eta prestatzeko lehengo or-

baitute konpontzen.

A. Prezioen gerra handi nabari da ez bakarrik komunikabideen aldetik, baizik eta agentzien artean ere.

P.A. Madril eta Bartzelonan hori oso nabarmena da agentzia gehienak % 15 aritu ordez % 10ean ari direla. Diferentzia handia al da? 20 edo 30 milioi pezetako karguak tuetan bai. 800 edo 1.000 milioiko bezeroekin gauzak beste modura ikusten dira. 1.000 milioiko bezeroarekin % 10ean ari bazara pezetak dezakezu 750 milioiko bidezuzula % 15ean eta aurtengo baina horrelakorik ez dago hemen. Hiriburu handietan prezioen gerraz gain elkarrek tekniko eta exekutiboen kartzelak gerra dago, baina kalitatearekin batera bezeroak harrapa baitaitezkezu.

A. Madril eta Bartzelonan agentzia handien artean konpetitzeko zein eremu duzue bemengoko?

P.A. Hemen badituzte berrak sukurtsalak batzuek, baina ezberdintasun nabarmenak zerbitzuan datzala esango nuke, urte osoan bezeroaren arazo eta egoerarekin duzun hurbiltasunarekin 30.000 milioi pezetako faktura

«Publizitate merkatuan norbait izateko, euskal prentsak 20.000ko salmentara iritsi behar du» ●

duak eta lana eskatzen dizkit. Estuago gabilta denok, baina langileak gutxitzeko dinamikan sartuz gero azkenean bezeroak nozitzen du kaltea. Guk ez dugu ez horretan ezta prezioen gerran ere sartu nahi, ezer ez

**Krisiak baino
krisiaren
inguruko
'negarrak'
kezkatzen du
Aurtenetxe.**

ratzen dituen multinazional-adarraren medioak ez dituzu, mundu mailako egitura baten babesa, edozein tresna eta edozein pertsona harrapatzeko posibilitatea.

A. *Europar konpetitzeko handi horietakoren baten babesa edo bestela sozioaren batzuei lotzea beharko duzue.*

P.A. Europa mailako kate batzuekiko harremanetan gaude. Ez gara multinazionalen neurrietara iritsiko, baina bai tamaina egoki batera. Bi urte barru horietako kate batean egongo gara. Bestalde, medioekin harreman multinazionalak dituen beste enpresa batekin ere hizketan ari gara: gero eta gehiago, bezeroek publizitatea egin behar dute Europako beste lekuetan eta horietako medioen ezagutza zehatza duen jendearekin harremanetan egon nahi dugu.

A. *Publizitate munduaren*

barnean ere aldaketarik gertatu da azken urteotan, medioen zentral direlakoe-kin eta.

P.A. Hasieran negozio gisa antolatu ziren, agentzia asko leku guztietara ezin zirelako ongi iritsi. Baina agentzia handiek lehendik antolatuak zituzten beren erosketa zentralak, eta horri erants iezaiozu horiek finantz erakunde handiei lotuak daudela. Eta denborarekin eskaintzetan sartzen hasi dira, agentziei kreatibitatearen alorra utziz. Beste bezeroei ere horrela lan egiten irakatsi diete. Gure alorrean sartu dira eta ez balio erantsiarekin, aldearantz baino.

A. *Publizitatea komunikabide ezberdinetan banatuta, zer nolako bilakaera izango duela uste duzu?*

P.A. Prentsa idatzia da beti erregea, eta hala izango da. Publizitatea neurtzen dugu, eta askotan ahaztu egiten

ditugu egunkarietan azaltzen diren komunikatu eta agiriak. Ikusten ditugu egunkariak batzuetan beren %50 publizitatea dutela. Telebistek publizitate asko saltzen dute, baina hainbeste kate dagoenez eta espazioak bete beharagatik ahal duten prezioan saltzen ari dira. Iaz Espainian publizitatean inbertitu ziren 1.265.000 milioi pezetatik % 16,7 telebistetara joan zen, 13,5 egunkarietara, 9,7 aldizkarietara, 3,7 irratietara, 0,3 zinemara, 2,1 kanpo publizitatera eta gainerako % 54 beste medioetara.

A. *Euskarazko astekari batetik nator, eta zuk publizitate inbertsioak planifikatzen dituzu. Emaidazu aholku bat: astekaria itxi egin beharko al genuke?*

P.A. Hemengoak garenok, eta gure herria sentitzen dugunok, euskarazko prentsan egiten duzen esfortzua aitortu egin behar di-

zuegu. Beste edozein aldizkari burutzeko esfortzu bera egin behar duzue, eta erren- tagarritasuna nik baino hobeto ezagutzen duzue. Zure herriaren alde lanean ari- tzearen satisfazioa gehitzen ez badiozue, errentabilitate gutxi. Faktore animiko hori hemengo programatzaileek gehixeago edukitzen dugu kontuan, baina Madrilgo programatzailea matematikoa da. Aurrera begira, populazioa euskalduntzen doan heinean, etorkizun oparoagoa daukazue. Hori bai, egun hori iritsi artean esfortzu guztia ezin da zuen bizkar bakarrik joan, faktore animiko hori besteok ere kontuan eduki behar dugu. Matematikara bihurtuz, Euskal Herriko publizitate merkatuan ongi sartzeko as- tero 20.000 ale saldu behar- ko zenituzkete.

Pello Zubiria

HITZARMEN SOZIALA INSTITUZIONALA BIHURTU DA

Maiatzaren lehena heltzear dago. Langilearen eguna. Eta egun hau Euskal Herriko langileen egoera txarraren lekuko izango da aurten ere. Azken bi hilabeteotan, ordea, egoera hori eralda lezakeen ekimen bat proposatu zuen Ardanza lehendakariak: euskal ekonomia suspertzeko hitzarmen soziala. Arazo guztien konponbidetzat aurkeztua, askoren esperantzen zapuzle bilakatu da hitzarmen soziala.

ORAIN dela bi hilabete inguru, otsailaren 14ean zehazki, ELA, LAB eta CCOO sindikatuak «Ekonomia eta lanpostuen berregiketarako hitzarmen orokorra» aurkeztu zuten. Hau izan zen hiru sindikatu hauek elkarrekin sinatutako hitzarmenaren lehen lan bateratua.

Hitzarmen honen ondorioa: Hego Euskal Herriko

sindikatu nagusienak elkarrekin lan egiten hasiak direla euskal ekonomiak daukan krisi gogorra gainditzeko. Sektore-mahaietan banatutako negoziaketak eskatzen zituzten hitzarmen orokor horren bitartez.

Azua lehendakariordearen erantzuna bizkor etorri zen: «Ez dezagun geure burua engaina. Ez dugun inoiz lortuko egun eta

Jon Azua Industria sailburua ELA, LAB eta CCOO sindikatuak ordezkariekin bildu zen apirilaren 1ean. (Argazkia: Olalde).

mabai berean agente ekonomiko eta sozial guztiak esertzea, ezta alderdi politiko guztiak eta instituzio desberdinak elkarren alboan jartzea ere hitzarmen orokor bat sinatzeko».

Hamabost egun beranduago Jose Antonio Ardanza lehendakariak deialdi orokor bat egiten zuen agente sozialak berarekin bilduz euskal ekonomia bizkortuko lukeen hitzarmen sozial bat sina zezaten.

ELA sindikatuko partaideak izan ziren lehenak Ardanzarekin elkarriketatzeko. Martxoaren 9a zen. Sindikatu honetako ordezkari nagusia den Jose Elorrietak, bilkura honetatik ateratzean soldata hitzarmenerako proposamen gogor bat besterik ez zuela ikusi zioen.

Guztion errua

Lakoan ondoren UGT, LAB eta CCOOko ordezkariak txandatu ziren. UGT-koak izan ezik, guztiak azaldu ziren Ardanzaren proposamena sinatzearen aurka Joxemi Unanue, Ardanzarekin bildu zen ELA-koen taldean egon zen: «Hitzarmen soziala, lehenik, gaizki bideratua izan zen. Aurkeztua izan baino hamabost egun lehenago Azuak esan zuen ez zela inolaz ere hitzarmen sozialik onartuko. Horregatik barritzen du Ardanzaren proposamenak. Bat-batekotasunez aurkeztua izan zelakoan gaude. Gainera, aurretik ez zen inolaz ere eztabaidatu parte hartu bebar genuenok. Jaur-laritzak ez zuen akordio serio bat nahi, eta bere txostena ikusitakoan hori ziurtatu egin zen. Borondate ona besterik ez zuen erakusten.

Lehendakariaren proposamenaren oinarriak

ARDANZAK aurkeztutako «Lan eta Ekonomiarren Berreragiketarako Akordio Orokorra»k neurri anitz proposatzen ditu. Madrilgo Administrazioari INEMen transferentzia eskatzen zaio, batez ere. Lan bulego hau EAEko lanpostuen banaketarako adar bat bilakatuko litzateke, Jaur-laritzaren ardurapean. Ibar Ezkerra eta Nerbioi ibaiaren inguruko lurraldeen berregokipenerako laguntza ere eskatzen zaio Espainiako gobernuari.

Jaur-laritzaren proposamenaren oinarri nagusienetarikoa bat lanpostu be-

rien sorpenerako eta azpiegiturarako fondo ekonomiko bat sortzea da. Fondo horretara bideratutako dirua diputazio zein Jaur-laritzako gastuen murrizketatik aterako litzateke. Murrizketa hau %4koa izango da, Bizkaia, Gipuzkoa eta Arabako diputatu nagusiek eta Jose Antonio Ardanzak sinatu duten akordio instituzionalaren arabera. Guztira 40.000 milioi pezetakoa (2.000 milioi libera) izango da fondo hori. Erdia aurten banatuko da eta datorren urtean gainontzekoa.

Akordio instituziona-

lean onartutako beste neurri bat enpresei zergak ahal den neurrian arintzea izan da. Sozietateen zergaren oinarria %40-50 artean murriztuko da. Esportazioa bultzatzeko, kuoten murrizketa %25eraino heldu da. Horrez gain, mailegu fiskal bat ere egongo da, enpresek kapitala zabal-tzeaz gain, honen %25 estaliko lukeena.

Iruzuraren aurkako plan bat ere aurkeztu zuen Ardanzak: Ikerketa Fiskalerako Plangintza Berria. Instituzioen ustelkeria ere mugatuko lukeena Ardanzaren esanetan.

Ez zuen irtenbiderik proposatzen. Horregatik uko egin genion hiru sindikatu nagusiek proposamen horri».

Antxon Perez de Calleja ekonomilariak normalizat jotzen du hitzarmena ez sinatzeko erabakia: «Hitzarmen bat sinatzerakoan beharrezkoa da parte hartzen duten guztiek pixka bat amore ematea, eta argi zegoen basieratik ez Jaur-laritzak ez sindikatuek ez zutela amore emango. Harreman publikoak besterik ez dira izan. Irudi kanpaina bat izan da nolabait, baina sindikatuek ere badute beren errua. Lana duten langileak ordezkatzeko dituzte soilik, eta langabezia arazoak ez die batere axola. Sindikatu-ekin ezin da ezer hitzartu. Ea nork soldata gehiketa al-tuagoak lortu lebian ari-tzen dira».

Hala ere, hitzarmen soziala sinatzeko garairik egokiena ez zelakoan dago

Perez de Calleja: «Hitzarmen sozialak duela bi urte proposatua bebar zuen, krisia aurrikusi zenean. Egun ez du zentzurik. Hondoraketa gauzatua dab

J.M. Vizcaino,
Confedebaskeko
lehendakaria,
patronalaren ordezkaria
izan da Ardanzarekin
izandako bilkuretan.

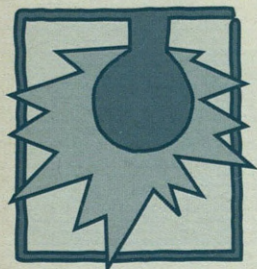
Rafael Diez, LABeko
ordezkaria, Ardanzarekin
izandako bileran.

Datozen hauteskundeetan, edonork irabazita ere, neurri ekonomiko gogorrak ezarriko dira. Soldatak jaitisiko dira, gastu publikoa ere mugatu egingo da. Badirudi berri honek krisi gogor bat behar duela bost urtero gauzak nola egin behar diren ikasteko».

Mario Fernandezek, lehendakariorde ohia eta Ekonomia kontseilari ohia, ez ditu hain gaizki ikusten Ardanzaren proposamenaren ondorioak: «Bi ondorio desberdinduak nituzke. Bata psikologikoa eta bestea praktikoa. Psikologikoki berri ona izango litzateke

sindikatuak, patronala eta Administrazioaren arteko akordioa. Bestetik, ondorio praktikoa dagokionez, akordioaren edukia araberakoa da. Gaur egungo lan legeriak behar dituen aldaketak gauzatuko balira, sindikatu eta patronalaren arteko akordio batzuen ondorioz, Euzkal Autonomi Elkarteko enpresen konpetitibitatea handitzea ekarriko luke. Beraz, efektu praktikoa garrantzitsuak gauzatuko lirateke».

Fernandezen ustez hitzarmen soziala, «eskualde sozial garrantzitsua zen. Gizarteak eskatzen zuen saioa. Lehendakaria arrikatu egin zen, saioak porrota ekar zezakeela eta. ELAren praxia ez dela hitzarmen sozialen aldekoa jakin arren. Baina, orokorrean, ki aktibitate ekonomikoaren egoerak exigitzen zuen

ARGIA

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, ANTXETA argitaletxearen komiki bilduma dohainik izango duzu.

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

Tfnoa

BANKU EDO AURREZKI
KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSAL ZKA

KONTU ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzta. / Ipar Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzta. / Beste atzerriak: 13.450 pzta. / Airez: 21.300 pzta.

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

«Soldata
malgutasunak
euskal ekonomia
berpizteko
oinarrietako bat
izan behar duela
uste dut» ●
MARIO FERNANDEZ

Balorazioak egiteko orduan

SINDIKATUAK —eta hauen artean batez ere ELA— izan dira, Ardanza lehendakariaren esanetan, hitzarmen sozialaren sinaketa oztopatu duten agente nagusiak. Sindikatuek Jaurilaritza eta patronala izan direla diote. Patronalaren esanetan, sindikatuak eta Jaurilaritza dira errudun nagusiak. Bakoitzak besteei egotzen die errua. Baina orain zer? Balorazioak egiteko orduan, sindikatuak izan dira iritziz argienak erakutsi dituztenak.

Horrela, ELAko batzorde eragileko partaidea den Joxemi Unanueren argi dakus. «Gure ustez argi dago sindikatuok irabazi dugula batez ere, gure arteko akordioa sinatzean onartu genuen sektore mahaian eraketa gauzatzear dagoela uste baitugu. Jaurilaritzak ez du lortu nahi zuena, eta gure eskakizunei ezezkoa eman arren, gure jatorrizko proposamena bereganatuko duela uste dugu. Hitzarmen sozialerako akordioa ez da izan hilabete bateko atze-

rapen txiki bat besterik, hemendik aurrera sektoreka negoziatuko baita euskal ekonomiaren eraldaketa, guk hasieran proposatu bezala. Horregatik nabiko baikor gara etorkizunerako».

LABeko idazkari orokorra den Rafa Diezek ez du hain garbi ikusten etorkizuna: «Gure balorazioa ez da oso baikorra. Ardanzak azaleko konponketa bat proposatu zigan, eta guk ez genuen onartu, hautesleei begira osatutako kanpaina bat besterik ez zelakoan baikeunden. Gainera, CCOO eta ELAekin sinatutako akordioa ez zitzaion batera samurra egiten, eta hori aldrebestu nahi zuen. Alde horretatik, gustura gaude, ez baitu bere nabia lortu. Baina ez dut uste gure proposamena aurrera ateratzeko prest dagoenik. Oso zaila

iruditzen zait, oraingoz behintzat, sektore mahaian eraketa».

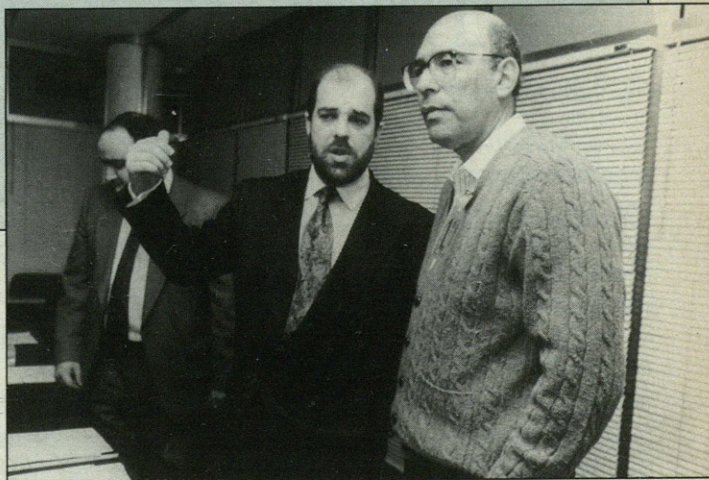
CCOOko batzorde eragileko partaidea den Fernando Garcíaren iritzia Diezenaren antzekoa da: «Ardanzak bere irudia garbitu nahi izan du, eta gainera gu azaldu gaitu hitzarmenaren sinaketaren oztopatzaile nagusi bezala, baina uste dut espero zuena ere ez duela lortu. Guk amore emango genuela usteko zuen, baina sindikatuak ezin du horrelakorik onartu. Bere proposamena ez zen batera serioa. Bertan esaten zen gauza bakarra zen krisi egoera larrian gaudela eta hori denon artean konpondu behar dela, baina badira gauza batzuk berak bakarrik konpon ditzakeenak eta bere ardura direnak. Horretan ezin digu konturik eskatu».

Sindikatuaren aurka

UGT sindikatuak izan zen, lehen aipatu bezala, akordioa sinatzeko nahia adierazi zuen sindikatu bakarra. «Akordioa lortzea beharrezkoa dela uste dugu euskal ekonomia berpizteko. Horregatik geunden hitzarmena sinatzearen alde, bori akordio lortzeko bide egokia zelakoan», adierazi du sindikatu honen idazkari nagusia den Josu Fradek.

Baina Ardanzarekin elkartutako agenteen artean patronala ere bazegoen.

Confedebaskeko lehendakaria den Jose Maria Vizcaino hitzarmena sinatzearen aldekoa agertu zen hasieratik: «Euskal Herriko krisi ekonomikoak enpresariei ere eragiten digu, eta guk ere nahi dugu krisi hau gainditzea. Horregatik gaude sinatzeko prest, baina uste dut Ardanzaren proposameneko puntu batzuk aldatu beharko liratekeela. Oso ongi dago zergak arintzea enpresariei, baina beharrezkoak dira neurri

gebiago enpresariek lanpostuak sor ditzaten. Soldata malgutasuna da, batez ere, eskatzen dugun neurria».

Mario Fernandezek ustez ere beharrezkoa da soldata malgutasuna: «Nire ustez oi-

Frade, UGT sindikatuaren ordezkaria (betaurrekoekin) Ajuria Enean. Bertan bere sindikatu hitzarmena sinatzeko prest zegoela adierazi zuen. Sindikatu hau izan da bakarra.

Goiko argazkian, lehendakaria LAB, CCOO eta ELAko ordezkariekin. Bileran horretan adierazi zuten sindikatu hauek ez zutela hitzarmena onartzen. Eskuinekoan, Ardanza Confedebaskekoekin. Hauek sinatzeko prest azaldu ziren.

narrietako bat zen. Ara-
zoak ez ziren konpontzen
neurri hori hartuta soilik,
baina egia da euskal enpre-
sen konpetitibitatea hobet-
zeko malgutasuna beha-
rrezkoa dela. Baina hitzar-
men sozialaren bitartez lor-
tutako malgutasuna ezi-
nezkoa da. Gaur egun, hori
nahiko agerian geratu da.
Baina soldatak eta pro-
duktibitatea maila berean
jartzea, hau da, produkti-
bitatea handitzean, solda-
tak ere handitzea da asko
jota lortu daitekeena».

Iritzi desberdin anitz be-
raz Ardanza eta agente so-
zial desberdinen arteko
lehen bilerak gauzatu on-
doren. Bigarren txanda bat

ere egin zen. Akordioa lortu
ahal izateko bigarren auke-
ra. Baina jarrerak gogortu
egin ziren. Bakoitzak be-
reari eutsi zion eta ELA, LAB
eta CCOOk ez zuten amore
eman. Hitzarmena ez zen
sinatu. Ardanzak ezezkoari
eman zion irtenbidea logi-
koena izan zen: bere propo-
samenak aurrirakusten zituen
aldaketa fiskalak gauzatzeko
nahikoa zuen aldundi
desberdinen oniritzia jasotze-
a, eta lortu zuen, apiri-
laren 1ean. Gipuzkoa, Biz-
kaia eta Arabako hiru dipu-
tatu nagusiekin —EAJkoak
guztiak— akordio batera
heldu zen aurrekontuen eta
zergen eraldaketa gauza-
tzeko.

Baina Madrilen erantzuna
ez da oniritzizkoa izan. Ar-
danzaren plan orokorrean
INEM bulegoaren pareko
bat sortzea aurrirakusten da
EAErako, eta zergen arin-
keta ere diru publikotik lor-
tuko da plan horren arabe-

■ **«Hitzarmen
sozialak duela bi
urte proposatua
behar zuen, krisia
aurrikusi zenean;
orain alferrikakoa
da» ●**

A.PEREZ CALLEJA

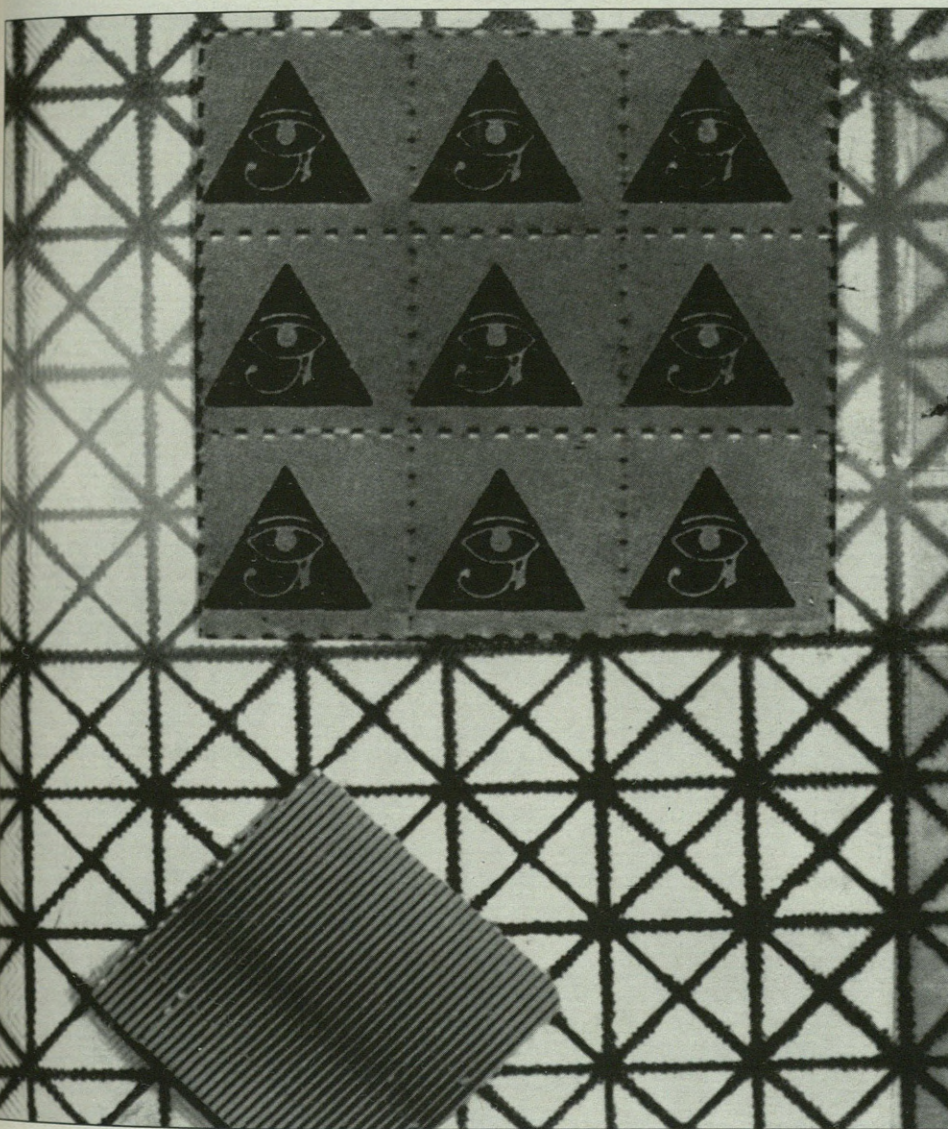
ra. Hori dela eta EAEn
inguruko elkarte autono-
moetatik lehen kexak agetu
dira. Cantabria izan da
lehen neurri hauen bide-
kotasun eza salatzen, eta
epaitegietara eraman da
auzia. Espainiako Hazi-
Ministeritzak ere salaketa
bat luzatu du epaitegietara.
Jaurlaritzak berari ez dago-
kion konpetentziak bete-
ganatzeagatik.

«Hain ezaguna dugun
jokaera politiko zinetikoa
besterik ez da —dio Mariano
Fernandezek—. Hain da
ezgaia den bat bere alde-
koak egiten duenaz har-
tzen da. Bestalde, Eusko-
bizi duen gelditze egoera
behar beharrezkoa da Ad-
ministrazioak neurriak
hartzea. Europako leku
kotan hartzen dira Ardan-
zak hartu dituen neurri fis-
kalak. Nire ustez, Eusko
Jaurlaritzak aurrera jarri-
tu behar du». Badirudi eu-
skal biztanleak ez direla be-
te elkartekoak hainbeste
harritu. Bitartean, langileek
euskal ekonomiaren krisia-
ren konponketa eskatuz jar-
raituko dute maiatzaren
1ean.

A magoia | ban

LSD-25ak berrogeita hamar urte bete ditu apirilaren 16an

MENDE ERDIKO BIDAIA

Mundua eraldatzearren etorria zirudien belaunaldiaren elikagai mistikoa batzuentzat, droga arrunt bat besterik ez beste askorentzat, LSDak 50 urte bete berri ditu. Psikodeliaren moda itzultzeaz dagoenean. Baina zein neurritaraino errepika daiteke duela mende erdiko 'iraultza'? Azidoaren bitartez maitasuna eta bakea nahi zutenengandik gorde dugun ondorio bakarra janzkera eta musika mota bat izan dira.

Azidoak ez du usainik, ez kolorerik, ez zaporerik. Nahikoa da xurgatzailea den edozein material (argazkiko paperak bezalakoak gehienetan) saldu ahal izateko.

Psikodeliaren guru eta jarraitzaileak

DIETILAMIDAREN Azido Lisergikoak (LSD) 50eko eta 60ko hamarkadetan beste edozein drogak lortu ez zuena lortu zuen. Kultur munduan eta gizarteko arlo desberdinetan oso garrantzitsuak ziren pertsonaiek bere ahalmenak goraipatu zituzten. Ernst Jünger, Robert Graves, Gregory Ba-

teson, Anaïs Nin, Allen Ginsberg, Jack Kerouac, William Burroughs... Guztiak idazle ospetsuak. Aldous Huxley ere bai. Azken hau izan zen gogotsuen aritu zena azidoa goraipatzen: «LSDari esker pertsona bakoitzak ulertu ahal izango du eboluzioaren historia osoa bere baitan dagoela, eta ba-

koitza bakardade oso honetan murgildu beharko da, eta zenbat eta denbora gehiago eman murgilketa honetan, gero eta askeago izango da pertsona. Hau litzateke aisiaren aurkako sendagairik aproposena».

Musika munduan Janis Joplin, Santana, The Doors, Jefferson Airplane, Grateful Dead, The Beatles, Jimmy Hendrix... Guztiek goraipatu eta erabili zuten LSD-25a.

Hollywood-eko aktore askok ere erabili omen zuten azidoa. Cary Grant izan zen publikoki gehien

goraipatu zuena: «1960an birurogei terapia sesiotan hartu nuen LSDa, eta ondoren berriro jaiotzen nintzen esan dezaket. Gogomena askatzen du, eta esan dezaket orain neurburua ulertzen dudala, eta ondorioz hasi naizela nire albokoei ulertzen».

Robert Kennedyren emazteak ere terapia berdintsua jarraitu ondoren gainditu zituen bere arazo psikiatrikoak. Baita sendatu ere. Bere anaia Johnek ere probatu omen zuen behin gutxienez, maitalea zuen Mary Pinchot-ek emanda.

Aldous Huxley bere emaztearekin. Azken honek eman zion hiltzear zegoela, minbiziak eragiten zizkion oinazeak jasatearren idatziz —ez baitzen jada hitz egiteko gai— eskatu zuen LSD dosia.

«**JOAN** den ostiralean, apirilak 16, arratsean, laborategiko lanak eten eta etxera itzuli behar izan nuen. Oso urduri nengoen, eta zorabio antzeko zerbait sentitzen nuen. Etxera helitzean delirio antzeko egoera batean murgildu nintzen. Irudi fantastikoak ikusten nituen, baita begiak itxita ere».

1943ko apirilaren 16ko data zeraman egutegiaren orrian idatzi zituen hitzok Albert Hofmann kimikariak. Sandoz Chemical Works laborategi suitzarrean (Basilean kokatua) ikerketa taldean lan egiten zuen gizon honek bost urte lehenagoko

maiatzaren 2an dietilamida sustantzia gehitu zion ainoari buruz egiten ari zen ikerketaren ondorioz lortua zuen azido lisergikoari. Lyserg Saure Diethylamid (LSD) izena jarri zion.

1943an, 25. eraldaketaren ondorioz, LSD-25 azidoa lortu zuen, eta azken honen arrastoak eskuetako azalaren bitartez gorputzeratu izanaren eraginez bizi izan zuen LSDaren kondairari hasiera emango zion lehen pasarte.

Hofmannek, azidoaren erabilpena psikiatria, psikologia eta garunaren ikerketarako onuragarria izan zitekeenaren ustetan, bere aurkikuntza plazaratu zuen.

1953an CIAko bi agente Sandoz laborategira joan ziren bertan zegoen LSD guztia erosi asmoz ●

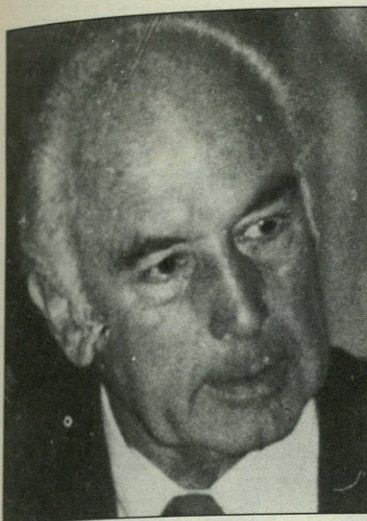
Medikuntzaren hiru arlo hauetan erabili zen baita ere LSD-25a 50eko hamarkadan. Hamarkada honen buruan egindako esperimentu eta ikerketa desberdinek ezagutarazi zuten pertsona batengan eragindako nahikoa zela 0,000003 gramo LSD-25 bere gorputzaren kiloko.

Medikuntzaren mesederako

Dosi txiki horietatik zati txikiagoa da burmuinera joaten dena. Azidoak hogeimintu irauten ditu burmuinean desagertu baino lehen, eta hamar minutu beranduago hasten da normalean eragina.

Horren ondorioz teoria bat nagusitu da: azido lisergikoaren dietilamidak gorputzeko sustantzia kimikoren bat askatzen du, eta horrek eragiten ditu oso eragunak egin diren ondorio psikikoak.

Ondorio psikiko hauek

Ezkerreko argazkian
Albert Hofmann,
LSD-25aren
aurkitzailea.
Eskuinekoan,
Timothy Leary
(biboteduna) eta R.
Metzner
psikologoak,
azidoaren
medikuntzarako
erabilpenaren
aldarrikatzaileak.

azkar zehaztu ziren: zentzumenek indar gehiagorekin jasotzen dituzte kanpoko eraginak; giharreen koordinazioa eta oinazearen zentzuna makaldu egiten dira; bizitzarako ikasitako portaera arauak desgertzeraz jotzen dute; aluzinazioak ugariak dira; inkonszientean gordetako oroitzapenak eta gertaerak aska daitezke (izaera psikotikoa eta neurotikoa dutenen kalterako)...

Guzti hau medikuentzat erabilgarri bihurtu zen. Alkoholarekin arazoak zituzten artean erabili zen. Hilzorian eta oinaze handiak zituztenekin ere erabili zen, mina leuntzeko laguntza gisa. Baita arazo psikiatrikoak zituztenen artean ere.

Azidoaren erabilpen osagarriaren komenigarritasuna laudatu zuten adituen artean Timothy Leary iparramerikarra aipatu behar da batez ere. Harvard-eko Unibertsitateko Psikologia saileko gizon honek Richard Alpert medikuarekin batera mintegi bat zuzendu zuen azidoaren erabilpen psikoterapeutikoa landu asmoz. 1961. urtea zen, eta denbora gutxiren buruan ikasle askoren arreta bereganatu zuen. Learyk, LSD-

25ari buruz, gogamenaren kuxaren giltza izango bailitzan hitz egiten zien bere ikasleei: «Gogamena alda ezazue eta mundua eraldatuko duzue».

■ LSDak zehazteke dagoen gorputzeko sustantzia kimiko bat askatzen du, ezaguna den 'bidaia' eraginez ●

Armada eta CIA (EEBBetako Informaziorako Agentzia Zentrala) ere interesatuak zeuden LSDaren erabilpenean. 1953an martxan jarria zuen azken honek MK-ULTRA izeneko proiektu

tua. Proiektu honen barruan joan ziren bi agente iparramerikar Sandoz laborategira bertan ekoiztutako dietilamidaren azido lisergiko guztia erosteko asmoarekin.

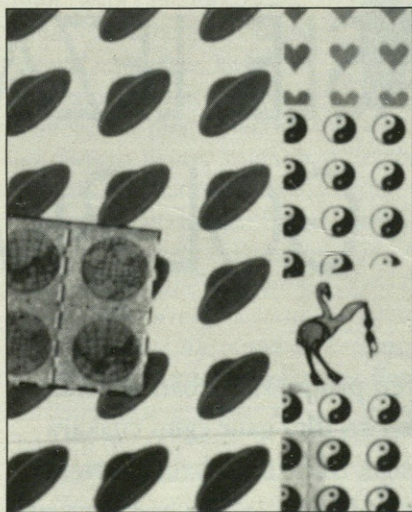
Produktua atzerriko pertsonaia ezkertiarrei emateko nahi zuten. CIAren txosten batean agertzen denez, sustantzia honen bitartez arerioaren baitan, «portaera arraroagatik aspea galtzea; informazioa lortzea; eta menpekotasuna sortzea», lortu nahi zen. 1959an, California-ko Menlo Park izeneko Beteranoen Ospitalean, EEBBetako Armadak LSD oinarritzat zuen esperimentu bat hasi zuen. Bertan gaixo gisa parte hartu zuen Ken Kesey idazleak.

Gazte honek bere inguruan bildu zituen hilabete gutxitan Merry Pranksters (Bihurri Alaiak)

izena hartu zuen taldea. Humphry Osmond ingeles psikiatrak «Psichedelia» hitzaz izendatutako mugimendua martxan zen. Kesey eta bere Merry Pranksterrek kolore biziez margotutako autobus zahar batean zeharkatu zuten Iparramerika osoa Learyk osatua zuen jarraitzaile taldearen bila. Baina Learyk aldarrikatzen zuen azidoaren erabilpen mistikoaren aurka zihoan Keseyren alaitasun nahia, eta bi taldeak elkartu zirenean ez zuten bateratasunik lortu.

Hortik aurrera azidoa zabalduz joan zen estatu guztietan, gazteen artean batez ere, askatasun sexuala, ekologia, bakezaletasuna, pop artea, rock musika eta hainbat ideiaren nahasketa zen filosofia sortuz.

Sistemaren erantzuna azkarra izan zen. 1965. urtean sortu ziren LSDaren aurkako lehen legeak EEBBetan. 1971n sinatutako Sustantzia Psikotropikoen Konbentzioak nazioartera zabaldu zuen LSD-25aren erabilpenaren debekua. 68ko Maiatz, Woodstock, Flower Power (Loreen Boterea)... Guztia lurperatu nahi zen, eta lortu hein handi batean.

Esperimentu guztien arabera, azidoak ez dute menpekotasunik sortzen.

A magoia | ban

HAMAICA IKASLE LEZAMAN EUSKARAREN GOL BILA

Futbol zelaietaraino iritsi da euskara. AEKren proposamen bati jarraiki, Athleticceko bi taldeetako hamabost jokalaria ari dira gaur egun euskara ikasten Lezaman. Realean iaz arte ere klaseak izan ziren, baina aurtengo denboraldian joan den urtean hasitakoak ez du jarraipenik izan. Osasuna da, oraingoz, euskara ikastarorik sekula antolatu ez duen Espainako Ligako lehenbiziko mailako euskal talde bakarra.

GOIZ euritsua izan da Lezaman. Jokalariak busti eginda daude. Eguneroko entrenamendu gorroraren ostean beti egiten duten legea, aldageletara abiatu dira. Denbora gutxian, Lezamako lehenbizi-

ko solairuko gela handi batean, Athleticen lehen eta bigarren taldeko hamabost jokalariek bilduko dira, beren euskara trebatzen jarraitzeko prest. Botak zintzilik utzita, koadernoak dira orain beren lanabesak.

Hamabost jokalariek hauen euskara maila ez da bera. Hiru maila ezberdin ditugu. Lehenengo urratsean zazpi jokalariek daude; bi eta laugarren urratsean, bost jokalariek; eta, azkenik, alfabetatzen, beste hiru, adierazi digu Jon Zamaioa AEK-ko irakasleak.

Ez ohizko klaseak

Klaseen prestaketa ez da beste euskaltegiekiko ezberdina, baina klaseak malguagoak dira. «Urte hasieran egindako plangintza jokalarien entrenamendu edo bidaien menpe gertatzen da sarritan —esan digu Begok, 3 eta 4. mailako irakasleak—; horrexegatik, erritmoa motelagoa izan obi da». Alaznek lehenengo mailakoekin dihardu, eta erritmo motelatsun honen aurrean beste ezaugarri bat azpimarratu digu. «Jokalarien borondatea oso handia da, eta egunen batean huts eginez gero, beti galdetzen dute galdutakoaz».

Ordu t'erdiko lau klase dituzte astean, eta ordu hauetan egindako aurrerapena jokalariek berek igeritzen dute. Hori da, esate baterako, Juanjo Valencia atezainak esan diguna: «Urtarrilean hasi ginen, eta ordutik euskara nahiko bobetu dugu». Oraindik ere kosta egiten zaie euskaraz aritzea, eta horregatik gatzelerara jotzen dute sarritan, irakaslearen begiradei muzin eginez. «Tontakeriak esaten

Jose Angel Iribar, Athleticen begiralea:

«Jokalariek euskararekiko kontzientzia handia dute»

ARGIA. Nola sortu zen euskarazko ikastaroak antolatzekeo ideia?

J.A.I. Athleticen betidanik egon da euskara bultzatu duen talde bat. Oraingo honetan zuzendaritzarena izan da euskarazko klaseak emateko ideia, AEKren proposamen bati erantzunez. Proposamen hau aztertu ondoren, jokalariei eta gainontzeko langile guztiei euskara ikasteko aukera eman zitzaion. Jokalarien erantzuna oso ona izan bada ere, ezin da gauza bera esan beste langileei buruz.

A. Garai bateko eta oraingo jokalariek euskararekiko jarrera bera al dute? Aldaketarik sumatu al duzu?

J.A.I. Gaur egun borondate eta kontzientzia handiagoa dago euskara

ikasi eta erabiltzeko orduan. Bestalde, gure garain baino oztopo gutxiago daude, diktadura garaian oztopo gehiago baitzeuden euskaraz hitz egiteko. Alde horretatik badago ezberdintasun pixka bat. Orain jokalariek ohar-dun dira euskara erabili behar dela eta ikasteko gogo handia daukate denek.

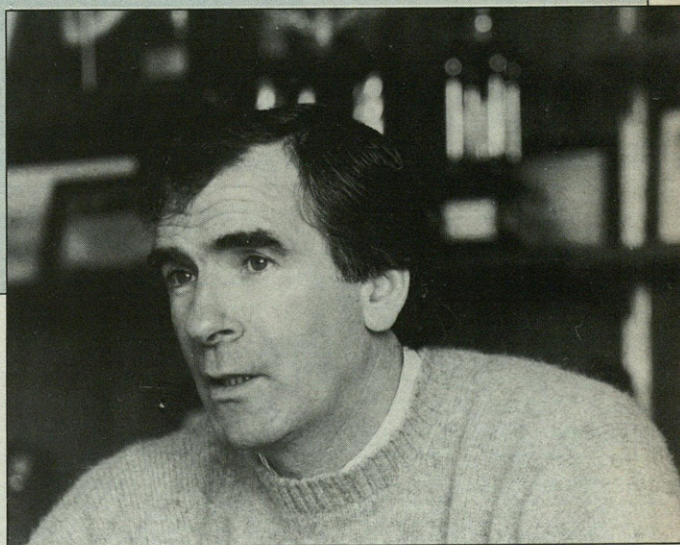
A. Euskararen erabilera handitu egin dela iruditzen al zaizu?

J.A.I. Oraindik ez da nabari nabaria, euskara maila ezberdinak daude-

lako, baina aurrerapauso handia igertzen da. Oso proportzio polita da euskaraz ikasten ari direnen eta dakitenen artean osatutakoa.

A. Oztoporik izan al da klase hauek gauzatzeko orduan?

J.A.I. Bat ere ez. Denek, entrenatzailea barne, oso gogo onez ikusi dute jokalariek futbolaz aparte beste arlo batzuk ere jorratzea. Athleticen beti egon da euskararekiko jarrera positiboa. Oso poliki, baina aurrerantz goaz. Borondatea handia da.

ditugu, 'aspaldiko' eta borrelako esakerak. Baina denek ulertzen dugu», esan digu Aitor Bidaurrezagak. Aitor, bere anaia Gorka, Txutxi, Vicente Uriz eta Gonzalo Suanzes Bilbao Athleticen dira, lehenbiziko taldeko Juanjo Valencia eta Rafa Alkortarekin batera, aurreneko urratseko ikasleak. «Hurrek txikitatik ikasi behar dute euskaraz. Hobe da horrela. Katalunian denek jakin behar dute katalanez, eta hemen euskaraz jakin behar da», baieztu digu Gorkak.

Futbolari hauek haur askoren eredu izanik, hurrek euskararekiko duten jarreraren eragin dezaketela pentsatzen dute. «Jendeak gau-

za horiei erreparatzen die», dio Valenciak. Vicente Uriz ere uste berekoa da: «Juanjo, Rafa Alkorta, Lakabeg eta beste jokalariek askok euskaraz ikasten dutela jakitean, haur asko animatzen dira. Hori oso ona da euskararentzat». Vicente izan zen, beste jokalariek baten laguntzaz, Korrika 8an Athleticen erositako kilometroan lekukoa eramanez.

Athleticen kapitaina den

Hamabost dira, dena, lezaman egunero euskarazko klaseetan dabilzan jokalariek txurigorriak. Jose Angel Iribarren aburuz, gaur egunoko futbolariak bere garaioekin baino ardura gehiago dute euskararekiko.

Genar Andriuari, bestalde, oso ondo iruditzen zaio taldekideak euskaraz ikasten aritea. «Meritu handia dute. Batetik, euskara ikastea ez delako oso erraza; biga-

■ «Klaseetatik kanpo, txangoak, bazkariak eta antzeko gauzak egin ohi ditugu euskaraz ahalik eta gehien aritzeko» ●

ERNESTO VALVERDE

rrenez, euren lanak ez die-lako aukera handiegirik ematen erregularitasunez ikasi ahal izateko. Ordu zebatzak ez izateak zailtasunak sortzen dizkie». Entrenamenduetan euskara erabiltzen ez badute ere, «hitz laburrak esaten dira soilik: 'irten', 'kontuz', 'bakarrik', 'aurrera', 'atzera' eta horrelakoak», lotsa galtzean euskaraz gehiago mintzatuko direla uste du Genarrek. «Oraindik zaila egiten zaie hitz egitea. Askotan ez dute asmatzen el-

Genar Andriuari da egun Athleticean dagoen euskaldun zaharretako bat: «Oraindik zaila egiten zaie hitz egitea, baina apur bat ohitzen direnean hasiko dira». (Argazkia: Garikoitz Garaialde)

karrizketa batean sartzeko orduan, baina pixkat ohitzen direnean lortuko dute».

Dena den, Genarrekin hitz egiteko aukera urrun ikusten dute, oraindik, Begoren taldekoek. «Irakasleari eta ETBkoei dena ulertzen diegu —dio Carlos

Garcia—, baina Genarrekin elkartzen garenean, berak bizkaitarrez egiten due-nez, oso zaila da berari ulertzea».

Euskara ikasten hasteko arrazoiengatik galdetu die-

gu hiru eta laugarren urratseko futbolariari. «Gure bizkuntza nazionala delako hasi naiz», baieztu digu Asierrek. «Euskal Herrian bizi naiz, eta normala da euskara ikastea, ez?», esan du bere aldetik Valverde. Oraindik kalean ez dute euskaraz gehiegirik egiten, ondoegi ez direlako moldatzen, eta dituzten lagun askok ez dakitelako euskaraz.

Bizkaiera ere bai

Beraien artean, baina, erabiltzen dute. «Pixkanaka denok ikasi behar dugu euskaraz. Gutxienez ulertzen», diosku Lakabegek. Euskararen alde egiten diren ekitaldietan parte hartzea gustukoa dute jokalariorik. «Euskararen alde egiten diren gauza guztiak dira onak, Korrika, Herri Urrats, Nafarroa Oinez... eta ahal dugunetan joaten gara. Askotan ordea partiduak kanpoan izaten ditugu, eta ez dugu joanirik izaten», jarraitu du Lakabegek. Euskara batua ezezik, bizkaiera ere lantzen dute, neurri txikiagoan bada ere. «Osasunatik etorri nintzen, askotan galduta aurkitzen nintzen. Euskara ez nuen gehiegi menperatzen, eta bizkaitarra ulergaitza egiten zitzaidan. Hitz baten bizki bat aldatu, eta erabat ezberdina iruditzen zitzaidan hitza», adierazi digu Cuco Zigandak. «Niri bizkaiera gustatzen zait, eta batua ikasi eta gero bizkaieraz egin nahiko nuke» esan du Asierrek.

Metodoa entrenatzen egiten zaie. Lakabegek esan digunez, «ulertzea ez da zaila. Hitzak, aditzak... ondo erabiltzea zailagoa

Real eta Osasuna, negatiboz

ATHLETICEKO zenbait jokalaria euskaraz ikasten ari diren bezala, ezin daiteke Realekoengatik gauza bera esan. Izan ere, aurtan, iaz ez bezala, ez baita euskara ikastarorik antolatatu Zubietan. Iaz lau jokalaria aritu ziren eguneroko entrenamenduetan aurretik ordubeteko klaseak hartzen: Miguel Fuentes, Carlos Martinez, Bixio Gorritz eta Iñaki Ala-

ba. Lau hauekin batera, Realeko Eskobar medikua ere aritu zen. Realean mordoska bat dira euskaraz dakiten jokalaria: Larrañaga, Agirre, Alkiza, Uribe, Imanol, Pikabea, Imaz, Loinaz, Irazoki... ez hamaikako oso bat egiteko adina, dena den.

Osasunan, bestalde, ez da orain arte sekula horrelako ekimenik antolatatu. Eta ez da izango,

behinik-behin, premiarik ez dagoelako. Osasunaren lehen taldean ez dago jokalaria bat bera ere euskaraz dakienik.

Denboraldia amaitzeko gutxi falta dela, Athleticeko jokalariek aurrea hartua diete Osasuna eta Realekoei. Izan ere, AEKrekin ikastaro hauek antolatuta, positibo mordoska bat eskuratzen ari dira etorkizunerako.

Lehen taldekoak ezezik, Bilbao Athleticen jokalariek ere jo eta su dihardute Lezaman. Argazkian, ezkerretik eskuinera, Vicente Uriz, Aitor Bidaurrezaga, Gorka Bidaurrezaga eta Juanjo Valencia. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

da. Beno, aditzak berez ez dira oso zailak, baina asko dira. Mintza-praktikak egiteko, hilean behin, klasetik ateratzen dira. Ernesto da Lezamatik kanpo ere gogor saiatzen den horietako bat: «Bazkariak, txangoak eta

abar egiten ditugu. Gauza ezberdinak egiteko ateratzen gara klasetik».

Aditzak dira, dirudienek, oro har zailena egiten zaiona, eta alfabetatze mailan ditugun Aitor Huegun, Kepa Zarraga eta Josema Lopez,

Bilbao Athleticen jokalariek ere, aditzekin dabilta jo ta ke. «Dakiguna hobetzeko eta lantzeko etortzen gara klaseetara —adierazi digu Aitorrek—; aditzak, hitzen sinonimoak eta abar jorratzen ditugu». Kepak

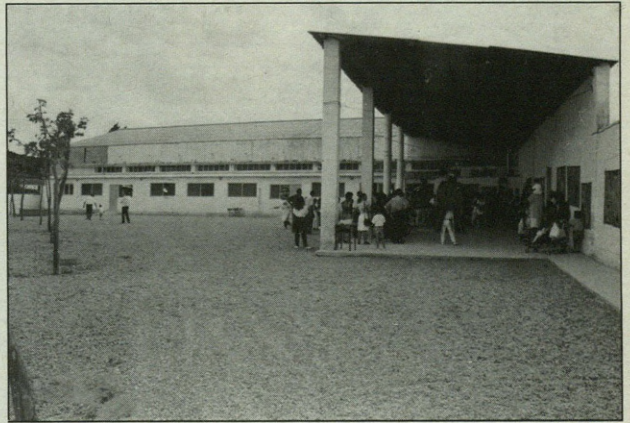
ere os ongi irizten die klaseei. «Eskaintzen zaigun aukera paregabea da, eta aldi berean lotsa alde batera uzteko balio izan digu». Athleticen euskaraz ari zeko eskaintzen dien aukeraz galdetuz gero, bat datoz guztiak. «Guretzat oso garrantzitsua da aukera hau, baina euskaraz ez zekitenentzat garrantzitsua goa izan da. Klubak euskararekiko izan duen jarra oso positiboa iruditzen zaigu», gehitu digu Josema Lopezek.

Athleticen jokalarientzat UEFAn sartzen ahalegintzea ez da helburu bakarra. Gola euskaraz sartzearekin ere amets egiten dute. Oraingoak, horretarako lehen pausoak baino ez dira. Positiboak biltzen ari dira etorkizunari begira.

Ainhara Zuazabeitia

TUTERAKO ARGIA IKASTOLAREN DEIA

- Euskal zonatik kanpo geratzen da Tuterako Nafarroan.
- Bere ikastetxerik ez duelako ez du legezko onarpenik ARGIA ikastolak.
- Nahiko matrikula baduenek, ikastetxe berria ezinbesteko du orain.
- Zure laguntzaren beharrean gaude. Egin zaite ARGIA ikastolaren laguntzaile hilero kuota bat eskeiniz: 250.- 500.- edo 1.000 pezeta.

Hau da gure kontua:
Tuterako Euskadiko Kutxa
Foru-enparantzako bulegoa
Kontu zka.: 766.2

Edo jar zaite gurekin harremanetan:
Argia Ikastola
288 Posta-kutxa
31.500 Tuterako (Nafarroa)
☎ 948 / 82 51 37 (eskola orduetan)

«Euskarari dagokionez, gurea errealismo falta ikaragarria da»

Urteak daramatza Endrikek euskal kulturaren lanean, bete dituen lan eta kargu ezberdinetatik. Euskaltzaindiko Onomastika saileko burua, EHuko irakaslea, hizkuntzalaria, Eusko Bibliographiako kidea... Beregana jo dugu euskara eta pil-pilean dauden hainbat konturi buruz hitz egiteko.

ARGIA. *Euskal Herriko Unibertsitatea sortu zenetik irakasle izan zara bertan. Nola baloratzen duzu unibertsitatea euskalduntzeko orain arte eginikoa?*

ENDRIKE KNÖRR. Euskal Filologiako sailetik hasi zen lan hori, baina arlo

eta espezialitate guztietara zabaltzea da helburua. Euskara Teknikoa taldea osatu dugu eta hedatzen saiatzen ari gara. Jarrera baikorra da, nire ustez demandaren atzinean joan gara. Baina arazo asko daude: oso gutxi inbertitzen da, liburutegia ez da behar bezala hornitzen makineria falta nabaria da... Oro har, ez dago unibertsitatearen garrantziaren kontzientziarik.

Unibertsitate publiko bateko Euskal Filologiako fakultate bakarra da gurea mundu osoan, eta ez dugu batere zaintzen. Errektoretzaren aldetik ez da ahalegin handirik egiten eta gero eta alde handiagoa dago gure eskaerak eta beren jarraitzaileen artean. Kanpuseko liburutegia eskatzen ari gara aspaldi honetan, baina ez digute jaramonik egiten.

A. *Eta unibertsitatearen beraren bilakaeraz, hamar urte hauetan?*

E.K. Euskal Herriko Unibertsitatea gaztea da eta oraindik akats asko ditu. Aspaldi egin nuen kanpuseko liburutegi baten organigramako proiektua, baina ez zen ezer egin. Donostian berdin gertatzen da. Apurteen nagusikeriara bultzatzen

«EHUn lan-kontratadun irakasle zein irakasle funtzionari izateko deialdiak egin behar dira».

tzen ditugu ikasleak. Munduko zientziaren ikuspegia modu zabal batean ikusi behar dute eta hori liburutegian lortzen da, baina horretarako gutxienez 500.000 ale behar dira eta gu oso urrun gaude. Europan zehar bestelako garrantzia dute liburutegiek.

A. Unibertsitateak bizi du orain bestelako arazorik, Errektoretza eta irakasle kaleratuen artekoa, alegia. Irakaslego propioaren beharra aldarrikatzen dute funtzionari izan nahi ez duten irakasleek. Zein balorazio egin dezakezu?

E.K. Nire ustez Euskal Herriko Unibertsitatean bi bi-deak eskaini behar dira, bai lan-kontratudun irakasle baita irakasle funtzionari izateko deialdiak eginez.

■ «Kultura Sailak ez ditu behar diren laguntzak ematen eta bitartean erakusleiho kultura promozionatzen du» ●

Arazoari dagokionez, gaizki eraman da orain arte: elkarriketak ez dira behar bezala gauzatu, indarkeria ere sartu da... Bestalde, unibertsitateak guztiz irekia izan behar du, eta kanpoko aditu askoren beharrean gaude.

A. Euskararen gaiari loturik, eta Gasteizen bizirik izan dezakezun ikuspegitik, UAk salaketa latzak egin zituen euskalduntzean eta alfabetatzean inbertitzen ziren diru kopuruak direla eta. Arabarrak bat al datoz, oro har, euskararen aurka egiten diren salaketekin?

E.K. Euskararen aurkako bandera bat altxatu dute, baina ez dute horrela aurkezen. Arrazakeria egiten dute. Nik aspaldi esan nuen UA «Gestoras Pro Amnesia» zirela, gure iragana ahazteko zuten gaitasunagatik; eta hizkuntz terrorismoa gauzatzen ari zirela. Buruzagien artean, nahita ezjakinak direnak —begiak itxi egiten

dituztelako— eta berezko ezjakinak ezberdindu daitezke. Azken hauei ondo azaltzen bazaie Europako herri gehienak elebidunak edo hirueledunak direla, elkarbizitza errazagoa izango da. Eusko Jaurlaritzatik gauzak ez dira behar bezala azaldu eta mezu hori ulertaraztea oso garrantzitsua da.

«Arabaren, ez dagokion faktura ordaintzen ari da euskara: maila ekonomikoan ematen diren Foronda-Sondika, aintzirekin kontua eta beste horrelako arazoaren eraginez, adibidez, arabarrek beren burua EAEn baztertuta sentitzen baitute».

«Uakoek, euskarari dagokionez, arrazakeria egiten dute euskaldunon aurka».

Araban, gainera, ez da-
gokion faktura ordaintzen
ari da euskara. Maila ekono-
mikoan ematen diren Fo-
ronda-Sondika, aintziren
kontua eta beste horrelako
arazoen eraginez, adibidez,
arabarrek beren burua EAEn
baztertuta sentiten baitute.
Euskarak hemen ez du pres-
tigorik eta erakundeetatik
ez da ezer egiten.

A. Zer egin beharko litza-
teke, zure ustez?

E.K. Kirikiñok esaten zuen
bezala, euskarak «korbata
jantzi behar du», dotore
agertu. Ez da hizkuntz zu-
zentasuna zaintzen. ETB
bezalako komunikabide
publikoetako saioretan tratu
kaskarra jasateaz gain, pro-
gramak ere oso maila eska-

sekoak dira. Hobe litzateke
emisio orduak laburtzea eta
euskarari programazio mail-
lan prestigioa eman die-
zaioketen saiok aukera-
tzea. Euskararen etorkizuna,
nolanahi ere, gauza askore-
kin dago loturik. Araban ez
naiz batere ezkorra euska-

■ «Legeek euskara salbatuko dutela uste
dugu; eta inork gutxik egiten ditu ahaleginak
euskalduntzen eta alfabetatzen» ●

rarekin. Gainera, euskarak
kultura du atzetik, eta hori
ere hedatu egin behar da
jendeari ezagutarazi.

Bestalde, euskara ez da
abertzaleen ondarea, zera-
bait jende irudi hori inda-
tzen ahalegindu bada ere.
Nik nahiago nuen gerrau-
rreko giroa oraingoa baino.
Orduan, anarkistak, sozia-
listak eta erregetiarrak ere
euskaltzale baitziren.

A. Euskal Eskola Publikoa-
ren Legea martxan jarztear-
dago; zein iritzi duzu auke-
ratu den ereduaz eta big-
kuntzan izan dezakeen
eraginaz?

E.K. Euskarak ez du se-
kula izan orain bezalako al-
deko egoera. Bestalde, es-
kaintza bakarra bide publi-
koa eta pribatuaren artean
aukeratzea da. Nire ustez,
eskaintzak zabalagoa behar
zuen. Espainiako legeriare-
menpe gaude eta eredu ho-
rrek agintzen du. Nik, hala
ere, lege horren aurrean ez
dut kontrako jarrera biribi-
lik. Geure burua engainatu
egiten dugu legeek euskara
salbatuko dutela pentsatuz,
baina inork gutxik egiten
ditu ahaleginak euskaldun-
tzen eta alfabetatzen, eta
norberaren ahaleginetik
hasi beharra dago.

Bitartean hots handiko
ikuskizunak antolatzen di-
tugu, Korrika bezalakoak,
eta ez nago aurka, baina
euskarari dagokionez, gurea
errealismo falta ikaragarria
da. Jaialdi erraldoiak anto-
latzen dira baina ez zaio ja-
ramonik egiten egunero
norberak egin beharreko
lanari. Euskarazko libururik
gutxi saltzen dira, baina hori
ez da Madrilan errua, gure
analfabetismoarena baizik.
Irakasle askok ere ez dute
sekula euskarazko libururik
irakurtzen. Itxurakeria da
Euskal Herrian nagusi.

«Euskararen onerako hobe litzateke ETBn emisio orduak laburtzea eta euskarari programazio mailan prestigioa eman diezaioketen saioak aukereatzea».

A. *Eusko Bibliographian lan luzea egin eta gero, orain gutxi Jon Bilbaok zuzentzen duen erakunde borretatik irteera erabaki zenuen. Zer gertatu zen?*

E.K. 1986an sortu zen nazioarteko elkarte hori, bere iraunkortasuna bermatzeko. Dirurik gabe oso jende inportantea ari zen lanean. Orain urtebete luze kontseiluari proiektu bat egitea proposatu nion, liburutegi munduko profesional eta intelektualen artean sinadurak biltzeko, Madril, Gasteiz eta Iruñearen artean hitzarmen bat izenpetu zedin. Onartu egin zen eta jende askok izenpetu zuen agiria.

Joseba Arregiri Autonomi Elkartetik kanpo laguntza eskatzeak sekulako mina eman zion eta ni erakunde honetan nengoen bitartean

dirurik ez zutela jasoko mehatxatu zien. Baina ezin da ulertu Kultura deitzen den sailetik aurretik laguntzarik ez ematea, langileek kobratu ez eta telefonoa ere moztu egin baitzuten. Bes-

talde, ausardia falta handia izan zuten arduradunek, Jon Bilbaok eta Luis Morenok, eta leialtasun falta ikaragarria nirekiko. Neure burua bakarrik ikusi eta, beraz, Eusko Bibliographia utzi

egin nuen.

A. *Zein iritzi duzu Kultura Sailak orokorrean daraman gestioaz?*

NORTASUN AGIRIA

Orain 46 urte Tarragonan jaioia, umetan Gasteiza etorria da ● Euskaldun berria ● EHUren sorreratik irakaslea da bertan eta hainbat kargu bete ditu: idazkari, errektoreorde... ● Bere burua, formatzen ari den irakasletzat definitzen du ● Reno eta

Los Angeleseko unibertsitateetan aritua ● Bere ustez unibertsitatearen giltzarria liburutegia da ● Hizkuntzalaria, artikulu ugari idatzi ditu eta hitzaldiak ematen aritzen da

«Euskara ez da abertzaleen ondarea bakarrik, zenbait jende irudi hori indartzen ahalegindu bada ere».

E.K. Esan bezala, ez dute ematen euskal kulturak behar duen laguntzarik, eta bitartean erakuslari kultura promozionatzea nahiago dute. Nik ez nukeen sortuko, adibidez, Euskadiko Orkestra Sinfonikoa, ordura arte zegoena, Bilboko Sinfonika alegia, bultzatu egingo nukeen. Dauden museoak zainduko nituzke, San Telmo adibidez negargarri baitago, eta Guggenheim moduko proiektu erraldoiak alde batera utzi. Badirudi gure herriaren ikuspegi zoragarria gauzatzeko saiatzen direla, itxurakieria egiten, besterik ez. Eta bitartean, Administrazioa mustro erraldoia bihurtu dugu, irentsi egin gaitu.

A. *Euskaltzaindiari lotuz, zein da Onomastika sailaren betebebarra?*

E.K. Euskara biziko bada,

behar du izan onomastika aldetik estandarizazio bat. 1979an Euskal Herriko udalen izendegia egin zen. Estandarizazioak aurerra jarraitu du eta auzuneen izendegia ere burutu da dagoneko. Pertsona eta leku izenen zerrenda, izendegia alegia, egiten ari gara baina atzeratu samar dago. Lan

«Euskal Eskola Publikoaren Legearen aukera, publiko eta pribatuaren artekoa baino zabalagoa beharko luke» ●

talde bat dago eta proposamenak emango ditu epe laburrean, premiazkoa baita material hori kaleratzea, profesional askok erabili ahal izateko.

A. *Ez ote dabil Euskaltzaindia kalean dagoen behar baten atzetik eta ho-*

rregatik Elbuyar, «Euskaldunon Egunkaria» eta abar ez ote daude egunero behar duten material bat erabiltzeko erabakiak hartzera behartuta?

E.K. Horrela da, baina Euskaltzaindia ez da bakarra —bai ordea erabakiak hartzen—, eta egoki iruditzen zait Elhuyarrek bere eraba-

dutenak... Denon ahalegiak bateratua behar du izan, ez banatzailea.

A. *Euskaltzaindiaren Gramatika batzordeak hartutako bainbat erabakiren aurrean aurkako erantzun bateratua sortu da, orain arteko bidearekin bultzatu egiten delako eta atzerakotzat jotzen direlako. Inisumisio jarrez ere mintzatu dira... Zer iritzen diozu?*

E.K. Ni ere ez nengoen aldaketa askoren alde, baina gomendioak dira eta oraindik ez da behin-betirako «bedeinkapena». Aukerak dira, beraz, klabea hobetsa da eta ez hitzen bat edo formaren bat kondenatzea. Jende askok, bestalde, zoriondu egin gaitu euren urte bazelako garaia herri euskaratik abiatzeko.

kiak hartzea. Askotan egunkariak izan dira aitzindari terminoak hizkuntza batera ekartzen eta egokitzen.

Gaizki iruditzen zaidana gerrila giroa da, idazle askorengan ez baituzu ikusten jarerra bateratzailerik: lapurtera klasikoan idazten

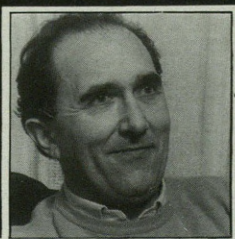
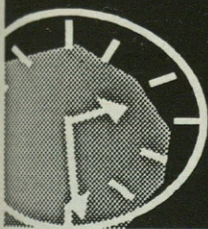
Ritxi Lizartza

OM 1224
FM 99'8

ENTZUN!

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

Laxaro
Azkune

BISector

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Radio
POPULAR

HERRI
Irratia

G I P U Z K O A

Historiaren hautsak harrotuz datorren esperimentua

ZIKLOAK errepikatzen dira, ereduak ere. 1968ko maiatzaren uholdeak 25 urte beranduago bustiko gaituen honetan atzera begira jarriko ditugu begi eta buruak. Orduko jantzi, musika eta pentsamenduek, gaur egungo gizartearen gaztaroa ekarriko digute gogora: errebeldia dela, aldaketaren behar aseztina, hitz eta mundu berriak eraikitzekoa. 60ko hamarkadan egositako oro dastatzera jarriko gara birritan, burusoil eta ajetsu datorren hurbileko etorkizunaren aurrean «Yesterday» malenkoniatsua abestuz.

«Al Vent», Raimonen melodiak diktaturaren aurkako ezarriak zartatu zituen, duela 30 urte. Laboa eta Letek hartuko zuten lekukoa Euskal Herrian. Ez Dok Amairu sortuko zen aurrerago. Esperimentu hartan bizitakoak argazki lausotu eta ilunetan diraute, halabeharrez. Aldaketen abiadan formula ezberdin anitz dastatu dira urteotan. Konpromezu eta militantziaren gitarraz osatutako doinu ondotik *rock and roll*, *reggae*, *ska* eta bestelako musika zipriztinez jantzi zaigu gaurko egoera, non merkatuaren legeak eta konpromezua-

renak elkarri talka egiten dioten sarritan. Saldu eta iraun ez dira esperimentuen lagun.

GIZA baloreen merkatuak burtsan bakarrik funtzionatzen duela dioen lelo zabalduak ez du, baina, euskal kulturaren errealitatearekin bat egiten. Probatzea, arriskatzea gauza berrietarako nahia ziklikoki pizten du kontua da: *Ba Dok Hamairu*. Arpe Duhalde kantaria, Tapia eta Leturia trikitilariak eta Xabier Amuriza, Jon Sarasua, Unai Iturriaga eta Jon Maia bertsolariek, musika, kopia, bertsu-

Eskolarteko Bertsolari Gaztetxoen 13. Txapelketa apirilaren 30ean abiatuko da. «Bertsolaritza irakaskuntzan» plangintzaren barruan, Gipuzkoako Ikastolen Elkartek antolatzen du, eta herrialdeko edozein ikastetxetako ikasleek parte har dezakete. Bi alorretan banatua dago: bat-batean eta bertsopaperetan. Bat-bateko sailkapenak, apirilak 30ean, Lasarteko institutuan; maiatzak 7an, Zarauzko institutuan; maiatzak 14, Beasaingo institutuan; eta maiatzak 21, Oñatiko institutuan, egingo dira. Finaleko saioa, maiatzak 29an izango da, Donostiako Anoeta pilotalekuan. 14 urte bitarteko lau talde eta 18 urte bitarteko 8 bertsolari iritsiko dira bertara. Bertsopaperetako erabakia egun horretan emango da.

Amaia Iturbide —poesian, «Itzulbidea» liburuarekin— eta Xabier Mendiguren Elizagirentzat —narratiban, «Hamalau» liburuarekin— izan dira, Espainiako Kritikarien Elkarteak osaturiko epaimahaiak euskal literaturaren alorrean eman dituen 1992 Kritika sariak. Jon Kortazarrek parte hartu du, euskal literaturaren ordezkari gisa, epaimahaian, eta bere esku egon da, hainbat kritikariren iritziak jaso ondoren, sarituen proposamena luzatzeko aukera. Iturbide, isilean egindako idazlea dugu. Mendiguren, aitzitik, kontsagratua.

eta erromeria bilduko dituen ikuskari berezia prestatu berri dute, kasu: «Azken Ziegaraino Zuzenean». Maia-tzaren 22a bitartean 7 jaialdi emateko asmoz, ohizko formuletatik abiatuta proposamen bateratzaile bezain ber-ritzailea gerta daiteke, honakoa.

Amurizaren itzal handia dago atzean. Tradizioari muzin egin gabe, kulturaren alor diferenteak batera-tzeko ahaleginari eutsi dio eta bertso-gintzaren ereduak gaurkotzera jo duen moduan musikarekiko harre-manetan estuki aritu da urteotan. Anje Duhalde izan du ondoan, 25 urtez musikari lotua, 68ko haizeetan 'orraztu' zena. Bikote fidela eta ba-koitza berean eta batera ausarta. Jen-

de gaztearekin, etorkizuneko belau-naldiarekin —barka nazatela horra-tio!— jorratu bide dituzte urratsok, hor ere esperimeturako gogorik ba-dela —non bestela?— frogatuz. Ez dakigu emaitzaren berri; horren bel-durrik ere ez dago, ordea. Ohizko eskemak, nolabait, apurtzera jarrita-ko indarrak beregan izan dezakeen xarmarekin bat kalitatearen maila al-dez aurretik ziurtaturik dagoen neu-rrian. Are gehiago, antzeko ekimenen atetik etor daiteke euskarazko kul-turaren zirrikitu estuak zabaltzeko aukerarik.

SARAKO Idazleen Biltzarrak 10 urte bete ditu, bertan eraikitako areto

berriaren babesean. Egun beteko jar-dunean, liburueta orrialdeetan gogoratzen ez den gertakari lazgarria oroitarazi ziguten herriko elkarteek: iraultzaren ondoren, duela 200 urte, Lapurditik 4.000 pertsona deportatu zituzten. Orduko kantuak eta testu zaharrak bilduak izan dira —Xipri Arbelbide aritu da horretan— eta gogoratuak, antzerkia eta musikaren bitartez. Besteak beste, gure memoria berreskuratzeko ahaleginetan asmatu du ekimen honek.

On Joxemiel Barandiaranek, Saran errefuxiatua zegoela, 1946an sortu eta bost urtez iraun zuen «Ikuska» aldiz-kariaren aro berria estreinatu zuten, bidenabar, Biltzarrean. Zientzia iker-ketei lotua, hiruhilabetekaria eta hiru hizkuntzetan tajutua izango da: «Abiatzen da barkaitzetan, oiban eta baranetan, bihotz eta obiturretan barna. Joan mendeetako itsasgizo-nak bezala, atxikiak baikara Euskal Herriko nortasun bereziari, aspaldi-ko izateari eta geroko aitzinamen-duari», esan zuten aurkezpenean ar-duradunek. Izan ere, hurbileko nahiz hurrunekeo historiak, gaur egungo kulturaren azken metroak zertan di-ren ulertzeko aztarna ezinhobeak es-kaintzen dizkigu.

TERMINOLOGIA

Organoa. Elizetan bereziki erabiltzen den haizezko tresneria askotako musikagailu bandia.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren organo nagusiek hamaika eztabaida sortu dute azkenaldian, zuzendari artistikoaren dimisioaren ondotik. Bestelako organoa interesatzen zaigu baina, oraingoan. Hamar urteren ondotik Donostiako egoitza nagusian estreinatzeko prest zutena, hain zuzen. Musika nota guztiak egokiturik zituen okasiorako, Esteban Olaizola maisu ezagunaren eskutik. Eta eguna iritsita, Juan Borbonekoaren heriotza zela medio, 7 egunetako doluaren erdian harrapatu zuen emanaldia. Sine die atzeratu da kontzertua. Elizetako organoek berriz, zeruraino luzatu zituzten euren doinuak egun horretan.

J.J. Petrikorena

Argitaratu da Sorotan Bele taldearen lehendabiziko diskoa

Bele beltzaren doinu alaia

Hondarribia eta Lezoko gazteek osatutako talde honek rock eta folkaren arteko musika lantzen du. Aurreneko maketa kaleratu zutenetik urte erdia ere pasatu ez denean, bide berri bati ekin diote argitaratu duten disko honen bitartez.

«**EUSKADI** Gaztea»-ren bidez ezagutu ahal izan genituen joan zen udako azken partean, eta irailaren 9an egin zuten lehendabiziko kontzertua Hondarribiko jaietan. Harrez gero urrats erabakior bezain tinkoak eman ditu taldeak. Maketan zituzten sei abestiez gain beste sei ere osatu dituzte disko honetarako.

Esan daiteke gauetik goizera lortu dutela ospea, ia bila joan gabe. «*Hasieran Mikel Irzulain biolina jotzen, Urbil gitarraz eta ni txilibitoarekin elkartzen gi-*

Irratiak zerikusi handia izan du taldea ezagutzera emateko orduan. (Argazkia: Garikoitz).

nen denbora pasatzeko, beste taldeen piezak kopiatuz», esan digu Mikel Errazkinek. Pixkanaka taldea

handituz joan zen; Gorka Sarriegi kantatzen, Ixiar Amiano pianoa jotzen, Rikardo Salaberria baxuarekin

eta Aitor Etxaniz bateriarekin. «Partaide berriak sartu ahala, Gorka abesti propioak egiten hasi zen, eta hortik aurrera maketa leraizeko saioak egiteari ekin genion», jarraitu du Mikelek.

Urtebete baino zertxobait gehiago daramate elkarrekin lanean, eta jadanik lortua dute Euskal Herriko talde gazte berrien artean leku garrantzitsua.

Doinu berria

Urbil Artolak, gitarrajoleak adierazi duenez, «*irratian asko entzun dira gure abestiak, eta nabi ala ez, zerikusi handia izan du horrek taldea ezagutzera emateko.*

Doinu berria eskaintzen digu Sorotan Belek zalan-tzarik gabe. Egun gazteen-gan hain sartua dauden rockaren eta heavy-aren gainetik jarrita, entzuteko musika erraza eta freskoa da talde honen jariora. «*Ez gara musika mota hau jorratzen dugun bakarrak. Mugimendu baten barruan kokatu daiteke egiten duguna. Hor daude Sakanako Ortizi taldea, Mikel Markez kantaria*

Hondarribia eta Lezoko gazte hauek arrakasta handia lortu dute denbora gutxian. (Argazkia: Garikoitz).

eta beste kasu batzuk ere. Gazteek jadanik ez dugu musika gogorra bakarrik egiten, esan digute Gorka eta Aitorrek.

Ez dute beren estiloa zehazten. «Oso zaila da gure musika sailkatzea —adierazi du Aitorrek—, gurea rocka da, folk ukituekin, edo alderantziz. Bien arteko nabasketa da. Bateria eta gitarra elektriko bati txilibittoa eta biolina gehitzean lor daitekena».

Hitzei dagokienez, Gorka eta Mikel dira egileak. Natura, gertaera pertsonalak, maitasuna, arrantza... eguneroko gauzetan oinarritzen dira. «Hitzak ezberdinak ateratzen dira noiz egiten dituzunaren arabera. Gehienetan triste zaudenean etortzen da inspi-

razioa, ametsen bat trukatu zaizunean, eta abar. Nik lehenbizi musika egiten dut, eta ondoren sartzen ditut hitzak», dio Gorkak. «Mikelek, aldiz, nahiago

ten. «Oso barreman ona mantendu dugu Elkarrekoekin. Diskoa grabatzeko diru guztia eurek ipini dute, eta gero saltzen dugunaren portzentaia batekin ge-

dira. Edozeini gustatzeko modukoak. Agian hori da arrazoi hainbeste jendek gure kantuak entzuteko. Eta agian horrexegatik nazkatuko da jendea. Hasi-eran entzuterrazak direnak aspergarri bihurtzen dira bukaerarako. Hala ere, musika aukera berri bat eskaintzen dugula uste dugu».

Ez zuten horrelako arrakastarik espero. «Denbora pasatzeko hasi ginen jotzen, eta ustekabeen disko baten jabe gara. Ez dakigu gauzak nola aterako zaizkigun etorkizunean. Guk musika egiten jarraituko dugu. Ondo ateratzen bazaigu, oso ondo; eta bestela ere, oso ondo».

Ainhara Zuazabeitia

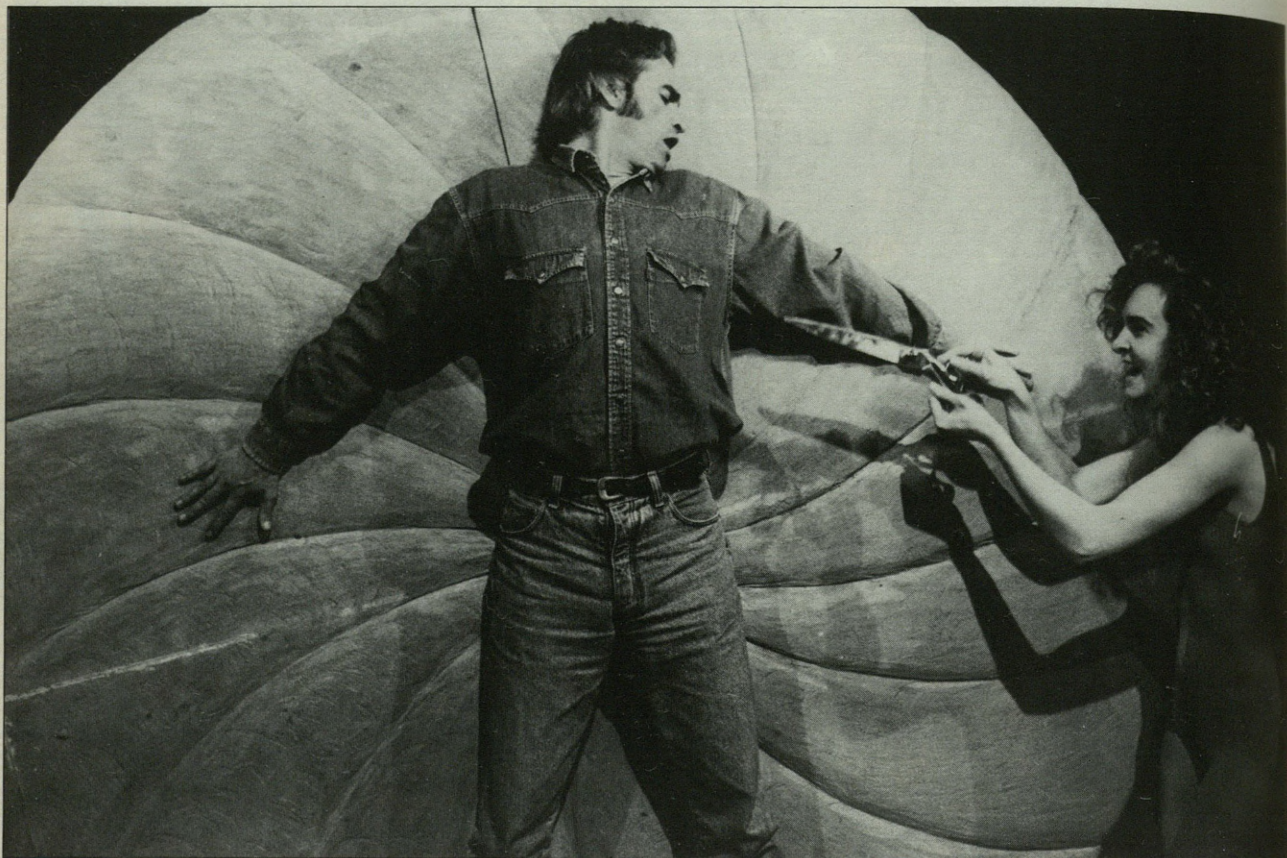
«Oso zaila da gure musika sailkatzea, gurea rocka da folk ukituekin ala alderantziz; bien arteko nahasketa da egiten duguna» ●

izatzen du bitzen gainean musika konposatzea».

Doinu bizi eta alaiez betetako disko hau Elkar argitaletxearen eskutik plazaratu dute. Taldearen poster bat ere eskainiko da diskoarekin batera. Diskoa grabatzeko 115 ordu erabili zituz-

ratuko dira. Guretzat % 10 izango da. Oso esperientzia ona izan da disko hau grabatzea».

Hamabi dira diskoa osatzen duten abestiak. Ondo landutakoak eta freskotasunez betetakoak guztiak. «Entzuteko abesti errazak

Euskal antzerkiaren drama

Antzerkiaren krisia bikoitza dela esan daiteke. Gizartearen zimenduak astintzen dituen krisi ekonomikoak erditik ukitu du. Larriena hala ere, urteotan nozitzen ari den porrota litzateke. Administrazioetatik ez zaio antzerki munduaren egituraketari heltzen; honen aurrean, taldeen bilgune zabalik ez dago. Produkzioak behera egin du, eta emanaldiak urritu dira. Egungo egoera aztertu eta etorkizunari begira hainbat irtenbide proposatu dizkigute orrialde hauetan bildutako 10 solaskideek.

AURTEN inoiz baino plaza gutxiago egiten ari dira antzerki taldeak. Urtearekin batera obra berriak estreinatu eta bi, hiru, bost... saio baino ez. Ur taldea dugu salbuespena. «Sueño de una noche de verano» obra-ekin aretoz-areto dabil arrakastaren erdian. Fernando Bernues, Ttamtanka taldeko zuzendaria mintzatu zaigu honetaz: «Krisiaren aitzakiaz programazio asko desagertu dira, eta egoera honetan, denak berdin

gabiltza, itota. Saiorik egiten duenak, Euskal Herri-kanpo egiten ditu, horra hor Ur taldearen kasua».

Formato txikiko obrak nagusitu dira, asko jota lau antzezleaz osatuak, merkeak. Joseba Gil, Geroako partaideak aipatu digunez: «Azken bi urteotan, proposamen estetikoak krisiaren arabera aldatu dira. Ez daitezke 5 edo 10 milioi xabutu, gero, Euskal Herri-ko merkatuak erantzuten ez badu». Belen Cruz, Hika

taldean ari da, eta honetaz gain, Euskal Aktoreen Batasuneko ordezkaria dugu: «Egun, irautea soilik, berebiziko erronka bilakatu da. Obra berria estreinatu eta mon emanik ez dago». Hikak kasu, emanaldi bakarra egin eta aurtien, eta non? Tole-

Zirkuitu iraunkorra

Elena Pimenta, Ur taldeko zuzendariak, aldaketaren dela aipatu digu: «Proposamen artistikoei dago-kionez momentu ona bizi dugu. Mota askotako antzerkia daukagu: operak, dantzari lotuak, kale animazioa bilatzen dutenak, eta beste. Heldutasun gehiago dakusat. Ez dut ukatzeko egoera kritikoa denik, baina aurrerako saltoa egingiteko. Aldatzen ari gara. Garai bateko talde egitura egonkorra galtzera doa; gurea da azkenetakoa». Zera erantsi du Joseba Gilek: «Enpresa egiturak egoitzen ari dira. Bazirudien duela 10 urteko egoeran ikartuta geundela».

Ipar Euskal Herrian ere, bihurgune garrantzitsua nateke antzerkia. Hala dio Pantxoa Etxaguenek, Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreko lehendakariak izateaz gain, Xirixti-Mirixti taldeko jokalaria denak: «Obretan gaude. Duela 5 edo 6 urte baziren hainbat talde, amateur gisa beti ere; bi talde gabiltza orain, obra berrien moldatzen eta ematen. Beraz, gutxi da».

Mugaz behetik, 185 talde kontatu daitezke, profesional eta amateurren artean. Funtzionatzen dutenak ordea, hamarretik gora, gutxi. Juan Ortega, Eibarko Antzerki Jaialdiaren arduradun-

Goratzen ez den euskararen ahotsa

EUSKARAREN oihartzunik entzuten al da antzerkiaren munduan? Aurrera ala atzera goaz? Juan Ortégak hartu du hitza: «Ikuspegi oso ezkorra dut. Bizpahiru talde baino ez daude, filibustero moduan ari direnak. Proposamen onak egiten dira, baina helduentzat gutxi. Egin beharko lukkeen jendea bestelako lanetara jarri da, telebista dela, bikoizketa...». Elena Pimentaren aburuz, merkaturatua arras mugatua du euskarak Euskal Herrian eta hemendik kanpora batere ez. «Egungo egoeraren gainera, arriskua bikoiztu egiten da, euska-

raz arituz gero. Honezaz gain, antzerkiari bizikuntza defendatzeko beharra ezarri zaio, baina hori ez dagokigu guri bakarrik. Nahasketa gertatu da eta hori ez da ona ez euskara ez antzerkiarentzat».

Belen Cruzek dioenez, «gutxi eta txarra egiten da, oro har. Erdaraz ematen ez diren kaskarkeriak egiten dira. Noski, muntaia erdaraz bi hilabetez prestatu eta euskarazko itzulpena 15 egunerako uzten den neurrian ez da harritzekoa. Institutuzioetatik ez da ezertan laguntzen, bestalde. Arazo latzena testu

falta da». Arazo bera azpimarratu digu Pantxoa Etxaguenek: «Nabiz eta Iparraldeko antzerkia euskalduna den, asko mugatzen gaitu testu faltak».

Javier Ibañezek, Nafarroan, aurrera egin dela adierazi digu: «Kezka gero eta zabalagoa da; lan aukerarik ere badago euskaraz saiaturaz gero. Hainbat talde gauza txikiak egiten hasiak dira». Eneko Olasagasti, «Bi eta Bat» saioaren zuzendariak, motzean erantzundu: «Beti bezala dagoela uste dut, gaizki, beharbada orain okerrago. Me-rezi duguna daukagu».

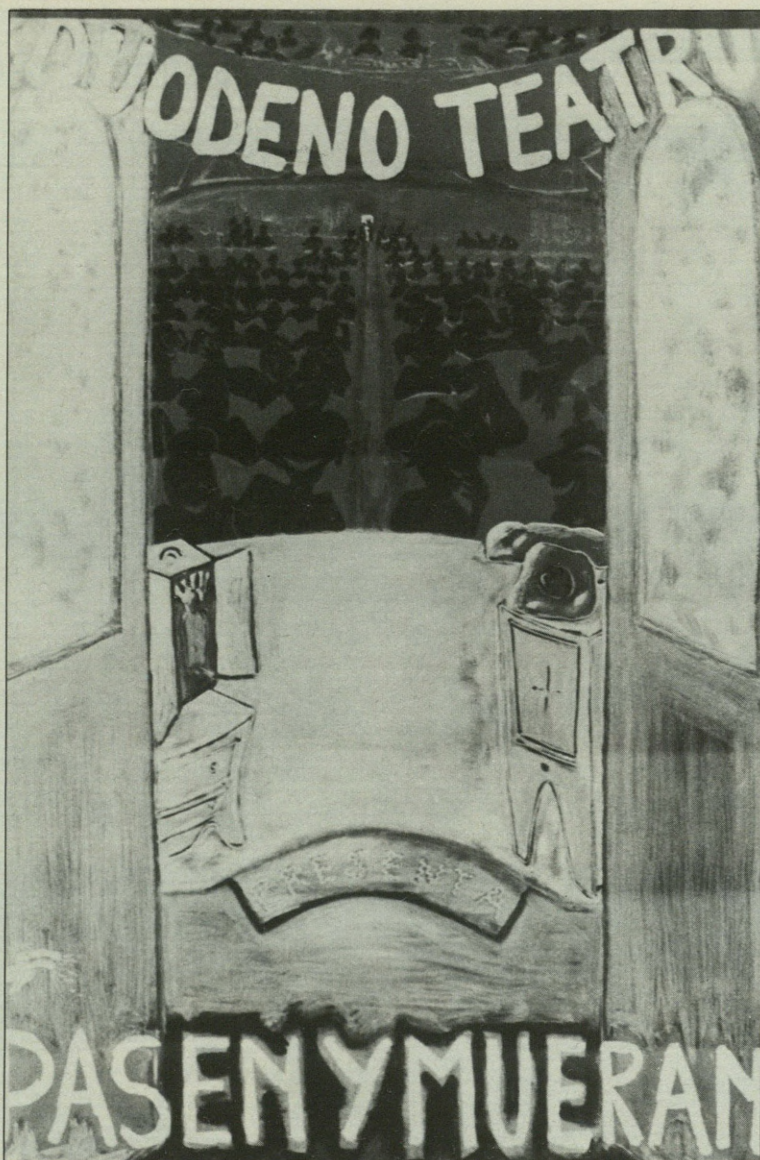
na eta Narruzko Zezen antzeztaldeko partaideak adierazi digunez, «taldeei, produzitzeko orduan, irizpide arinak» erabili izana leporatu diezaiekegu; eta administrazioei, antzerkia bultzatzeko ez dutela zirkuitu iraunkorrik sortu. Horrelakorik ez den bitar-

tean, ez dugu egiten den antzerkia ona ala txarra den frogatzerik izango. Administrazioen esku legoke zirkuituak osatzearena, taldeak zuzenki finantziaztea baino».

Egoera gainditzeko giltzarritzat jo dute gure solaskideek honakoa. Aurrera

Errenteriako Ur-ek
krisiaren erdian
arrakastarik ezagutu du
bere azken obrarekin. Oro har,
baina, emanaldien faltan,
urte latza bizi dute taldeek.

Antzezlekua
beterik. Ikusleak
iji-aja. Komediak
ez du, ordea,
antzerkiaren
drama ezkututzen
ahal. Aurrera
begirako urratsek
—zirkuituen
osaketa, antzerki
politikaren
finkatzea ekarriko
duena— egungo
errealitatearekin
egiten dute talka.

begira lehentasuna behar lukeena. «Euskal Herrian berri mordo dago urtean antzerki obra bat baino ematen ez duena —mintzo da Belen Cruz—, horrela ez goaz inora». Fernando Bernues: «Azken urteotan Administrazioak erakutsi duen jarrera dela eta hain gaude etsiturik ezen ez baitugu erantzuten. Harremanen normalizazioa behar handien konpontzetik letorke. Lehen, eta premiazkoena, gure arteko elkargunea sortzea da. Antzeztalde bakoitza diferentea da, interes ezberdinak daude tartean. Badi-rudi batek harategia duela,

besteak arrandegia... ez dagoela interes bateraturik. Ekoizleen elkarte profesionala sortzen ez den bitartean ez dugu zereginik. Hau da gure abulezia handiena».

Ortegaren eritziz, konpainien arteko kriterioak bateraturik administrazioetak o ordezkariak mahai batera ekarri beharko lirateke, «zirkuitua osatzera. Euskal

Autonomia Elkarteari begira, 40-50 plazetako bira tajutu daiteke. Zirkuitu horrek bere gain 10 euskal obra hartuko balitu, abendutik ekainera bitartean, antzerkiaren salbaiderako urrats garrantzitsua litzateke». Joseba Gil: «Hor dituzu Madril, Valentzia, Katalunia, Extremadura... zirkuituen inguruan lanean. Hemen berriz, bako-

Antzerki munduak ez du, egungo egoeran, aurrera egiteko aukerarik; etorkizuneko obra antzezteko testu berrien premia du ●

tzak berea egiten du. Zarragan kultur programatzaile gisa ari naiz lanean eta ez dut inongo harremanik Legazpiharrekin».

Instituzioen zeregina

Lukax Dorronsoro, Goaz taldeko gidariak, euskarazko antzerkigintza amateurre bete-beteaz egutuz duela, erabat ezkor mintzatu zaigu, hala ere: «Momentu bontako erabateko porrotaren iturria instituzioak izan dira, bere garaian zerbaiten itxaropena ernarazi eta gero kolpetik moztu digutela. Ilusioa ere lapurtu digute. Garai bateko antzerki amateurre bil edo osogutxitu den arren, aurrera jarraitu behar dugu, gure egindako lanak behar bezala sortu eta profesionalentzat bideak irekitzen dituelako».

Javier Ibañezek, Nafarroako Antzeztaldearen Elkarteko —13 talde biltzen baitira, gehienak iruindarrak eta profesionalak— bozeramaileak, nafar gobernuak programa interesgarriak badituela azpimarratu digu: «Udaberri eta udazken birak antolatuta dituzte 1000 biztanletik behar-rako herrietan. Hortik gorako herriei, Arte eta Kultura sailetatik dirua lutzatzen zaie programazioak osa ditzaten. Gauzak egin egiten dira, beraz. Muntaietara zuzentzen diren dirulaguntzak murriztu dira oso, ordea, 7 milioi pezeta (350.000 libera) gutxitira. Honek erabat baldintzatzen ditu gure aukerak, eta oro har, ikuskitzen merkeak osatzera jotzen da».

Oso behetik abiatu, euskarazko antzerkigintzaren urratsak geldoak baitira Iparr-

Arteszena, proiektu erraldoien itzala

GIPUZKOAKO Foru Diputazioak abiatu duen Arteszena proiektuaren baitan 60 milioi pezeta (3 milioi libera) xahutuko ditu, «Kakatua berdea», Arthur Szhmitzler austriarraren obra antzetzeko. Irailean hasiko dituzte entseiuak, horretarako aukeratuak izango diren gipuzkoako 22 antzezlek, Mario Gas zuzendari katalandarraren esanetara. Azaroaren erdi aldera estreinatu, eta herrialdean zehar zabalduko da euskara eta erdaraz. Fernando Bernues eta Maribel Belastegik garatu eta mamitu dute proposamena.

Fernando Bernuesen hitzetan, «baldintza normalean produkzio bat aurrera eramatea bilatzen dugu. Profesionalei begira egina dago. Konpainien lanaren osagarria izango da, kalitate handikoa, konpetitiboa, erakargarria, ikusle berria bilatu eta zirkuitu handietan funtzionatuko duena. Ofizioan urte asko darabaten aktoreen artean ondo ikusia dago. Aitzitik, konpainietatik, gure denda txikietatik, hipermerkaturak egiten ari garela dirudi. Ez da bala. Denda bakoitzetik kalitatezko produktu hoberenak jaso

nahi ditugu. Badakit, bala ere, egungo egoeran proiektu kontsentsuatuaren sortzea ezinezkoa dela».

Joseba Gilen ustetan guztiz erratua dator proiektua: «Egin diren leku orotan ez dute funtzionatu. Egungo eskasiak eta gabeziak ikusita gainera, ez gaitezke esperimentatzen ari. Funtzionarioak sortzeko baino ez du bali, urte osoan zehar soldata ziurtatzeko. Bultzatzen ditzala Diputazioak kalitatez ari diren taldeak edo antzerkia programatzeko xahutu diruak. Baina horretarako ez dago».

Belen Cruzek dioenez,

«Euskal Aktoreen Batasunetik ondo ikusten dugu lan aukera dakarren neurrian». Kontxi Soto, Trapu Zaharra antzetzaldeko partaideak kezka handiz ikusten du: «Erraldoikeria da. Orain artean, politika bat eraman dute gurekin. Badirudi aldatzera doala. Inork ez digu, proiektua argitzeko orduan, deitu. Ez dakigu zeintzuk diren helburuak, zer lortu nahi den. Une honetan, krisiaren erdian, horrelako mustroa gure ondoan jartzea, taldeok aurrera nola egin dezakegun ez dakigunean, aukerak murriztu direnean, guztiz ulergaitza iruditzen zait. Gure artean ezinegon handia sortu du».

«Kakatua berdea», instituzioetatik antzerkiarekiko dagoen ikuspegia eta profesionalen arteko amaierarik gabeko eztabaidaren sinbolo berria gertatu da, dagoeneko.

Taulatua sostengatu ezinean dabilzan taldeek kezkarik agertu dute proiektuaren aurrean.

Euskal Herrian, eta geroa ziurtatzeko gazteak erakartzea dutela lanik premiazkoena argitu digu Pantxoa Etxaguenelek: «Berritu beharrean gaude. Izan ere, Kanbon, 15 gazte, 20 urte ingurukoak, zuzendari profesional batez ikasten hasi dira. Horren berri aurtengo Galarrotsetan izango dugu.

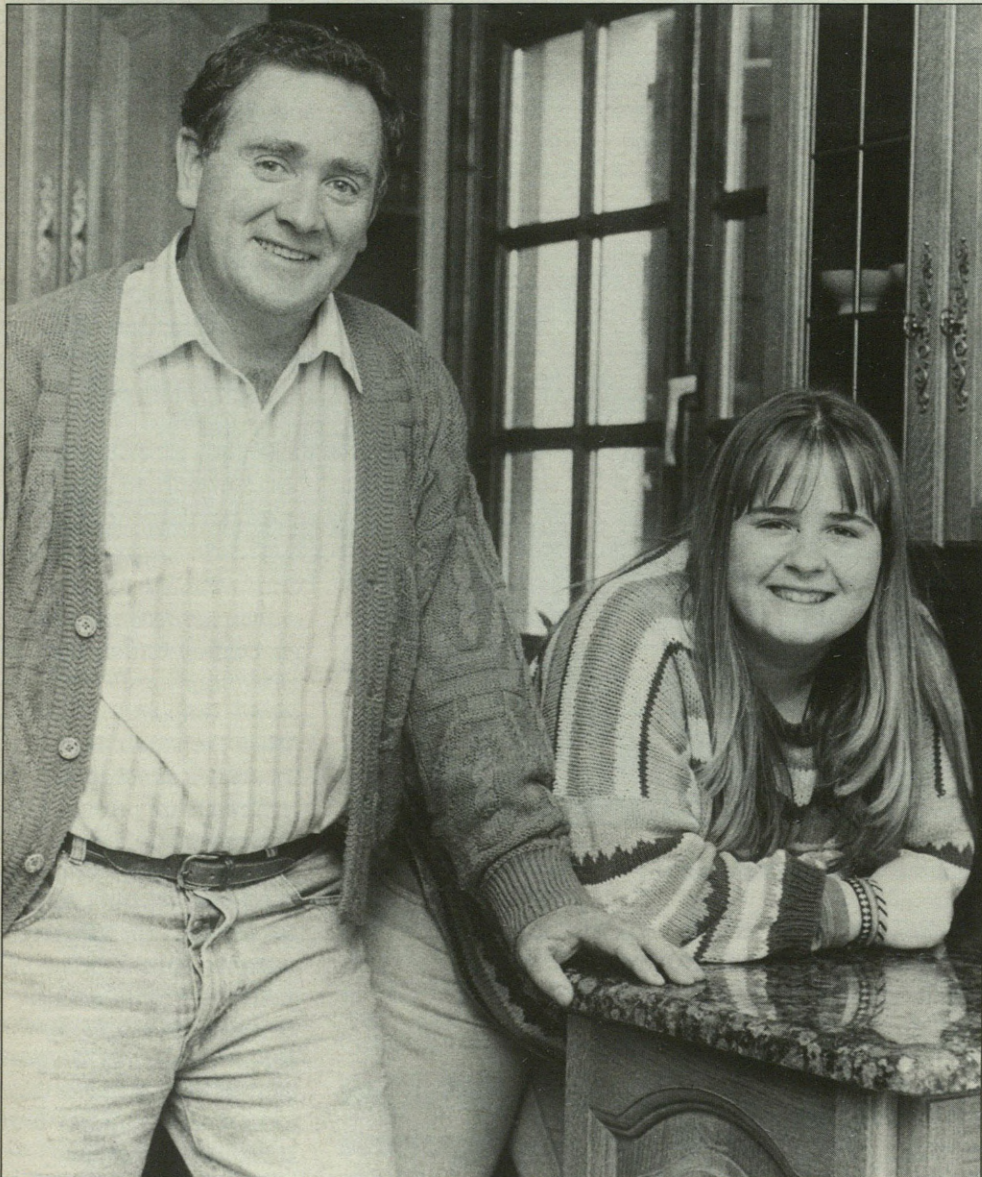
Honez gain, sei eskolako haurrek ere esketxak emango dituzte. Hurrengo urratsa, animatzaile baten sortzea litzateke. Antzerkia Iparraldean ez da gora, baina geroari buruz bada itxaropenik eta bereziki gazte eta haurren alorrean jarri behar ditugula indarrak ikusten dugu».

Aurrerako ikuspegi honetan, antzerki munduaren berrantolaketa zertan gertatuko den asmatzea zaila gertatzen zaie solaskideei. Juan Ortega: «Taldea asko bidean geratuko da. Egun, funtzionatzen duten 12 talde osatuek, kontrastatuek, izango dute etorkizunaren giltzarria». Belen

Cruz: «Ikusleak ez ditugula erakartzen leporatzen zaitugu. Dagoen kalitate mailari zirkuitua erantsiko bagenio horrek konpontzera egingo luke». Fernando Bernues: «Honela ez daiteke produzitzetik bizi. Administrazioen jarrerak goitik behera aldatu behar du, baita taldeena ere, elkarren aurkako lebian ezin dezakegu aurrera egin». Elena Pimenta: «40 emanaldi egiteko bamaika eta bi sufritu behar da. Izan ditugun akatsak onar ditzagun alde guztiok eta definitu bedi bebingoz politika bat».

J.J. Petrikorena

Arozenatarrak, hazten ari den Nafarroako bertsolaritzan puntako

Manolo eta Estitxu Arozena aita-alaba izan dira nagusi Nafarroako Bertsolari Txapelketako finalean, Manolok jantzi baitu aurten bere hirugarren txapela eta Estitxu izan baitzen bigarren. Finalari buruz mintzatzeko, eta bide batez Nafarroako Bertsolaritzaren egoera aztertzeko asmoz joan ginen Lesakara Arozenatarren etxera.

Manolo eta Estitxu Arozenak lortu dituzte Nafarroako Txapelketako lehen bi sariak.

ARGIA. Iruñeko Gaiarre antzokian burutu zen finaleko protagonista nagusiak izan zarete.

ESTITXU AROZENA.

Txapelketa hasi baino lehen, nire helburua finalera iristea zen, eta finalera sailkatzean, berriz, azken lauetara pasatzea. Pasatu nintzen eta gero gauzak nola joan ziren ikusiz, bigarrena espero nuen.

MANOLO AROZENA.

Aurten txapela lortzea berari ez zaio komeni. Oraindik ikasteko asko daukate gazteek; eta lehenbizikoa gelditzea baino, interesgarriagoa da agian bigarren gelditzea. «18 urteko txapelduna naiz» eta horrelako oilarkeariak ez dira onak; eskailera bat badago hemen ere.

Nafarroako bertsolari gazte talde bezala izugarriko emaitza izan da aurten-go. Txapela baina askoz handiagoa. Nire desioa izango litzateke ni baino maila handiagoko bat izatea txapelduna. Hori gazteren batek lortu behar du. Askoz inportanteagoa da niretzat eta bertsolaritzarentzat, oro har, gazteek txapelketan erakutsi duten maila. Ez da bat edo bi, badira sei edo zazpi, eta horrek geroa ziurtatzen du. Nik nahiago nuke daukadan mailarekin hamabostgarrena izatea.

ARGIA. *Finalean nabarmena izan zen alde batetik Estitxu eta Amaia Telletxea bigarren eta hirugarrena izatea, eta bestetik Xalbador eta Bittor Elizagoien beزالako bertsolariak bigarren fasetik kanpo gelditzea.*

ESTITXU AROZENA.

Nire ustez, hauek orain arte ez dira asko saiatu konpetentziarik ez zegoelako. Orain gu sortu gara agian berezitasun gutxiago baina teknika handiagoarekin. Finaleko egunean bertsoek puntuatzen dute eta ez historikoa izateak.

MANOLO AROZENA.

Horrek esan nahi du politikopoliki baina maila igotzen

Txapelketa hasi baino lehen, finalera iristea besterik ez zen Estitxu Arozenaren helburua.

ari dela. Txapelketan aritzea edo mahai baten inguruan bertsoan egitea ez da gauza bera. Mahainguru batean 50 bertso botatzeko gazteak ez dira iritsiko Xalbador, Mendiburu edo Elizagoienengana, baina txapelketan gai baten inguruan hiru bertso bakarrik bota behar dituzu eta helduak hirugarren bertsoan hasiko dira agian zer esango duten pentsatzen. Gazteak berriz horretarako prestatzen dira, azken hila-beteetan txapelketako lana egiten baitute eskoletan.

ARGIA. *Prestakuntza da orduan arrazoia.*

MANOLO AROZENA.

Hori falta zaie helduei. Bertso afari batean 80 bertso bota behar badituzu, lehenbiziko bost edo hamarrek nola-halakoak izan-

da ere baduzu astia bertsoan egiteko eta zure maila emateko, baina txapelketan lehenbiziko bertsoetik hasi behar da maila ematen, eta bat-batean, berehala bukatzen baita lana.

ESTITXU AROZENA.

Gainera, aurten finalera iritsi diren gazteok ziur egin dugula Xalbador baino saio gehiago.

MANOLO AROZENA.

Xalbador, Mendiburu eta Ipar Euskal Herriko bertsolari asko txapelketetan aritzen dira baina urtean zehar oso saio gutxi egiten dituzte. Nik 60ren bat saio egiten ditut urtean eta Estitxuk 30 inguru.

ARGIA. *Nafarroan azken urteetan Kexux Arzallusek lortu ditu puntu gehien kanporaketetan, baina fi-*

nala Iruñean burutzen denez ezin du parte hartu bertan.

MANOLO AROZENA.

1989an Baigorriin egin zen finala eta laugarren gelditu zen. Niri ez zait gaizki iruditzen finala Ipar Euskal Herrian egitea, baina arazoa da Iruñeko Udalak diru mordoska bat ematen duela. Nik uste dut Iruñean baino beste edozein herritan egitea hobeki izango litzatekeela. Aurten Berako kanporaketan baziren 800 pertsona eta Iruñean ez ziren askoz gehiago izango. Arrazoia Udaletxeak ematen duen dirulaguntza da. Udako saioak ere horri esker egiten ditugu.

ESTITXU AROZENA.

Ofizialtasun itxura emateko ere.

MANOLO AROZENA.

Hala ere, Nafarroako finaletik zazpi pasatzen dira Euskal Herriko Txapelketa- ra. Horri uko egin diogu, sei pasatzen dira eta zazpigarrena Arzallus izaten da.

ARGIA. *Xabier Silveira ez*

«Nafarroako saio askotan bertsolari nafarrek ez dute parte hartzen, eta hori ezin da onartu» ●

MANOLO AROZENA

Estitxu eta Manolo
Arozenaren ustez,
Nafarroako
bertsolari gazte
talde bezala
izugarritzko
emaitza izan da
aurten Iruñeko
Gaiarreko
finalean.

da finalera iritsi aurten. Be-
re ustez, Etxarriko kanpo-
raketan izan ziren gaiak
direla medio.

MANOLO AROZENA.

Nafarroan erabiltzen den
sistema ez dago oso ongi.
Kanporaketetako saioetan
giro edo gai aldetik alde na-
bermenak izan bailitezke.

ESTITXU AROZENA.

Xabier Silveirak kantatu
zuen saioan kartzelako gaia
berezia zen eta norberak as-
matu behar izan zuen guztia.
Beste bietan argiagoa zen
eta askoz errazagoa.

MANOLO AROZENA.

Saioaren arabera puntuak ez
zeuden gaizki emanda.
Puntu gehien lortzen duten
zortziak pasatzen dira fina-
lera, baina saio bakoitzetik
bi eta gero puntu gehien
lortu dituzten beste bi pa-
satuko balira orekatuko li-
tzateke txapelketa.

ARGIA. Zein da zuen iri-
tzia aurtengo Bizkaiko
Txapelketako finalean era-
bili den sistemari buruz?

MANOLO AROZENA.

Aurten, hiru ordu baino
gehiagotan burutu zen finala
eta inor ez zen aspertu. Ho-
rrek zerbait esan nahi du.
Saio biziagoa da. Ontzat
emango nuke Txapelketa
Nagusian sistema hau era-
biltzea. Interesgarria da.

ESTITXU AROZENA.

Jendeari laburragoa egiten
zaio saioa, agian azken fa-
sean bi bakarrik gelditzen

direlako, eta horrek morbo
handia pizten duelako.

ARGIA. Aurten, Gipuz-
koako bertsolariak eta biz-
kaitarren bat dira aukera
gehien dituztenak.

MANOLO AROZENA.

Hauek egiten dituzte saio
gehienak. Nafarroako

■ «Finalean
bertsoek puntuatzen
dute eta ez bertsolari
historikoa
izateak» ●

ESTITXU AROZENA

saiotara ere askotan sei gi-
puzkoar ekartzen dituzte,
eta hori ezin da onartu. Ho-
rrelako saio bat antolatzen
duena bertsojalea da, ez
bertsozalea. Guk Lesakan
antolatzen ditugun saio guz-
tietan Nafarroako bertsolari
bat edo bik parte hartzen
dute, eta askotan gazteak
izaten dira.

Joxi Goikoetxea

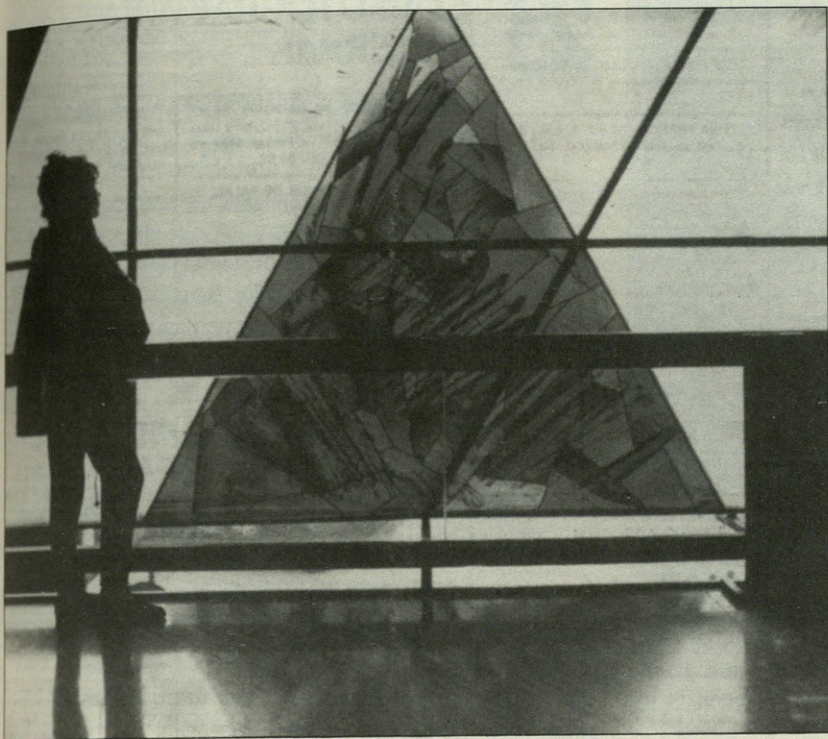
ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Bartzelona eta beira, zutik dirauen lotura

Mendetako tradizioa dute Mediterranioko herriek beira lantzen eta Kataluniak ere horri eutsi dio.

LAUROGEIETAKO hamar-kadan beira artistikoak mundu osoan ezagutu zuen berpizte eta hedaketak lur landua aurkitu zuen Bartzelonan, eta mende honetan nolabait hautsia zen bideari berrekinez proiektu ugari

jarri dira martxan honen inguruan. Azpimarratzekoa da Bartzelonako Beiraren Zentrua Fundazioak (FCVB) egindako lana eta oraintxe bertan «Oracle» proiektua du martxan, hiriburu horretako espazio publiko eta eraikuntzetan beira artistikoaren presentzia ugaltzeko. Ekimen pribatuak ere parte hartu dute mugimendu honetan eta Europako beiradura handienetakoa izango dena ari da prestatzen Antonio L. Sainz bulego eraikin baterako.

J.M. Heritz.

Z I P R I Z T I N A K

Dalik Disneyrentzat egindako lanak ikusgai

Hogeita hamairu lamina dira guztira, orain arte erakutsi gabeak, Cadaqueseko Perrot-Moore museoan ikus daitezkenak. Walt Disneyk eskatu zizkion irudiok Daliri, Dante Alighieriren «La Divina Comedia»ren bertsio baterako eta filmea inoiz burutu ez zenez, Geneban gorderik egon dira orain arte.

«Musika degeneratua» entzuteko aukera

Lehenbizi «Arte degeneratuak» erakusketa izan zen, 1937an Munichen, hurrengo urtean «Musika degeneratua» Düsseldorf. Hau da, III. Reichak gaitzesten zituen arte lanak. Orain, mende erdi baino gehiago pasaturik, disko konpakotan entzun ahal izango dira orduko musika debekatuak.

APIRILAK

23

■ NAZIOARTEKO ARTE GARAIKIDEA BILBON

APIRILAREN 23a bitarte zabalik izango dugu Bilboko **Rekalde aretoan** arte garaikideari buruzko erakusketa. Lauki handiak, material desberdinez eratutako eskulturak, adierazpen jite eta era desberdinak mende honetako azken laurdeneko artea adierazteko. **23 margo eta eskulturak** osatzen dute La Caixak eskainitako bilduma hau.

■ NIKO ETXART OIARTZUNGO MADALENSORON

GAUEKO 22.30etan, Oiartzungo Madalensoro pilotalekuan, Niko Etxartek kantaldi berezia eskainiko du, kantagintzan bete berriak dituen 20 urteak ospatzeko. Bertan, Niko Etxarten Hapa-Hapa taldeaz gain, **Erramun Martikorena, Anje Duhalde, Jean Mixel Bedaxagar eta Altxürükütarrak** ere arituko dira. Saio honetan, beraz, pop eta rock musikak kantu herrikoiekin nahastuko dira.

ARGAZKI ERAKUSKETA nazioarte mailakoa dugu Bizkaiko Diputazioaren Artxibategi Foraleko erakusketa aretoan apirilaren 23a bitarte. Hain zuzen, Nazio Batuen Erakundeak Rio de Jaineroko gailurra zela eta antolatutako argazki lehiaketan parte hartu zutenen erakusketa da. Ingurugiroa gaitzat hartuta, munduko 140 argazkilarik osatzen dute «Begiratu zeure mundura» izeneko lehiaketa honetako kide zerrenda. Euskal Herrian Bilbon izango dugu soilik, gero Parisera abiatuko baita urrezko erakusketa hau.

(Argazkia: Jin Huei Luo. Profesional Mailako Urrezko Saria)

APIRILAK

23

■ ARTELEKUKO PINTURA ETA FOTOGRAFTURA TAILERRAK

APIRILAREN 23an bukatzen da izena emateko epea Artelekuk antolatutako pintura eta fotografia tailerretan parte hartu nahi dutenentzat. Ikastaro hauek maiatzaren 1ean hasiko dira eta ekainaren 30era arte iraungo dute. Pintura tailerretan **Juan Luis Goenaga** izango da arduraduna eta Fotografituran **Iñigo Royo** arituko zaigu koordinatzaile. Informazio gehiago 943 / 47 00 21 telefonon.

■ KOMUNIKABIDEEN ELKAR EZAGUTZEA

BAIONAN izango dira «**Elkar ezagutu komunituz**» izeneko jardunaldiak **apirilaren 23 eta 24ean**. Bertan, komunikabide munduari dagokion hainbat atal aztertu eta Iparralde zein Hegoaldeko komunikabide desberdinen ordezkariak izango ditugu.

APIRILAK

24

■ TXINDURRI EGUNA ERMUAN

TXINDURRI Dantza eta txistu taldeko kideek Txindurri Eguna antolatu dute datorren apirilaren 24 eta 25erako Ermuan. Hainbat ekitaldi prestatu dituzte Txindurrikoek, eta hauen artean larunbatean arratsaldeko seietan Udal Ateneoan egingo den **bertso saioa** dugu. Igor Elortza, Aitor Sarasua, Xabier Silveira, Estitxu Arozena, Iratxe Ibarra eta Jon Iñaki Izarzelaiak izango ditugu. Gueko 11etan **Joselu Anaiak-ek** alaitutako **erromeria** izango da.

LORE LURRINAK

Mintegi Tailerra

Giza energiaren Eremuak
Lore Lurrinak
Osakuntza ispirituala

Egunak: apirilaren 30ean eta maiatzaren 1 eta 2an

Informazio eta izen ematea: Silvia del Caso Centeno
Tlf: (943) 29 07 45 - 42 92 90

APIRILAK
24

■ EZIN IZAN TALDEA DONOSTIAN

DONOSTIAKO Bukowsky tabernan joko du apirilaren 24ean Ezin Izan taldeak. Duela hilabete gutxi zuzeneko emanaldiak egiten hasi zen talde hau, **Karkaxa** Andoaingo laukotearekin arituko da gaueko 9etan hasiko den kontzertu honetan.

■ BERTSO SAIOA LAZKAON

MAIZPIDE Euskaltegiak eta Goierriko Euskal Eskolak antolatutako Kultur Astearen ekitaldien artean, apirilaren 24ean bertso saio bat izango dugu. **Bertsolari gazteak** arituko dira eguerdiko 12etan Udaletxeko Areto Nagusian. Alaitz Sarasola, Haritza Zeberio, Ekaitz Goikoetxea, Alaitz Alustiza eta Ikerne Urrestarazu izango ditugu bertsotan.

APIRILAK
25

■ GOTZON ARANBURUREN ARGAZKIAK ZUMARRAGAN

ZUMARRAGAKO Itarte Etxean Gotzon Aranburuk egindako argazkiak ikusgai izango ditugu apirilaren 25a bitarte. 34 argazki hauek **Irlandako Errepublikan ateratakoak dira**, eta lurralde hartako bizimodua erakusten digute, nolabait.

TAPIA ETA LETURIA, Xabier Amuriza, Jon Sarasua, Jon Maia eta Anje Duhalde, kantuan, kopletan eta bertsotan arituko dira erromeria berezi batean. «Azken ziegaraino zuzenean» izeneko ikuskizun hau Oiarzunen izango dugu apirilaren 30ean, Madalensoro pilotalekuan, gaueko 22,30etan. Hiru ordu luzez arituko dira ohizko formuletatik abiatu eta era berrietara doan ikuskizunean. Maitzean zehar Leitzan, Bermeon, Urretxun eta Lizartzan izango ditugu. (Argazkia: Carlos Villagran).

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Inspirazio iturri handiena herrikoitasuna denean

IAZKO Euskal Herriko Kantu Txapelketan ezagutu genuen Manex Muturbeltz kantari hendaia. Kanta-gintzan hasi berria izanagatik ere, hasieratik erakutsi zuen kantagintzarako gogo, kantuen bidez ideiak adierazteko grina bezala ulertuta. Eta lehengo apirilaren 3an, Txomin Artola eta Amaia Zubiriaren aurretik, bere jaioterrian eskainitako kantaldi lasaigarrian horixe frogatu zuen: kantautore izateko bokazioa duela.

Sorkuntzazko lan berri ugari kantatu zituen, eta oso gai desberdinak jorratu bazituen ere, guztietan mezua ageri agerian utzi zuen. Zenbaitetan apalago, bestetan ausartago, ezin ukatu guztietan isuri zuen sentimen-

dua barnetik ateratakoa zenik.

Edozein modutara ere, folk estiloko musikari ondo egokitutako kantuak ziren. Indarra dutenak. Sentimenduz betetakoak. Bakarlari gisa, gitarra lagun zuela, egoki frogatu zuen tarteka ere umorea ez zaiola falta eta baita hitz aldetik ere, era guztietako gaiak eskaini zizkigun: haur kantuak, borroka kantuak, amodio kantuak... Azken batean bizitzak berak ere «hori dena eta gehiago» eskaintzen baitigu. Bizitza pasarte musikatuetan.

Bigarren zatian, Txomin Artola eta Amaia Zubiriak hartu zuten erreleboa. Ohizko maisutasunez gainera. Giroa berehala berotu zuten eta jen-

**MANEX MUTURBELTZ, TXOMIN
ARTOLA ETA AMAIA ZUBIRIA.**

HENDAIA. VARIETES ZINEMA ARETOA.

deak gogotik kantatu zuen; baita txaloka hasi ere. Gehiago ezin zitekeen espero. Asetzeko moduko kantaldia, beraz, zentzu estetiko eta herrikoitasuna egoki uztartzen asmatu zuena.

PATXI SARRIEGI

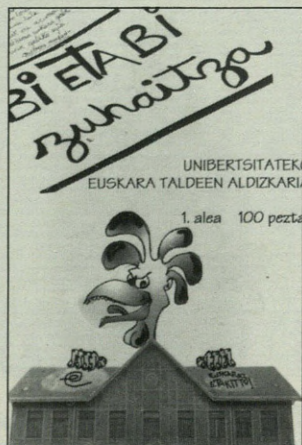
L I B U R U A K

«GOIERRITARRA»**HILABETEKARIA.****GOIERRITARRAK. 33.**

ZENBAKIA. 93KO APIRILA. 35 or.

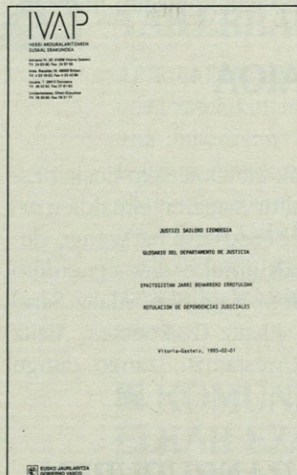
LANPOSTUEN urritzea Goierrira ere iritsi izana da aldizkariaren hilabete honetako kezka nagusia. Adierazten zaigunez, 3.000 lanpostu galdu berri dira azken hamar urteotan. Egoera honen aurrean hartu beharreko jarrera eta aldaketak proposatzen dira elkarrizketa eta iritzien bidez. Bestelako artikulua ere badira: Pausogaizto mendizale el-

karte, inguruko kultur elkarten azterketa, eta abar ■

«BI ETA BI ZUHAITZA».**UNIBERTSITATEKO EUSKARA****TALDEEN ALDIZKARIA.****1993KO MARTXOA. 1.**

ZENBAKIA. 49 or.

ALDIZKARI berria prestatu dute hainbat urtetan lanean ari diren EHuko euskara taldeak. Orrialdeotan, ikasle eta irakasleentzat interesgarriak izan daitezkeen iritzia, artikulua, literatur ekarpenak eta bestelakoak biltzen dira ■

«JUSTIZI SAILEKO**IZENDEGIA. EPAITEGIETAN****JARRI BEHARREKO****ERROTULOAK».**

HAEE. 1993. 11 or.

ASPALDI honetan Eusko Jaurlaritzako Sail eta Azpisail gehienetako arduradunek eraikuntzetan agertzen diren kartelak euskaratzeko aginduari, ekin diote. Bide honetatik dator azken proposamen hau, laburra eta euskara-gaztelania eta gaztelania-euskara moduan emana ■

«MURUGARREN». GARESKO EUSKALDUNON ALDIZKARIA**1993KO MARTXOA. 1.**

ZENBAKIA. 8 or.

NAFARROAKO herri horretako euskaltzaleak elkarrizketa eta proiektu berri bati ekin diote, euskara hutsezko aldizkaria kaleratzeari alegia. Hiruhilabetekaria izateko asmoarekin sortu da, eta irakurleei atek zabaltzeko zuzen dizkio beren lanak aurkez ditzen ■

«KONTZEJUPETIK».**OÑATIKO UDALA. 1993KO**

MARTXOA. 6. ZENBAKIA. 35 or.

HILABETEKARI honetan beste herri-aldizkari askotan bezala, inauteriei buruzko laburpena da ardatza. Baina horretaz gain, gaztelekuaren zabaltzeko buruzko erreportaia zabala, herriko taxi-ta den Maria Jesus Aberasturirekin elkarrizketa, Iñan Altube txirrindulari gaztearekin elkarrizketa eta abar luze bat ■

D I S K O A K

«EGURRAREN ORPOTIK DATOR».**JOÑAN GOIKOETXEA ETA****JUAN MARI BELTRAN.**

NO-CD RECORDS. CD.

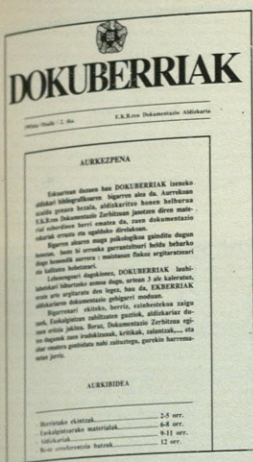
HERNANIKO txalaparta jaialdi baten ostean NO-CD Records etxeak disko honen grabaketa eskatu zien bi musikariei. Bertan, nolabait esateko, batu egiten dira musika tradizionalaren iturriak eta teknologiarik aurreratuenak, txalaparta, trikitixa, tobera, alboka, xirula eta bestelako musika tresnen doinuak sintetizadore eta konputagailuekin nahasteko.

«NIRE AMETSAK».**AL ASKA. IZ.**

SINGLEA kaleratu zenetik hilabete batzuetara, Al Aska

taldeak kalean du jada bere LP berria, hamar abesti osatua.

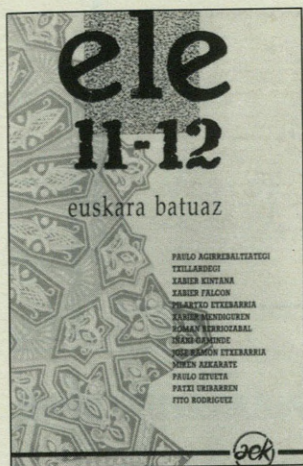
Lizartarrek hamaika plazatan ibili eta jaialdi ugari eman dituzte, baina beste esperientziak ere ezagutu dituzte: diskotekak, telebista, atzerriera ateratzea... Bost lagunek osatzen dute gaur egun talde beterano hau, eta hamar kantuen hitzak eta doinuak beraiek sortuak dira.

«DOKUBERRIAK»
LAUHLABETEKARIA. EKB.
1993KO OTSAILA.
2. ZENBAKIA. 12 or.

ALDIZKARITXO honen helburu nagusia euskaraz argitaratu eta berengana iristen den material bibliografiko guztiaren erreferentzia eta azalpena ematea da, datu guztiak ezarri, dokumentazio eskari guztiei bidea errazteko eta EKBerriak al-

dizkariaren material osagarri gisa ■

«ELE».
AEK. 11-12. ZENBAKIA. 181 or.

LUXUZKO jantzia hartu dute honakoan eletarrek eta ale monografiko honetan euskara batuaren 25 urteak direla eta, normalean elerik izaten ez duten adituei zabaldu zaie tribuna hau: Paulo Agirrebaltzategi, Txillar-

degi, Xabier Kintana, Xabier Falkon, Pilartxo Etxeberria, Xabier Mendiguren, Roman Berriozabal, Miren Azkarate, Paulo Iztueta, Jose Ramon Etxebarria eta ohizko Iñaki Gaminde, Patxi Uribarren, Fito Rodriguez ere mintzo dira batuaz.

**«BIL» HENDIAIKO
HILABETEKARIA.**
HENDIAIKO UDALA. 1993KO
MARTXOA.
154. ZENBAKIA. 20 or.

URTEAK daramatza hilabetekari honek Hendiaaldeko berriak biltzen. Euskaraz eta frantsesez egina, badirudi azken bolada honetan euskararen aldeko apustua egin dutela. Izan ere, azken ale honetan, Korrikak berak du azala. Bestelako gaiak, berri, Udaberriko festak, Azkueren ipuinak, bizitza eta natura, musika... ■

«EUSKAL ESKOLA BERRIA».
UNIBERTSITATEKO
HEZKUNTZ MINTEGIA.
EHUREN HEZKUNTZ TEORIA
ETA HISTORIA SAILA.
1992. 272 or.

FELIX Basurko eta Paulo Iztueta hitzaurrearen ondoren, osatu berria den Euskal Eskola Publikoaren azterketa sakona egiten da, legetik abiatuz —arazoa ikuspegi historikoan kokatuz— eta eskola euskaldun baten helburuari begira ■

**«OIARTZUNGO V. PROSA
ETA POESIA LEHIAKETA.
1992».** OIARTZUNGO UDALA
54 or.

HERRI hartan Udalak deituriko literatur lehiaketan epaimahaiaren arabera irabazle izan diren lanen bilduma kaleratzen da, adinaren arabera hiru sailetan banaturik ■

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

Espioiak horra zaizkü

JOSEMARI Velez de Mendizabalek, hipi-garaien kronika llaburraren ondorengo (1990) eskenten deikü espioitz nobela bizikorrak bat, luma arinez izkribatürik eta modela handietarik hain hürün ez den zenarioa plantatze. Hatsarrean, amini bat nekeza ba zaikü ere jakitea nontik norat doan ixtorioa, ohartu gabe, abantxü, ixtorioak bere xederetan katiastatzen güti, eta handik harat gü bardin Zerbützü 'Sekretüen eta Ekialde-Hüilaeno-Herri-Askapen-Erakünteen arteko güdüketan preso hartü irakürzaleak bilakatzen gira.

Ziez amiragarri da, Velez de Mendizabalek agertzen düan armen merkataritza mündüaz emaiten deizküen xehetarzünak leitzea —euskaraz daudela...—, aldizkari berezietarik

elkirik, ontsa da horien ekarte gure begi «arrunt» perat. Lüralde aberratsek nolako indarrak egiten dütiuen armamentü sofistikatüenen korrikaren irabazteko hitzez erakusten deikülarik, *insumisioa* oihüstutzen düenen lemareki oso akort ageri da Eüskal Idazleen Alkarteko president ohia.

Bena «Yehuda» elaberria ez da bakarrik, arma merkantzia aztertzen düan obra teoriko bat: ekintza hanitz ere biribilkatzen beit dira hoiletan barna. Ekintzak eta Herrialdeak: Eüskal-Herria prefosta, heroea eüskaldün delakoz. Espainia, Tunisia, Algeria eta Frantzia, arma-saltzileen üngürü-güne erdikor gisa azaldürük zaiküna. Eta hegazkin bidajeak dira, taxizkoak, autobusez-

«YEHUDA». JOSEMARI VELEZ DE
MENDIZABAL. ELKAR. 141 or.

koa, mentüra erraldoi bezain lanjerosen garraio molde ximpleenak.

Kasu espioia hor dügü... Ez da ezkapirik!

ITXARO BORDA

T E I L A K

■ NUP HIRU URTERA BEGIRA

NAFARROAKO Unibertsitate Publikoak Hiru Urteko Egitasmoa onartu du. Hizkuntz politikari dagokionez, euskaraz bost titulazio berri sortuko direla aipatzen da. Teknikari eta irakaslez osatutako Euskal Ikaskuntzen Programaren egitasmoa martxan jarriko da, bidenabar. Proposamen hauen garatzeko ikerketa soziolinguistikoa burutuko dute.

■ «LEHENGO ETA ORAINGO BIZIA»

ARABAKO Foru Aldundiaren Kultura Saila «Arabako euskara, lehengo eta oraingo bizia» lemapeko erakusketa prestatzen ari da. Bideoak, ikusentzunezko emanaldiak eta oholen bitartez, euskararen iragana eta orainaren berri ematea izango du helburu. Gasteizen aurkeztu ondoren, herriz-herri eramango da.

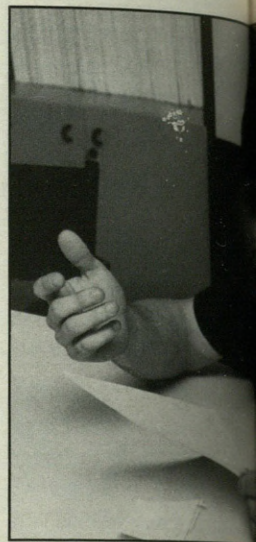
■ EHE-REN PROPOSAMENA

EUSKAL Herrian Euskaraz érakundeak, hitzarmenerako aukera luzatu die Ipar Euskal Herriko 40 elkarteri barne harremanetan euskara erabil eta bultzat dezaten proposatuz. Herrietako giroa euskalduntzeko orduan, elkar-teen lankidetzat premiazkoa jotzen du EHEk kanpaina honen bitartez.

■ PORTUGALETEKO FOLKLORE JAIALDIA

EUROPA, Asia, Afrika eta Ameriketako taldeak bilduko dira uztailaren 23an hasi eta 28ra bitartean iraungo duen Portugaleteko 19. Folklore Jaialdian. 30 dantza emanaldiez gain, mundu osoko herri folklorearen inguruko seilu erakusketa ere egingo da. Bertan parte hartuko duten taldeek, Hego Euskal Herriko 30 herri bisitatuko dituzte jarraian, beren obrak erakutsiz.

E R R A N A K E R R A N

«Egia da Espainian
—Espainia delako—
euskaraz kantatzeagatik
errefusatu egiten zaituztela».

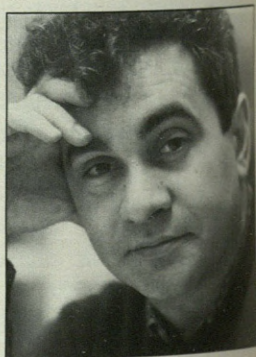
**Aitor Gorosabel, Su ta Gar
taldeko kantaria.
Egunkaria, 93-IV-7.**

«Zer lortu nahi dugun? Bi
belaunalditan, gebienez jota
hirutan, herritarrek bi
bizkuntzetako edozeinetan
komunikatzeko gai izatea».

**Mari Karmen Garmendia,
Hizkuntza Politikarako
idazkari nagusia.
Berripapera, 93ko apirila.**

«Euskaltzaindia: akademiak
ez ditu inork aintzat
hartzen».

**Bernardo Atxaga, idazlea.
Deia, 93-IV-4.**

T X U T X U - M U T X U K A

EITBKO EUSKARA ARDURADUNA

EUSKARAREN erabilerari dagokionez, huts asko azpimarratu izan zaizkio EITBri. Hamar urte eta gero eredu finkaturik ezean jarraitzen badu ere, egoerari aurre egiteko asmoz edo, euskara arduradunaren plaza bete du, oraingoan. Igone Etxeberria bediatarra aukeratu dute postu honetarako. Euskal Filologian lizentziatua, azken urteotan ETBko kanpoko produkzioaren hizkuntz kontrola eramán du bere gain. Telebista eta irrátian eman beharreko urrats sakonak abiarazteko gidarítza dagokio, aurrerantzean.

«Sariak jaso eta ukatzen dira gero; bekak jaso eta politika borren aurka jarduten da. Nabikoa da!».

Iñaki de la Fuente,
pintorea.
El Correo Español,
93-IV-12.

«Gu Amerikako indioak gara eta ez nuke baiekin gertatutakoa gurekin gerta dadin nabi. (...) Euskal kultura zabaltzen ez bada gure errua da».

Peio Serbielle, kantaria.
Egin, 93-IV-11.

«Euskadiko galeria garaikideak artifizialak gara; eskariak ez du eskaintza hau sortu».

Juan Ignacio García Velilla,
Altxerriko zuzendaria.
Deia, 93-IV-6.

«Aurrera begira, eta Eskola Legearen emaitzak ikusita, ikastolen egoera eta etorkinerako proiektua askoz garbiago ikusten dui gauden lekuan geldituta».

Antonio Campos, Ikastolen Elkarteko lehendakaria.
Egunkaria, 93-IV-15.

N O R - N O R I - N O R K

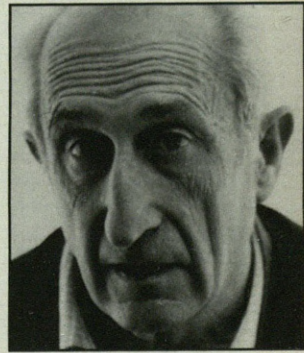
A. ARTETA

soprano tolosarrak Metropolitan Opera elkarteak antolatutako National Council Auditions izeneko lehiaketa irabazi du. Bertara, mundu osoko 2.500 kantari gazte aurkeztu dira, eta Artetari sopranorik onenaren saria eman diote. 28 urterekin, arrakastaren melodia abestera «ohitu» da, dagoeneko ●

J. MEDEMI

ere arrakastaren irudiak gero eta ezagunagoak zaizkio. Zuzendari donostiarraren «La ardilla roja» filmea Canneseko Zinemaldian Zuzendarien Hamabostaldia sailerako aukeratua izan da. Medemen bigarren lana dugu hau, apirilaren 24ean, Euskal Herriko antzoki komertzialetan estreinatuko dena ●

Y. ETXAIDEK

Arturo Campion euskaltzain iruindarraren bost narrazio euskaratu eta argitaratu ditu Erein argitaletxearen eskutik: «Itzaltzuko koblaria», «Villalba koronela», «Gamio anaiak», «Yan Pier» eta «Erraondoko azken ttunttuneroa». Idazle donostiarrak gaztetan ere hainbat ipuin itzuliak zizkion ●

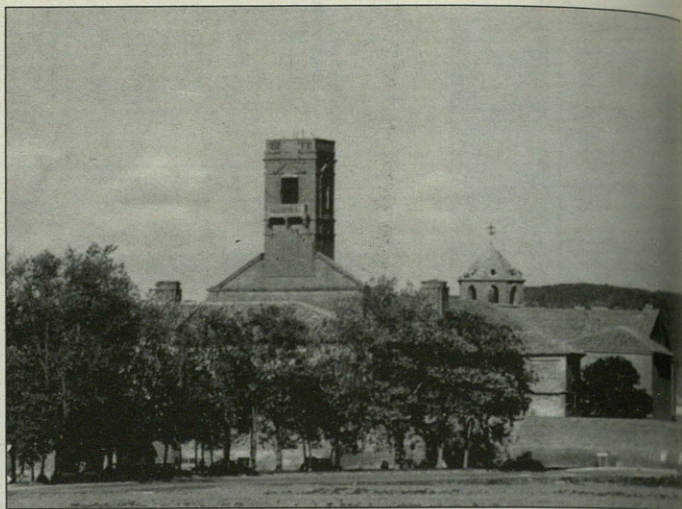

La Oliva monastegitik Uxueko Ama Birjinaren elizaraino

ORAINGOAN, Nafarroako bi monastegien arteko ibilbidea proposatuko dugu lerro hauetatik: Nafarroako hegoaldera jo eta Zarrakastelu ondoan dagoen La Oliva monastegitik Uxueko monastegi-gazteluraino.

Ibiltariaren bati interesatzen bazaio ere, azken urte hauetan La Oliva monastegiko praile zisterzientseak bisitariak egunak bertan igaro ditzaten antolatu dute monastegia. Hemen zer aurki daitekeen? Bada, lasaitasuna batipat, hots, norberak bere barrua apur bat arakatzeko aukera eder bat. Horrez gain, bertako ardoa ez da batere uko egiteko modukoa.

IBILALDI honetako ezaugarri esanguratsuenetakoa Aragoi ibaia dugu, ia ibilaldi osoa bere eskuinaldea jarraituz egingo baitugu. Eta sasoiak ere ez da nola-hala aukeratutakoa izan, Pirinioetako elurrek ateratako ur kopuru oso garrantzitsuak Ebroraino eramaten baititu Aragoi ibaiak abiada bizian. Zarrakastelutik atera goizez eta Aragoiren eskuinaldetik iparrerantz zuzenduko ditugu urratsak. Ibilbidea Salazarreko mendiak eta Erronkariko bailararaino igotzen den abelbi-

dea bera da. Hogei kilometrotan zehar ibai eta basoak izango ditugu lagun, batera zein bestera so eginda ere. Galtzeko leku arriskutsuetan mugarririk zehaztuko digute bidea.

LABIKALDEATIK, Antoñanzas eta Larrateko lautadak atzean utzi ondoren, Uxue herria ikusiko dugu, gure ibilaldiaren amaiera. Uxuen, ohizko baldintzetan behintzat, berehala ohartuko gara zerikusirik ez duten bi gauzez: bertako monastegi-gaztelua eta haizea. Lehena ingurune guztiaren zaindaria gisa eta bigarrena bertako jaun eta jabe gisa. Monastegia, bere tontorretik, Nafarroa erdiaren so egile bikaina bilakatzen da, eta gure urratsen gerturatzea zorrotz jarraitu duen moduan, gure urrunketa ere adi jarraituko du bere eremuetatik atera arte ■

Nafarroari ez zaizkio gaztelu eta monastegiak falta; gu hegoalderaino abiatu eta, La

Oliva monastegiko zisterzientseekin izan ondoren, Uxueko monastegira joko dugu Aragoi ibaiaren eskuinaldetik.

Fotoai

ARGAZKIGINTZA ZERBITZUAK

Igentea, 2 - Urbietak, 7 - DONOSTIA

Aurki itzazu gure errebelatu zerbitzuaren abantailak. Zure argazkietan kolorerik onena lortuko duzu eta zorte pixka batez SUZUKI VITARA 1600 bat irabaz dezakezu.

SUZUKI VITARA 1600

IRABAZI ZURE ARGAZKIEKIN NORANAHIKO IBILGAILU BAT

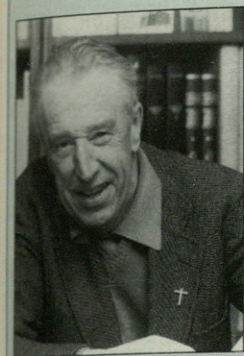
Promozioaren ezaugarriak: Errebelatzeko ekarritako erroilu bakoitzatik zenbaki bat emango dizugu SUZUKI VITARA 1600 Noranahiko ibilgailu baten zozketan parte hartzeko. Kanpaina hau 1993 ekainaren 12 an bukatuko da.

R. FAUS

MOKO FINA

HURA OTORDUA!

EMILE LARRE
Euskaltzaina

Neurria
zaintzearen legea

DENETATIK jaten duen horietakoa dugu Emile Larre, baina denetik ere, neurriz. Neurria zaintzea da bere legea, gehiegikeriari ez egitea. Baratzekariak asko maite dituenak, euskaldunok baratzekari gutxi eta haragi gehiegi jaten dugula iruditzen zaio. Eta jaki aukera zabala, eduki, badugu: gazta eta axuria direla, oilaskoak... Ez ote gaude, gaizki samar ohi-turik? Ohitura kontuak izango dira akaso, baina Hego Euskal Herrikoak Ipar Euskal Herrikoak baino dexente arrainzaleagoak direla uste du Emilek. Berak ere arraina, Hegoalderat etortzen denean jaten du. Arrainetan ere denetatik jaten du, baina legatza bereziki. Bestalde, Irisarri aldean harat honat ibili nahi duenarentzat, hainbat jatetxe aholkatu dizkigu Larrek: Heletako «Agerrea», Orzaizeko «Minaberri», Baigorriko «Manexenea», Iholdiko «Antsoenea».

Tony Rominger txirrindulariaren omenez

BIGARREN aldiz Tony Romingerrek Euskal Herriko itzulia irabazi duela eta, une egokia da menua eskaintzeko. Eta zer hobe hona etorri zaigun atzeritarrari bertako produktuak eskaintzea baino?

Euskal Herriko Txirrindulari Lasterketan garaile izan dugunez, Tony Romingerri bertako produktuak aholkatuko dizkiogu.

Hasteko, sarrera gisa, itsas ondoan gaudenez gero, antxua frijituak emango dizkiogu, ondoren, misera entsaladarekin jarraitzeko.

Arrainarekin jarraituz, eta kontuan izanik txirrindulariek asko jan eta egoki elikatu behar dutela, bakailaoa pil-pilean aukeratu dugu, berak lasterketa horrelaxe jartzeko gaitasuna izan baitu.

Ondoren, haragietara etorritik, usakumea arrozarekin nahasia prestatuko diogu, hemengo erara (Italiako risotoaren antzera baina gurinarik gabe).

Gozotarako, amaieran, eta suitzarra dela kontuan hartuz, gure gazta-tarta gozoa bezain elikagarria oso ondo etorriko zaio.

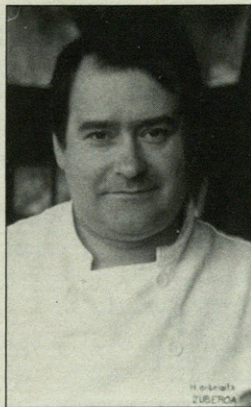
Edari aldetik, eta gure lurraldeko produktuekin jarraitzeko asmoa dugunez gero, txakolina oso ondo etorriko zaio arrai-kiei, eta hegaztitarako, berriz, Errioxako ardo beltzen bat pentsatu dugu.

Jakina da horrelakorik bazkaritarako nahi izanez gero, hurrengo urtean ere izugarritzko errepasoa emango diela gaine-rako txirrindulariei ■

BOST IZARRETIK GORA

HILARIO

ARBELAITS

BARATZAKO BOTIKA

Garagardoa baino, hobe garagarra

GARAGARRA, gehienetan abereen elikadurarako edota garagardoa egiteko landatua mundu osoan, osasun arazoak konpontzeko ere oso aproposa da. Zitu honen aleak lehertu arte egostean, adibidez, sortutako salda erredurak leuntzeko erabil daiteke.

Egostez gain, garagarra xigortu daiteke, ondoren irentsiz gero beherakoak eta hesteetako hainbat gaitz sendatzeko asmoz. Enemetan ere erabiltzen da, edota eztarriko mina kentzeko (honetarako ozpina eta ez-

tiarekin nahasten da).

60 gramo garagar hiru litro uretan bota eta ura erdiraino

agortu arte egosten utzi ondoren, kremo pixka bat botatzea eta hozten uztea nahikoa da gibe-leko oina-zeak kentzeko ezinhobe den salda bat lortzeko. Oina-zeak behar den bezala kentze-ko hiru baso

salda edan behar dira egu-nero. Goizez, bestea eguerdian eta bestea gauean ■

Garagarra hain ezaguna den garagardoa egiteko bakarrik ez da erabilgarria. Sendagai fina ere bada.

Ez dut ezer egin, nola dakizu urduri nagoela?

EGUNEAN zehar hamaika keinu egiten ditugu gu geu ere konturatzen ez garela, baina hainbat eragile medio (tentsioa, beldurra, urduritasuna, nekea...) etengabe ari gara gure gorputzarekin gauza bereziak egiten.

Ez ote dizute inoiz esan inguruko lagunek: zer dela eta daramazu aurpegi hori? Ken ezazu esku hori sudurretik! Baina ahazturik ditugun haurtzaroko neurak, gabeziak eta egon daitezke ezkutaturik gure keinuen atzean. Batzuetan amaren bularraren beharra dela eta xurgatzen dugu behatza, bestetan txikitako molestia- ren batek eragiten digu

erreakzio bereziren bat iza- tea, haurtzaro gogorrak ere urduritasunak eraginiko keinuak uzten dizkigu...

Egia esan, nahiz eta askotan guk konturatu gabe egin, keinu guztiek erant- zuten diote arrazoiren bati. Ez zen kasualitatea Napo- leonek eskua sabel gainean izatea, jende orok dakien bezala.

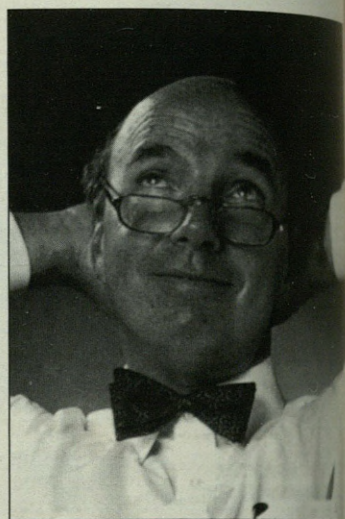
AZTERKETA baten aurrean, adibidez, jende askok behin eta berriro igurtzitzen ditu eskuak, edo ilea eskuaz orrazten, edo behatzez mar- txaren bat jotzen... baina behin eta berriro errepika- tzen ditugu konturatu ere egin gabe eta, larritasunaren

arabera, maiztasuna han- diagotu eta gutxitu egiten da.

Azken batean, antsietateak, estresak eta urdurita- sunak eraginda, izugarritzko keinu barietatea erabiltzen dugu. Zer bilatzen da horien bidez? Nolabait, eta aurka- koa lortzen dela badirudi ere, lasai- tasuna, norberaren kontrola.

BAINA kaltegarriak al dira osasunerako? Egunen batean konturatu egiten gara mahaiari behatzekin kolpe- txoak emanez lasai- tzen garela; be- rehala ohitzen gara kolpetxoetara. Hori,

neurria hartuta, dudarik be ez da kaltegarria. Baina bestela gaixotasun bat itxura har dezake, afektu neurotikoa bihurtuz ■

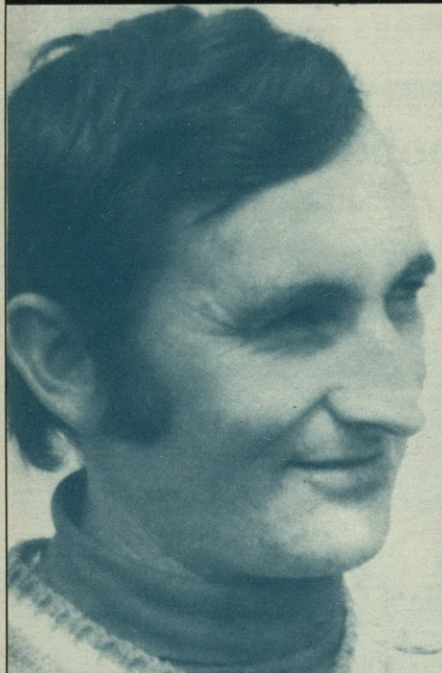

Urduritasunaren aurrean lasaigari- izan daitezke keinuak, baina menderatzen jakin behar dugu.

1993ko apirilak 19

TXIKIA hil zutela

... hogei urte ...

Hitz Etena

Eustakio Mendizabal
Txikia-ren olerkiak

2

argitalpena

susa argitaldaria

Industrialdea 1-2

20160 Lasarte-Oria

Makilaz jo nautenak
Eleizan bai dirade
Nere oinaze minen
Eskaintzen ba ote?

Tiroz hilen naute
Errana bai dautate
Eta gauean lurrez
estaliko naute

Kartzela leihotik
Izar bat da ageri
Hura biziko deno
Euskadi da biziko

Basauriko espetxean
Zilo bat da ageri
Handik atera dira
Hamar bat gudari

Ordenadoreak etxeetan

DUELA hogeit urte eskas, mikroprozesadorea agertu zenean, INTELeko egoitzan inork ez zuen pentsatuko zer nolako eragina izango zuen gaurrengungo bizitzan. Gehienetan, etxetik kanpo gaudenean mikroak ahalbidetu duen iraultza teknologikoak ez gara konturatzen, hau da, kutzazain automatikoak, telefono eta fax zerbitzuak, automobiletako ordenadoreak, industrietarako aplikazioak, ordenadoreak eta abar luze batek ez lukete zentzurik izango mikrorik gabe.

Mikroprozesadoreen erabilergatik sortzen diren abantailak izugarriak dira, baina teknologia berri guztiak bezala, ongi erabiltzen ez direnean arazo larriak ere

ager daitezke. Batzuetan, industria askotan automatizazioak eta ordenadoreen erabilera egokiak, hau da, programa berezien ezarpenak eta pertsonalaren birziklapenak industria horien konpetitibitatea bultzatu dute. Bestetan, berriz, ordenadoreak erosi eta besterik gabe, produktuak hobetu, diru-galerak murriztu eta arazoak konponduko zirela pentsatu izan da eta ordenadoreek bere kabuz ez dutela lanik egiten ez da kontutan hartu. Ordenadoreen atzean merkatua aztertu, estrategiak planteiatu eta inbertsiorik onenak zein diren erabaki behar duten pertsonak egon behar dute. Ordenadorea, pertsona hauentzat kalkuluak azkar-

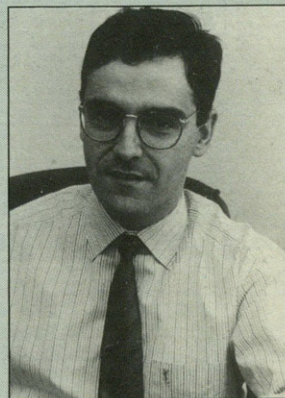
tzeko, informazioa metatu eta aztertzeko eta kasu batzuetan ondorioak ateratzen laguntzeko erabiltzen den tresna bat besterik ez da.

Horregatik, ordenadoreak gure etxeetan sartzen ditugunean kontu handiz ibili behar dugu. Badira programa batzuk ikasle gazteei beraien ikasgaiak lantzen eta era errazagoan ulertzen laguntzen dizkietenak, baina bestalde arriskua ere badago. Ikasleentzat oso tentagarriak izaten dira ordenadoreetan ezartzen diren jokoak eta aipatu jokoek sor dezaketen menpekotasuna handia izan daiteke. Gainera, konturatu gabe, menpekotasun hori bultzatzen duten bideojokoei eskainitako programak telebistan agertzen dira. Ondorioz, etxee-

BATA ZURIA ERANTZITA

JULIAN FLOREZ
ESNAL

Elhuyar-eko kidea

tako ordenadoreak ikasleentzat tresna egokia izan ordez arazo izan daitezke eta ordenadorea dutelako ikasgaiak aprobatu edo beraien maila hobetu dutenak oso ikasle gutxi izaten dira.

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

BAINUGELAK

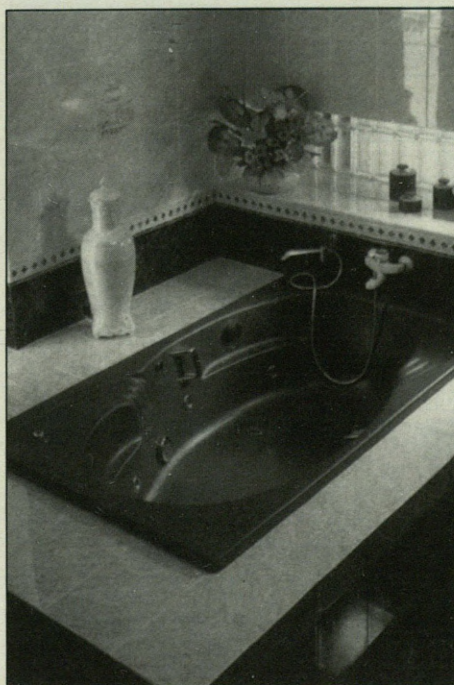
Bainugelak ala igerilekuak?

ETXE guztietan beharrezkoa da bainugela, zalantzarik gabe. Azken aldian funtsionaltasunari diseinua gehitu zaio. Burbuilazko bainuntziak, indar desberdinetako iturriak... Erosotasunik handiena ahal den leku urrienean lortzea bihurtu da egungo bainugeletako arau nagusia.

KUMUNA eta bideta, berez bainugeletako oinarritzko osagarriak, lekuri ezkutuenean eta kantoirik aproposenetan kokatzen dira beste osagarriei leku gehiago uztearren. Konketak leku gehiago hartu du. Azken bo-

ladan iturriek ezagutu dute aldaketarik nabarmenena. Betiko bi maratilak zaharkituak geratu dira nonbait, eta egun iturriek bakarra dute. Uraren indarra eta hozberoa egokitze nahikoa da.

Berdin gertatu da dutxako iturriekin, eta baita bainuntzikoekin ere. Hauek dira bainugeletako nagusiak. Kristalezko, plastiko edota metakrilatozko manparez gordeak, funtzionaltasuna eta diseinuaz nagusitu dira. Hezetasun gutxi eta erosotasun handia eskaintzen dute. Gorputzaren atsedenerako pentsatuak guztiak.

Bainuntzia kumunari eta bidetari nagusitu zaio. Leku gehien hartzen du egungo etxeetan, kortina bikoitzez edota manparez gordea.

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

«Bi eta bat» komedia arrakasta- tsuaren 12 atal berri estreinatu dira. Hauetan, eszenatoki eta pertsonaia berriak ezagutuko ditugu.

● Marrazki bizidunen atalean, bi saio berri: Astelehenean, apirilaren 26an, 13.30etan, «Ewoktarrak»: irudimen eta fantasiaz beteriko mundu batean bizi diren pertsonaien abenturak kontatzen dizkigu. Eta 19.00etan, «Kazetari ausartak»: Tony izeneko neska gazteak kazetari izan nahi du eta horretarako Parisera abiatuko da. Asteazkenean ere,

● Astelehenean ere, 21.40etan, «Bi eta bat».

Idoia, Jasone eta Jose Lontxoren gorabeherak bil-tzen dituzten 12 atal berri estreinatu dira apirilaren 19tik aurrera.

● Magnum detektibeak azken kartutxoak erre ditu dagoeneko. Izan ere, ostegunean, apirilaren 29an hasita, «Simon eta Simon» detektibe agentziak hartuko du haren lekua ETBko pantailan. Kaliforniako San Diego hirian, Rick eta A.J. anaiek zuzentzen dute bulego haxe. 13.55etan.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Euskal gizarte, politika eta kulturari buruzko parodia egitea helburutzat hartuta dator ETB-1eko pantailara «Txoko-Latex», Pausokak euskal telebistarentzat ekoiztu duen umore saioa. Protagonista nagusiak saio honetarako diseinatu diren panpinak dira, Jose Antonio Ardantza, Karlos Garaikoetxea, Xabier Arzalluz, Jose Maria Benegas, Juan Mari Bandres, Jon Idigoras, Jorge Oteiza, Txaro Arteaga, Marino Lejarreta, Mañukorta eta Maddalen Iriarteren pertsonaia irudikatuko dituztenak. Apirilaren 19an abiatu ondoren, astelehen gaue-tan, 15 minutuko 13 programa burutuko dituzte, esketx diferentek tartekatuz. Panpinen sortzailea Zugarramurdiko Galtzagorri taldea izan da, eta gidoilarien taldea Miren Olabarri, Josetxo Abascal, Manu Gil eta Mario Esnalek osatzen dute. Guztira, 30 pertsonako lantaldea dabil «Txoko-Latex» saioan.

Moskuko saxofoijolea

● ASTEAZKENAK 28,

21.10etan, ZINE GAUA:

«MOSCOW ON THE HUDSON».

ZUZENDARIA: PAUL MAZURSKI.

ANTZEZLEAK: ROBIN

WILLIAMS, ALEJANDRO REY

ETA MARIA CONCHITA

ALONSO.

MOSKUKO saxofoijole os-petsu batek, aukera hobeen bila, Estatu Batuetan bizitzea deliberatu du. Bertako bizi-modura moldatzeko dituen arazo eta gertaerek osatuko dute hain zuzen, filme honetako ardatz nagusia. Era-

bat arrotza zaion ingurua- rekiko harremanak, bere bi- lakaera profesionala eta guzti honen baitan, noizten duen barne aldaketaz arlo- da.

Paul Mazurski zuzenda- ezagunaren filme kulture- takoa dugu «Moscow on the Hudson». Gizakien barne- arazoak sakontzen ditu, bi- munduren arteko (garai ba- teko Sobiet Batasuna eta Amerika) kontrastearekin jolastuz. Robin Williams- ek bikain bete zuen antzeze- nagusiaren papera ■

Bi eta Bat umorezko telesaila dator berriro ETBra. Donostiako pisu batean gertatzen diren kontuak izango ditu gai nagusitzat.

● APIRILAK 29, 23.40ETAN,

«ALFRED HITCHCOCKEN

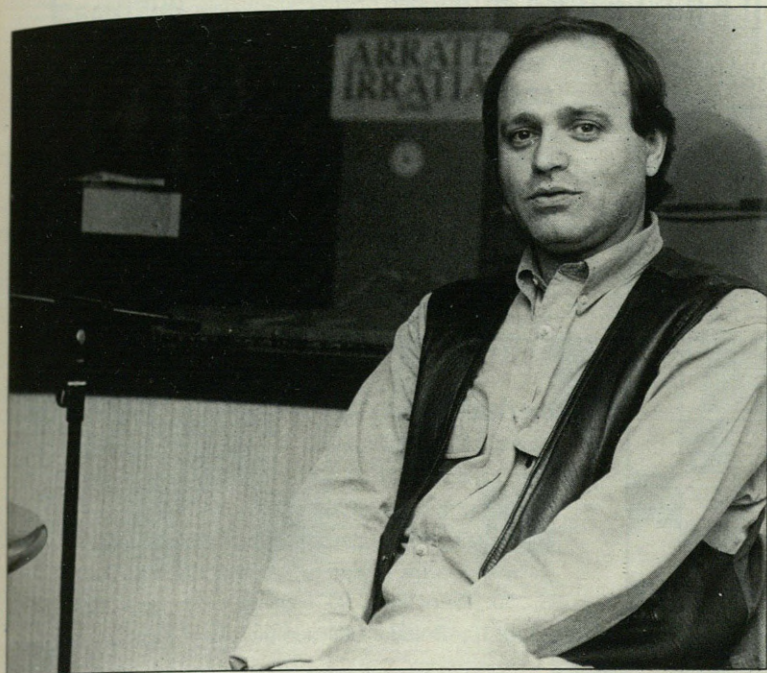
ORDUA».

WALTER Mills-ek bere itxu- ra erabat aldatzea erabaki du emaztegiak bien arteko harremana amaitutzat jo duenean. Nortasun berria asmatu eta emakume bate- kin amodio harremanak hasiko ditu. Arazoak gai- nean ditu baina... ■

● MAIATZAK 2, 18.35ETAN,

«KALEKO LEGEA».

AMERIKAR polizien efikazi- a goratzeko eredu guztiak dira baliagarriak. Adam Beau- dreaux eta Grady Jamieson (arte martzialetan trebea). Vietnamen soldadu eta la- gun izandakoek, gaizkileen aurkako etenik gabeko bo- rroka besarkatu dute ■

**Bernardo Ibarra, Arrate irratia-
ren eskaintza
«programazio
apal,
euskaldun eta
alaitzat
dauka; hori da
lortu nahi
duten helburua
eta eguneroko
lanaren
emaitza
nagusia,
audientzia
indizeen
aurretik.**

Bernardo Ibarra: «Euskaldunen bihotza alaitzeko ahaleaginean, tinko gabiltza»

Eibarko Arrate mendiaren puntatik ari da lanean irratia hau aspaldi honetan. Garai batean ermitako sakristiatik ari ziren, eta gaur egun lokal handiago batera aldatuta, programazio berezia lortzea dute helburu Eibar eta inguru zabaleko euskaldunentzat.

ARGIA. Noiz hasi zen zure barremana Arrate irratia-
rekin?

BERNARDO IBARRA. Berez, betidanik oso irratia zalea izan naiz; baina garai hartan Bizkaian, euskarazko benetan programa gutxi egiten ziren. Bilbon euskara ikasten ari nintzela, Arrate irratia itxia zegoela entzun nuen. Eibarra etortzea erabaki, Arrate ezagutu eta 1982. aldera, emisora irekitzeko ahaleginak hasi ziren.

A. Zein da zure ustez Arrate irratia-
ren ezaugarriak?

B.I. Lan orduak asko izan arren, lana hain gustura egi-

teak izugarri pozten nau. Betidanik, emisora txikiak oso gustukoak izan ditut eta Arrate irratia halakoa da. Gure leloa «Euskaldunen bihotzak alaitzen» da eta ideal horren alde lanean, benetan gogotsu gabiltza. Lan izpiritu hori galtzen bada, herriak izugarri galtzen du, eta ahalegin horretan, tinko dihardugu.

A. Euskara butsezko irratia bakarra izateak, asko mugatu eta erronka bikoitza da ezta?

B.I. Halaxe da. Euskara eta herria maite ditugula esaten askotan oihukatzen dugu, baina gero errazenera joz

gero, orduan ez dago zer eginik. Programak eta publizitatea euskara hutsez egiteak muga handiak dauzka. Euskararekiko zer panorama dagoen ikusita, kontsekuenteak izan behar dugula uste dut. Guk eguneroko lanari begiratzen diogu eta ez beste irratien antzera, «audientzia indizeei».

A. Entzuleak Zarauztik Zornotzara inokoak izatea erronka latza al da?

B.I. Dudarik gabe. Entzule zintzoak dauzkagu. Irratia aste guztian lanean ibiltzen da eta programa ugari eta zabala daukagu, musikak gure irratsaioan leku garrantzitsua duela. Asmoa heldutasun bat lortzea da, baina gehiegi perfektzionatu gabe. Irrati bizi eta bat-batekoa egin nahi dugu.

JON ODRIÓZOLA

IKUSITAKOAK

IKUSITA

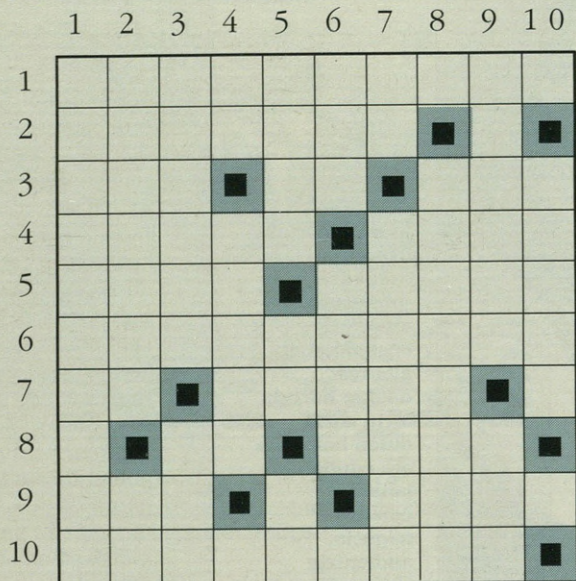
Bideo-pasak

Gogoratuko duzue, urte batzuk dela, tele-diarioa berandutzen zenean, atzerapena izkutatzekeo paisaia, monumentu eta eskulturaz jositako bideoak ematen zizkiguten musika klasi-koaz apainduta. Harri panpoxen errekurtsioa modaz kanpo gelditu zen bideo-klipen inbentoz. Azken hauen eboluzioa ere interesgarria izan da. Hasieran, musika programetako mami eta funtsa ziren, emaitzik oparo eta erakusgarrienak. Saturazio puntura heldu, eta bideo-kanten gain-behera ere etorri da. Bideo-klipak errekurtsio merke eta despersonalizatuak dira dagoeneko. Joan-etorri honetan, bideo-parregarrienak ere behea jo duelakoan nago. Nahikoa zen lehen, jendeak etxeko aldrebeskeriak edota istripuak bideoaz grabatu eta horrekin, ordu erdiko hutsunea betetzeko telebista desberdinen programazioan. Baina, esan bezala, errekurtsio horrek ere bete du egiteko zeukan guztia. Zaila da, «Ene ba bideoak» bezalako saioa *post mortem* tente mantentzea. Gaztele-
ra zein euskarazko bertsioan, ETBrako bakarrik nahiz beste autonomikoekin batera eginikoari, pasatu zaio sasoirik onena. Bideo-parregarriek, fruta-dendan helduegi dauden pikuen ez ote zaie gertatuko.

EDORTA ARANA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Aberriarekiko atxikimendua erakusten duena. 2.- Nagitsua, geldoa. Fosforoa. 3.- Nazioarteko ibilgailuetan. Kontsonante bikoitza. Bost eta bat. 4.- Gaia. Atzo gauean. 5.- Jaurtiki. Zura ebakitzeko lanabesa. 6.- Arduragabekeriak. 7.- Jainko egyptiarra. Zango atalak. Lehenengoa. 8.- Uranioa. Joan aditzaren erroa. Sarrera. 9.- Lehenengo internazioanala. Tona. Sinesmenik ez duena. 10.- pertza konpontzaileak.

GOITIK BEHERA: 1.- Larunbat eta igandeak. 2.- Zerbait edo norbaitekiko harremanak geldiaraztearen egintza eta ondorioa. Kasik. 3.- Eskobatzeko tresna. Bururatu. 4.- (Ald.) Ez eme. Trebea. Kontsonantea. 5.- Interjekzioa. Modu atzizkia. Infusio mota. 6.- Ordaindu gabe. Zegoena. Röntgen. 7.- Bokal bikoitza. Berako. 8.- 50. Txapelketa. 9.- Hegazti mota. Euskaraz eta Kitto! 10.- Bokala. Ulisesen uhartea. Oxigenoa.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Bazkidea
Eskariak
Kalakari
Katakume

7 letra

Aulkiak
Ezkutua
Isladak
Izozkin

4 letra

Aiar
Aita
Aizu
Akta
Alak
Arin
Asia
Duin
Gara
Giro
Goiz
Gudu

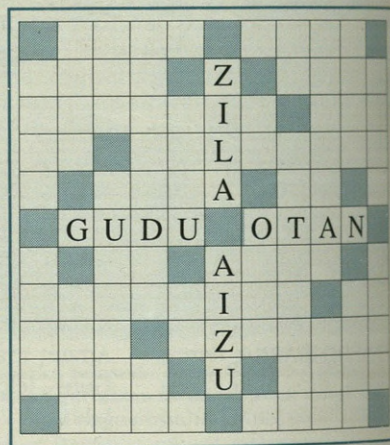
Igaz
Katu
Labe
Lazo
Maiz
Olak
Otan
Saia
Sega
Sein
Zila
Ziur

3 letra

Aro
Gai
Lur
Tai

2 letra

Ad
Dg
Le
Na
Oa
Re
Ro
Rt

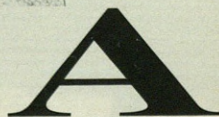
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, zinema ekoizle ezagun baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

	Baino		Egile atzizkia		Txapelketak		Suari daria
	Mendi magalak		Euskal tratamendua		(Bizk.) Gehiegi		
	7				4		
Zehar		Espainiako alderdia		Areago-tzeko			
3	Aurkitua	Nahastu		Gaiak			
Handiak					Potasioa		Kristal mota
5					Ostatu		
			Kainen anaia				
			500				
Aldi Gorputz atala			Toka, dizute				
10			Gabarrak				
	Kasik		Fruitu mota				
	Azkenekoa	8	Ihardun				2
Gerizpeak					Bi kontso-nante		
Eguneko atal					Hamar		
	Jatorri atzizkia				Kontso-nantea		Bokala
9	Tona				Bokala		Kontso-nantea
Katu haragia					Musika nota		

—Hieroglifikoa—

Gipuzkoako herri bat

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzagrama

J	L	S	O	I	N	A	K
B	A	L	E	Z	T	A	D
N	A	R	O	A	Z	O	L
I	T	U	R	R	I	A	K
O	S	O	L	R	B	R	O
U	K	O	A	U	L	K	I
I	T	U	N	O	Z	I	A
G	A	U	Z	A	K	N	I
K	A	I	A	I	O	A	N

Gurutzagrama

EZKER ESKUTIN: 1. Soldadutza. 2. Erail. Lain. 3. Neurea. Iz. 4. Di. U. Olatu. 5. Aneto. A. Am. 6. batzarkide. 7. E. Sa. Aitak. 8. Lo. Ados. 1. 9. Abiada. Ut. 10. ri. Larraun.

GOITI BEHERA: 1. Sendabelar. 2. Oreina. Obi. 3. Lau. Essai. 4. Dirutza. Al. 5. Ale. Oa. Ada. 6. D. Ao. Radar. 7. uL. Lakio. R. 8. Taia. Itsu. 9. Zuzada. Tu. 10. An. Umeki. N.

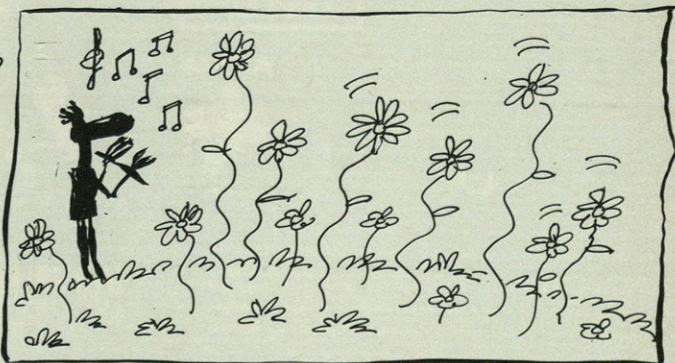
Hieroglifikoa: Menda

Hitz Kateatuak

B	E	S	O	I	G	E	L
B	E	R	A	O	I	G	A
O	K	A	R	I	N	A	U
T	A	I	Z	A	K	E	R
U	I	K	U	R	R	U	
O	R	E	A	A	R	A	N
I	A	T	U	R	A	K	O
L	A	B	A	I	N	D	O
U	D	A	M	A	I	T	A
N	A	Z	I	I	S	E	I
R	I	G	A	G	A	K	O

KAXKU

14/11

Super-Lopez

EZ dago zalantzarik. Izar bat bihurtu da, garai moderno hauetako euskadun unibertsalena, enpresen zuzendaritzaren nazioarteko *guru*-a eta, gainera, euskal industriaren itxaropena dugu askorentzat.

Jose Ignacio Lopez Arriortua, Iñaki ezagutzen dutenentzat, «Josin» lagunentzat, gauza dexente irauli ditu azken boladan. Nazioarteko industria automobilistikoak, multinazional esanguratsuenak, bere zerbitzuak lortzeko borrokatu dira orain arte ezagutu gabeko enkante multimilioitar batean. Urtero 500 milioi pezeta inguru dira errudunak. Eta, egia esan, kopurua gehiegizkoa izan daiteke baina ez du inor harritu behar. Akaso ez dute futbol izarrek antzera kobratzen zangoak erabiltzeagatik? «Super-Lopez»ek, behintzat, burua erabiltzen du.

IRAULTZAREKIN jarraituz, ez da berria Zornotzan jaio-tako mutiko honek liluratuta duela euskal Administrazio Publikoa. Buru-belarri dabil, buruan sartu zaio bere herrialdean profeta izatea. Bere

MANU ÁLVAREZ

Kazetaria

herrian auto lantegi bat jarri nahi du lehenbailehen. Sasoi honetarako, jada, marka bost axola zaio. Garrantzitsuena lantegia jartzea da. Eta Gobernua eta Diputazioarentzat Iñaki eta bere lantegia itxaropena dira, amets bat. Orain arte ezinezkoa izan da. Batzuentzat ameskaiztoa ere bihurtu da General Motorsek asmo horiek ez zituela ikustean. Zer egingo dugu bada. Etorkizunak, orain, Volkswagen izena du.

Produktzio kostuak murrizten maisu, antolaketan berritzailea, hirugarren iraultza industrial aurrikusten du. Eta, hala eta guztiz ere, zentzu-nean oinarritzen du bere filosofia, zentzunetatik eskasena zela deskubritu zuelako aspaldi. Batzuek esaten dute mesias bat dela, beste batzuen-

tzat jenioa... enpresek izugarri maitatzen duten zerbait jarri du bere kurrikulumean: emaitzak.

IÑAKI Lopez Arriortua produktatu tipikoa da. Nazioarteko exekutibo baten erretrato-robotaren aurkako irudia da. Duela hilabete batzuk, aurreko udan, Busturian duen etxean bisitatu nuen. Munduko enpresarik handiena, General Motors Corporationek lehendakariordea izendatu zuen aurreko asteetan. Nire autoa —Opel bat— bere etxe aurrean utzi nuen eta eta «Super-Lopez»ek, bere geldiezineko berotasun komertzialarekin, balkoitik oihu egin zidan: «Kristoren autoa daukakek!» Eta, berehala, pentsatu nuen: «Hau ez da batere aldatu. Betiko baserriarra da».

Gomendio bat. Inoiz bera ezagutzeko aukera izanez gero, ez alferrikaldu. Laguna bihurtzea posible bada, ezinhobea. Baina, inoiz bere hornitzailea izatea proposatzen badizue, hanka egin, aldegin. Bestela, *gorriak ikusi* esaldiaren benetako esanahia ezagutuko duzue.

Niko Etxart

▶ JEAN MIXEL BEDAXAGAR
▶ ERRAMUN MARTIKORENA
▶ ROBERT LARRANDABURU
▶ ALTZÜKÜTARRAK TALDEA

▶ HAPA HAPA TALDEA
▶ ANJE DUHALDE
▶ DOMINIKA ETXART

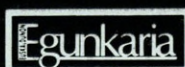
OIARTZUN

MADALENSORO. 1993.eko APIRILAK, 24
Larunbata, gaueko 10 t' erditan

Babeslea

Oñatzungo Udala

ARGIA

Antolatzailea

Kultur Promotora

Laguntzaileak

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

EUSKAL TELEBISTA

SARRERAK SALGAI:

OIARTZUN: Amazkar Taberna, Madalensoro
DONOSTIA: Baintx Azoka, Frudisk, Xaribari, Musikaite, Bengoa
ERRETERIA: Arkaitza, IRUN: Bertso Hop, Centro Musical Iratxe
LESAKA: Zialdo, BAIONA: Zabal Liburutegia

kutxa fundazioa
fundación kutxa

1992an

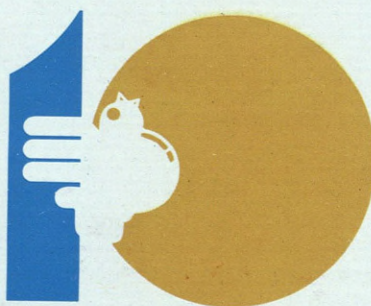

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego aldetik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zergatik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE